

E. GANGL:

Pesem južnih Sokolov

Prolog ob 60letnici najstarejšega jugoslovenskega sokolskega društva.

*Skoz noč in mraz je priplaval klic
od daljne severne strani:
«Pridružite, bratje, se jati ptic,
ki močna iz vrelca je lastne moči,
ki ljuto se bije s sovraštva viharji,
drobi okove,
naznanja dnove
življenja novega v svobóde zarji!»*

*Razmahnil je Sokol drzno perut,
s krvjó škropljen, od solnca obsut
nameril ponosni korak v daljavo,
od pesmi spremljan, z vihrajočo zastavo
preganjal mrakove in jačil pest,
za naroda pravdo, za dóma slavo
in za Slovanstva moč in čast
gradil je le eno vsevladno oblast:
ljubezni bratske mogočno trdnjavo!*

*Oj, bedniki vsi, ki ste suženjstva plen,
moža nista vredna jokavost in vzdih!
Iz globine nam duš razviharjenih
pogum se dviga, v spoznanju kaljen,
da sami smo svoje usode zidarji,
svoje zemljé lastniki, stražarji,
kreposti lastnih gradniki, grobarji...
Plameni so v prsih, v rokah je meč —
in pride naj, reče naj, kdo je več!*

*V sinjini daljin oči si mijemo,
prodiramo mrene zavodnih slepil,
s trobojnim praporom zemljo krijemo,
in kamor je planil val naših sil,
tam vekomaj naša je, naša lastnina!
In naj jo upleni, kdorkoli se drzne,
nasilja pohlep mu do smrti umrzne,
ko meča zabliška se ostrina,*

*ki brusi ga naroda besna nevolja,
ki gleda prěstol svojega kneza
v ravnini Gosposvetskega polja,
ki jo krepí in razvnema peza
težav in bridkosti verig pretrdih
po Istri in Krasu, v Goriških brdih!*

*Nam vsako srce je svet oltar,
ki v njega ne sme laž in krivica;
in ako mi v duši besni vihar,
besni zato, da zmaga resnica,
ki naj se iz srca v srce prelije,
mladenkam, mladeničem v delih klije,
odmeva iz vsake njih besede,
nasé ponosna vabi poglede
vsakogar, ki je lepote željan!
Na čelu naše očetnjave
simbol bogastva in veljave:
v zlató je biser zakovan!*

*A mi, v Sokolu možjé in žené,
utrjeni v delu, v zvestobi vzgojeni,
pokorni zapovedi smo le eni:
domovju razum, srce in roké!
Nikomur robovi, a vsakemu vdani,
kdor sebe zastavlja splošni koristi,
in plemiči v mislih, v dejanjih čisti,
po svobodni volji smo izbrani,
da z vzletom duha in s silo teles
v Sokolstvu kujemo sveto vez
med hčeramí in sinovi Slovanstva!
Trepet sovragu, sirotnikom ščit —
tako pohod nam je zmagovit
v blestečo dobo našega poslanstva!*

*Iz naše zavesti plava klic
in brate in sestre bodreč budi:
Pridružite vsi se jati plíc,
ki močna iz vrelca je lastne moči,
ki bije s strastmi se, sovraštva viharji,
drobi okove
ustvarja dnove
življenju novemu v svobóde zarji!*

I. B.:

Visoka šola za telesno vzgojo

Večinoma vse države — tudi one, ki so nastale po svetovni vojni — imajo svoje visoke šole za telesno vzgojo, ki so, kakor druge visoke šole, znak kulture in napredka one države. V teku časa so si nekatere šole te vrste pridobile svetoven sloves, ker so postale znanstveni inštituti, na katerih delujejo priznani znanstveniki v telesnovzgojni stroki. S takimi šolami se ponašajo Francozi v Parizu, Nemci v Spandauu pri Berlinu, Švedi v Upsali itd.

Visoke šole za telesno vzgojo imajo dvojen namen, in sicer je prvi: vzgoja strokovno izobraženih telovadnih učiteljev za srednje šole, drugi pa: znanstveni študij telesnih vaj glede anatomije, fiziologije, higijene, estetike, ritmike, sistematike, metodike ter zgodovine. Zato mora imeti vsaka visoka šola poleg pravih in dobrih strokovnjakov moderno urejeno telovadnico in telovadišče z vsem potrebnim orodjem za vse panoge telesnih vaj. In ker je študij telesnih vaj mogoč le na podlagi poizkusov, merjenj in preizkušenj na vežbačih pred, med in po telesni vadbi, zato so v to svrho potrebni tudi razni inštituti, opremljeni s specialnimi aparati, ki omogočajo točno in natančno registriranje izprememb na človeškem organizmu pri izvajanju telesnih vaj, dalje razni anatomske preparati in učila za fiziologijo in higieno. Z ozirom na to spada visoka šola za telesno vzgojo deloma v področje medicinske fakultete, deloma v področje filozofske fakultete. Večinoma so povsod pod vodstvom profesorjev medicine, predavanja v sistematiki, metodiki, zgodovini, estetiki pa opravljajo strokovnjaki s filozofske fakultete.

Naša država doslej nima take ali podobne šole, obstojata edinole izpraševalni komisiji za izpite telovadnih učiteljev na srednjih šolah v Beogradu in Zagrebu. Izpraševalna komisija brez visoke šole, ki bi nudila kandidatom potreben pouk, nima mnogo pomena. Zato se morajo ti pripravljati sami, oziroma so jim dali nekaj pomoči razni prednjaški tečaji, ki jih je priredilo Sokolstvo.

Mnogoteraz tozadevna vprašanja od raznih činiteljev na JSS. in želja, da se dvigne razvoj telesne vzgoje na šolah naše države in med narodom na čim višjo stopnjo, so dale povod, da je starešinstvo saveza opozorilo ministrstvo prosvete na potrebo ustanoviti tudi v naši državi visoko šolo za telesno vzgojo. Ministrstvo prosvete je nato odgovorilo, da je pripravljeno v tej zadevi storiti vse, kar je mogoče, in da se hoče pri tem ozirati na predloge JSS.

Z ozirom na ta odgovor se nam je zdelo umestno sestaviti popoln načrt za visoko šolo za telesno vzgojo ne morda iz prepričanja, da se načrt in želja takoj uresniči — na to bo treba čakati najbrž še nekaj let — pač pa iz ljubezni do stvari same in zato, da ima ministrstvo prosvete konkreten predlog in načrt, po katerem mu ne bo težko realizirati ideje, seveda kadar bodo zadostna gmojna sredstva na razpolago.

Pri sestavi načrta so sodelovali strokovnjaki — tudi medicinci — in tehnični odbor JSS. Za podlago so služili učni načrti visokih šol za telesno vzgojo v inozemstvu, in v Pragi, Poznanju in Beču.

Predlog za ustanovitev visoke šole za telesno vzgojo, predan ministrstvu prosvete v Beogradu, ima to-le vsebino:

Na medicinski fakulteti ene univerze kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev naj se ustanovi triletni tečaj (visoka šola za telesno vzgojo) za izobrazbo srednješolskih telovadnih učiteljev po tem-le načrtu:

	Število tedenskih ur v semestru:						skupaj
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
1. Praktična telovadba	4	4	4	4	4	4	24
2. Igre, lahka atletika in sporti . . .	2	2	2	2	2	2	12
3. Mečevanje	—	—	2	2	2	2	8
4. Sistematika in teorija telovadbe	2	2	2	2	—	—	8
5. Metodika telesnih vaj	—	—	—	2	2	—	4
6. Zgodovina in literatura telesnih vaj	1	1	1	1	—	—	4
7. Estetika telesnih vaj	—	1	1	—	1	—	3
8. Pedagogika, občna	2	2	2	—	—	—	6
9. Fizika	2	—	—	—	—	—	2
10. Biologija	2	—	—	—	—	—	2
11. Anatomija in histologija s praktičnimi vajami	2	2	2	—	—	—	6
12. Anatomija, vnanje oblike človeškega telesa	—	—	—	—	—	1	1
13. Občna fiziologija s praktičnimi vajami	—	—	—	2	—	—	2
14. Občna fiziologija telesnih vaj in specialna	—	—	—	—	2	2	4
15. Občna higiena	—	2	2	—	—	—	4
16. Šolska higiena in higiena telesnih vaj	—	—	—	—	2	2	4
17. Telesni razvoj in higiena v predšolski dobi	—	—	—	—	2	—	2
18. Antropometrija	—	—	—	2	—	—	2
19. Ortopedija	—	—	—	—	—	2	2
20. Masaža in zdravilna telovadba	—	—	—	—	—	2	2
21. Prva pomoč s praktičnimi vajami	—	—	—	—	2	2	4
Skupaj . . .	17	16	18	17	19	19	

Ravnatelj tečaja naj bo univerzitetni profesor anatomije. Predmete, navedene v načrtu pod št. 9. do 21., naj predavajo univerzitetni profesorji, honorarni profesorji in asistenti medicinske fakultete, predmete pod št. 1. do 8. pa profesorji filozofske fakultete, srednješolski profesorji in telovadni učitelji ali priznani strokovnjaki izven učiteljskega poklica, posebno za praktično telovadbo, lahko atletiko, plavanje, mečevanje in druge panoge telesnih vaj.

Podrobna razdelitev učne snovi glede iger, lahke atletike in drugih panog telesnih vaj naj bo prepuščena predavateljem, ki si določijo teoretični in praktični pouk sami, ker je z ozirom na vremenske razmere težko označiti točen raspored. Praktična telovadba

(pod št. 1.) naj obsega štiri telovadne večere v sokolskem zmislu, to je telovadne dneve, ne pa štirikrat po 60 minut. Vrh tega se mora nuditi slušateljem prilika, da tudi sami vadijo praktično, to je da ponavljajo in trenirajo.

Za podlago telesne vzgoje se določi Tyršev sestav, ki mora biti glede sistematike in terminologije točno podan po najnovejšem stanju. Pri predavanjih o zgodovini in literaturi se je ozirati na razvoj Sokolstva na Češkem in v Jugoslaviji ter na ostale najvažnejše telovadne in sportne organizacije, ki imajo pomen v telesnovzgojni stroki. Upoštevati je tudi razvoj pri drugih narodih in naj se teoretično predelajo tudi drugi telovadni sestavi. Na sorodnost teh in Tyrševega sestava naj se ozira tudi predavatelj sistematike in teorije. Pri predavanjih o estetiki telesnih vaj naj se predelajo tudi vse stroke ritmične gimnastike.

Predavanja iz pedagogike, občne in šolske higiene so ista kakor za ostale slušatelje filozofske fakultete. Ostala predavanja, ki spadajo v medicinsko vedo, naj se vrše v taki izmeri, kolikor so potrebna za dobro razumevanje in pravilno vodstvo telesnih vaj.

Za redne slušatelje in slušateljice se sprejmejo dijaki z zrelostnim izpričevalom iz srednjih in učiteljskih šol ter slušatelji filozofske in medicinske fakultete. Ako dopušča prostor in druge razmere, smejo vstopiti tudi člani telovadnih društev kot hospitanti. Redni slušatelji smejo po absolutoriju delati izpit, ki jim daje pravico do stalne službe na srednjih šolah, vendar pa ta izpit ne pomeni še popolne fakultetne izobrazbe, to dosežejo le oni slušatelji filozofske fakultete, ki poleg izpita iz telovadbe prebijejo tudi izpit iz kakega drugega predmeta, n. pr. iz živih jezikov, zemljepisja, matematike, prirodopisja ali kemije. Zato bi bilo treba za slušatelje filozofske fakultete ustanoviti posebne skupine, ki bi obsegale poleg telovadbe še drug predmet. Slušatelji medicinske fakultete, ki prebijejo izpit iz telovadbe, bi imeli prednost pri kompetenci za šolske zdravnike.

Slušatelji se sprejemajo v tečaj vsako leto, in sicer na podlagi sprejemnega izpita, s katerim morajo dokazati telovadsko izvežbanost vsaj za sokolskega tekmovalca srednjega oddelka. Vsakdo mora predložiti tudi zdravniško izpričevalo o telesni sposobnosti, in sicer od zdravnika, ki ga določi ravnateljstvo, ter mora biti take telesne konstitucije, da more postati prvovrsten telovadec, tako da bo vsak telovadni učitelj čim boljši vzgled telovadne izvežbanosti,

Sokolstvo in vojska

Komandant II. armijske oblasti je o priliki zleta mostarske sokolske župe naslovil na vse edinice svojega poveljniškega območja naslednjo znamenito naredbo:

Naredba Gj. Br. 2089.

Komandanta II. Arm. Obl. za 20. juli 1923. za sve jedinice.

Na dan 28. i 29. juna ove g. Mostarska sokolska župa održala je u Dubrovniku svoj drugi župski slet u čast primanja zastave, koju joj je podario N. V. Kralj Aleksander I.

U ovoj svečanosti pored sokolskih društava Mostarske župe uzeli su učešća i vojnici Sokoli ove armije.

Broj prijavljenih vojnika radi učestvovanja na sletu bio je velik, no druge okolnosti nisu dozvoljavale, da se dozvoli svima prijavljenima dolazak na slet, već su na svečanostima učestvovali samo vojnici po mogućnosti.

Moj izaslanik na ovim svečanostima podneo mi je ovaj izveštaj o držanju i radu vojnika-Sokola na javnim vežbama.

Milina je bilo posmatrati složan i pravilan rad naših vojnika-Sokola. Izvesne radnje i naročito rad sa puškom vojnika suvozemске vojske i veslima, koje su izvodili naši mornari, kao i «karusel» prikazivani od strane naših oficira i podoficira izazvali su neopisivo oduševljenje kod mnogobrojnih posmatrača, koji su pozdravili naše vojnike učasnike burnim i frenetičnim uzvicima «živela vojska».

Meni je vrlo drago, što mogu da konstatujem, da su starešine i vojnici pod mojom komandom i ovoj grani nastave poklonili pažnju kako treba i kako to značaj i cilj našeg Sokolstva zaslužuje.

Svima učasicima iz vojske i mornarice čestitam na uloženom trudu i volji kao i vojničkom redu i lepom držanju, koje su pokazali na ovoj velikoj sokolskoj svečanosti.

Nastavnicima, koji su ovako lepo spremili svoje ljude, izražavam moje naročito zadovoljstvo i puno priznanje na trudu i umešnosti, koje su uneli pri obuci i izvođenju sokolskih vežbi.

Svima je dobro poznata uloga, zadatak i značaj Sokolstva i njegov uticaj na fizičko i moralno razvijanje našeg podmlatka. Za širenje gimnastičkih društava i njihovo popularisanje najveći deo zasluga ide na sokolska društva, zbog čega su kod nas i u nastavne planove u vojsci unete sokolske vežbe te stoga nije potrebno da i ovom prilikom o ovom govorim ali hoću da naglasim da želim od svih starešina pod mojom komandom, da na ovu vrstu vežbi i u buduće obrate najveću pažnju, kako bi na docnijim javnim sokolskim vežbama i svečanostima naša vojska imala dostojne predstavnike, koji će moći da izazovu njihovom radom i držanjem kod mase gledalaca i naroda oduševljene uzvike ljubavi prema našoj vojsci.

Komandant Gjeneral
Krstić Smiljanić s. r.

MIROSLAV AMBROŽIĆ:

(Nastavak.)

Sokolska vaspitna metodika

IV.

1. O vaspitanju.

Vaspitanje u našem smislu znači navođenje ka boljem i najboljem.

Za to navođenje je potreban neprestani upliv, koji popravlja. Taj upliv izvodi u nas (u Sokolu) društvo na pojedinca, pojedinac na društvo, pojedinac na pojedinca bez obzira na njihove prilike doba ili spola i konačno upliviše i sopstvena volja, ako je dosta jaka, dakle može i svako vaspitati samoga sebe.

Elementa, koji upliviše mora biti u tom pogledu uvek jači, silniji nego je pojedinac, koji se vaspitava. Jačina upliva zavisi od različnih okolnosti. Te su okolnosti dane u ovom:

Kao što smo rekli, društvo može da upliviše pojedinca a i pojedinac društvo. Kad imamo posla sa prosečnim ljudima, onda je pojedinac ovisan od većine. Tvrdnja, da je pojedinac apsolutno ovisan o društvu (Gumpłowicz) u tom je slučaju koliko koliko opravdana. Većina vlada u tom slučaju s pojedincem tako, da je u svojim mislima i delanju ovisan o tome, što misli, sudi i radi većina. Bez razmišljanja, da li je pravo ili nije, ravna se pojedinac prema radu većine, pa i u slučaju da o tome razmišlja, sud mu i nehotice potvrđuje ispravnost toga rada. Objektivnost je u prosečnih ljudi retka pojava. Tu nam psihološku osobinu potvrđuje i jasno dokazuje svakidani život. Pogledajmo samo život pojedinih užih društava ili život velikih političkih skupina, stranaka. Oboje nosi znakove jedinstvenog naziranja i jedinstvenih osobina. To jedinstveno naziranje i te jedinstvene osobine nisu ustanovile društvo ili stranku nego su tek nastali u društvu ili stranci. Da su tek nastali, dokazuju nam promene, kojima su uvek podvrženi ti znakovi — ideje, koje tvore početke stranaka, te nisu za masu od bistvenog značaja, nekakve su «firme», koje su dostatne za početak malog društva, za međusobno naganjanje ili ovisnost ili bilo kakvi, katkad baš neznatni slučaj.

Uzmemo li ovo ili ono, manje ili veće društvo, opazićemo vidljivu ovisnost pojedinaca, koji se prilagode većini. Poslovice kaže, da rđavo društvo kvari ljude; s drugim rečima rečeno znači to: društvo upliviše pojedinca i to i u dobrom i u rđavom smislu. Ugled imamo u seljačkim društvima momaka, u društvima razbijača i pijanaca i družbama kradljivaca, kao i u najdostojnijim prijateljskim društvima, u porodicama, u društvima i verskim sektama. U pravilu se u većini slučajeva pojedinac prilagodi većini pa ju podražuje.

A pogledajmo i u naš politički život. Stranke imaju ideje i programe, no baš s naglašivanjem ideje i programa najmanje operišu. Milija su im sredstva, za koja je prijemčiva pre svega masa. Razlaganje ideje i programa dostupno je za razboritog pojedinca — s tim si stranka ne bi pomogla. Treba da se računa s masom, koja je merodavna za pojedinca. Mišljenje većine je samo o sebi dokaz ili naknada dokaza za poprečnog pojedinca. U tom je pogledu većinom odlučna nerazboritost a mišljenje većine ima i na razboritoga pojedinca ogromni uticaj. Uzmimo ovaj primer: Dodeš na zbor s predlogom, o kome si svestrano razmislio i sve mogućnosti odvagao i po tvom dubokom ubeđenju zaista pravo i dobro. A većina otklanja tvoj predlog, recimo: bez protudokaza, bez razloga — ali jednodušno i odbija te s vatrom i oduševljenjem. Neposredna je posledica toga odbijanja ta da počinjaš snova razmišljati o tome, ko ima pravo, ti ili većina — i pored još tako dubokog uverenja moguće je, da ostaneš bar u dvoumci, ako se već nećeš prilagoditi većini. Retki su oni, koji i u prkos jednodušnom

mišljenju većine uzdrže svoje uverenje. To su samo jače prirode, koje stoje nad prosečnošću.

Takve su jače prirode sposobne da uplivišu i većinu. Nalazimo dakle jak uticaj društva na pojedinca, no dosledno stoji i svako društvo pod uticajem kakvog pojedinca. Razna opšta preduzeća, stranke, struje, organizacije stoje pod neprestanim uplivom uplivnijih pojedinaca, za kojima idu razboritiji njihovi pripadnici ili nerazborita, slepo jureća masa; ovi uplivniji pojedinci vode velike skupine ljudi ali je u tim skupinama teško ili nemoguće odrediti, do kuda siže upliv vodećeg pojedinca a gdje počinje upliv društva na ostale pojedince. Sigurno je, da se jaka priroda često potpuno emancipuje od upliva mase.

Mnogo pre nego što ovlada pojedinac većom skupinom ljudi, prevlada lako pojedinac pojedinca.

Kako treba za tu svrhu u prvom slučaju mnogo puta vanrednih duševnih sposobnosti ili drugih vrlina u vezi sa već postignutim vidnim uspesima, do kojih je dospeo s teškim žrtvama ili i sa spretnom taktikom ili materijalnim sredstvima, tako u drugom slučaju često dostaje nešto više znanja ili simpatična spoljašnost ili samosvesniji nastup ili bilo koja vrлина, koja pobuđuje pozornost. Starost u tom pogledu ne znači bog zna šta (ako nije baš do uplivanja nedoraslih), više znači spol, a najodlučnija je izvesno jaka volja, koja u vezi s plemenitom svrhom dosiže u pogledu vaspitanja najveće uspehe.

Krepka je volja ujedno jedina podloga za vaspitanje samoga sebe. Ko hoće da s uspehom sebe navodi na sve bolje, taj mora imati pre svega jaku volju, da može sam sebe prevladati.

Vaspitanje u užem smislu reči znači u prvu ruku oplemenjivanje duha. Vaspitanje nije puko učenje, kao što ni učitelj s time što je učitelj još nije vaspitač. Učenje prati vaspitavanje, kao što ide i uljudnost s njime, ipak ostaje u vaspitanju bistvenim navođenje ka dobrim svojstvima, jačanje volje i značaja; a u našem slučaju i jačanje tela, jer smatramo jako i zdravo telo podlogom za vaspitanje duha i jer idemo direktno i za tim, da krepimo i sačuvamo naše telesno zdravlje, smatrajući fizično zdravlje naroda neophodnom potrebom i u pogledu radne sposobnosti i u pogledu obrane.

Kažemo li, da vaspitanje nije puko učenje, onda priznajemo, da vaspitavanje ne može biti mehanično usiljavanje ili pridobivanje nekakvih pravila, koje čovek treba da nauči pa da po njima živi. Čovek može mnogo što šta da zna ali vaspitan nije sve dotle, dokler ne priznaje prema svome uverenju, da je ono, što znade, ispravno i dobro i dok nema onih utvrđenih osobina i one moralne snage, da onako, kako je uveren da je pravilno, tako i živi. U čovečjem je životu vrlo daleko od teorije do prakse. Čovek većma naginje zlu nego dobrome; čovek u današnjim prilikama, ako hoće da udovolji svim zahtevima, što ih na njega stavlja socijalni život, živi u neprestanoj borbi sa samim sobom pa bilo da izlazi ta borba iz protivljenja iz suprotnosti njegovog rdavog naginjanja ili opet delomično i iz opravdanog sopstvenog naziranja na postojeća socijalna pravila.

Ta je borba tim teža u našem slučaju, kad zahteva naš moral od pojedinca više, nego što zahtevaju opšte vredni zakoni našega društva. Tako idu zahtevi sokolske organizacije mnogo puša daleko preko državljskih dužnosti. Nesebičnost se u nas zahteva u mnogo većoj meri nego što je zahteva n. pr. kazneni zakon i posebnim se žrtvama za organizaciju može svako ukloniti i bez svakih neprilika — sve što uradiš u Sokolu, od tvoje je volje, ne učiniš li, ostaješ ipak poštovan čovek. Lične materijalne koristi ne smeš pa ni ne možeš u Sokolu tražiti. Jedina neposredna i očita korist za pojedinca je u tome, što ojača telo i zdravlje. Razume se, posredne su koristi velike, no većina ne će da prizna ni neposrednih ili ih pokušavam postići drugde a ne u Sokolu — na posredne računati, to leži predaleko.

Ako sve to promislimo, onda će nam biti jasno, da za naše vaspitanje treba naročito dubokih upliva, koji pojedinca potpuno prevladavaju i ostavljaju neizbrisivo duboke utiske.

Kako pak je moguće doseći tako duboke uplive, to je predmet našeg daljeg razmatranja.

2. Predmet i sredstvo sokolskog vaspitanja.

Predmet sokolskog vaspitavanja je telesno-ćudoredno-duševno oplemenjivanje naroda u smislu sokolskih načela, kao što smo ih opisali u početku te rasprave. Vaspitanje se vrši u tim trim granama i u narodnom duhu nerazdruživo tako, da istovremeno vaspitanje u svim trim granama daje pravo sokolsko vaspitanje. Tako n. pr. ne možemo govoriti o sokolskom vaspitanju, ako se vaspitavamo telesno a ne u isti mah i duševno i ćudoredno ili ako se vaspitavamo ćudoredno ili duševno a ne u isto vreme i telesno. Jedino onda možemo govoriti o pravom sokolskom vaspitanju, kad nedeljivo i međusobno u skladu vaspitavamo telo i duh i to po sokolskim načelima.

Tome treba još primetiti, da je s harmoničnim vaspitavanjem tela, ćudi i duha prema sokolskim načelima potpuno iscrpen predmet sokolskog vaspitanja — naročito treba istaći, da sve ono, što se možda ovde ili onde vrši pod sokolskim imenom a nema direktne veze i spoja s telesnim vaspitanjem, nije više sokolsko. Ako se izvodi a da ne smeta sokolsko vaspitanje, onda nije škodljivo, ali ako ma koliko ometa bistvo sokolskog vaspitavanja, treba to iz društva otpariti. Tu imam u mislima pre svega glazbene, dramske i slične odseke. To su stvari, koje su većinom potpuno z a b a v n o g a ne toliko odgojnog, n i k a k o pak ne sokolsko v a s p i t n o g z n a č a j a.

Sredstvo sokolskog vaspitavanja je t e l e s n a vežba, vođena sokolskom metodom. To je glavno i bitno sredstvo, kome se pridružuju još i druga podređena sredstva koja služe glavnome, n. pr. knjižnice, stručni listovi i slično.

Pod telesnim vežbanjem podrazumevamo svaki slučaj, kad se saberu članovi ili naraštaj pa po sokolskoj metodi izvode vežbe iz sokolskog gimnastičkog sistema, to su vežbe u vežbaonici, na letnom vežbalištu i izleti peške i drugi sokolski izleti.

3. Ko vaspitava.

Kao što smo na jednom mestu već spomenuli, sokolski je vaspitač: p r e d n j a k.

Podrobno sokolsko vaspitanje vrši se u društvima i društveni je načelnik s prednjačkim zborom vođa čitavog telesnog vaspitavanja. On uzgaja zasebice prednjački zbor (pojedine prednjake) i uzgaja prednjački marš; prednjaci i prednjakinje sa njihovim pomoćnicima pako vode vaspitavanje pojedinih odeljenja i vaspitaju njima poverene vrste.

Prednjaci i prednjakinje jesu temelj i jezgra svega vaspitavanja i ako uz njih deluju i prosvetni odseci onda su im dani na pomoć i za potporu. Glavni zadatak i odgovornost pako leže na prednjacima.

Načelnik, načelnica, prednjaci i prednjakinje jesu u društvu najvažnije ličnosti i o njima a kakad šta više od jednog samog lica između njih, mnogo puta samo o načelniku ili načelnici ovisi sav rad i sav napredak društva i uspeh mu ili neuspeh. Kao što smo već napred naglasili, može pojedinac da upliviše i na veće društvo. To se vrlo jasno pokazuje u sokolskim društvima. U pravilu vredi: kakav načelnik, takvo društvo. Načelnik mora biti uzor Sokola, uzor prednjaka, mora biti do skrajnosti marljiv, požrtvovan i ustrajan a mora imati i gvozdenu volju i odlučnosti. Dalje treba da ima obrazovanost već prema prilikama u društvu. Sve se te osobine zahtevaju u koliko je moguće većoj meri i od prednjaka i prednjakinja. Samo načelnici i prednjaci s najboljim sokolskim sposobnostima i osobinama mogu izdašno vaspitno da deluju na članove, koji vežbaju, ujedno vode smotreno vaspitanje i deluju i na ostali društveni život tako, da ostane društveno delovanje na pravom sokolskom putu, da se društvo razvija i napreduje.

Sokolske prednjake i prednjakinje već poradi njihove teške i odgovorne ali ujedno i uzvišene zadaće zapada u najvećoj meri i dužnost vaspitavanja samoga sebe.

4. Kako delimo sokolske pitomce.

Sve pripadnike sokolskog uzgoja delimo metodično najpre prema spolu.

I ako se razlika u telesnim sposobnostima, koje dolaze u obzir pri telesnim vežbama, pokazuje tek posle nastupa pubertete ili malo pre, ipak s obzirom na različiti karakter i s obzirom na koliko toliko različan smer, za kojim ide muško ili žensko telesno vaspitanje, delimo po spolu i najmlađe naše pitomce. Za doraslije i odrasle je to deljenje već na prvi pogled neophodno.

Tako vežbaju muški za sebe i ženske za sebe i to deljenje vredi i za prednjake: strogo se moramo držati načela: muškarac neka vaspitava muške a žena ženske. Ne bi dođuše na kraju krajeva bilo nikakve štete otuda, ako bi n. pr. mušku decu vodila prednjakinja ili žensku decu prednjak, no uveren sam, da nema te potrebe ili da je bar ne bi smelo biti. Gde nema

potrebnih prednjaka ili prednjakinja, tamo ih treba uzgojiti. Nemoguća bi bila ženska n. pr. pri na pola odraslom naraštaju ili čak pri članovima, jer već ne može da ovlada ni vežbe tih odeljenja a osim toga jamačno ne bi imala ni potrebnog vaspitnog upliva na te muškarce. Tehnički pak je moguće obratno: da vodi muškarac ženski naraštaj i članice. To se u nekim društvima i izvršuje, no to nije pravilno i ako po gde nije inače moguće. Treba dakle ići za tim da se vaspitaju dobre prednjakinje i one same da preuzmu ženska odeljenja. Taj nam zahtev ne nalaže možda neka isprazna predrasuda, nego svest, što smo je zadobili u praksi, naime: da retko vidimo muškarca, koji bi imao zaista dobar vaspitni upliv na ženske vežbačice. Osim toga smo osvedočeni o tome, da je ženskima uopšte prijatna ženska voditeljica ta takva je u svakom pogledu pogodnija. Mnogo ženskinja ne bi uopšte sudelovalo u telesnoj vežbi baš zbog toga, ako bi muškarci bili vode. Nadalje je i posve prirodno, da ženska žensku lakše razume, što je za vaspitanje neophodno potrebno. Konačno je u svakom slučaju, kad muški vode ženska odeljenja neka opasnost, tu ili tamo čuvstva veće naklonosti, što po tome ruši disciplinu, uzrokuje nesporazumke i slično i tako učini vodnika ipak nemogućim kao vaspitača.

U drugom redu delimo pripadnike našega vaspitanja po starosti i to imamo po današnjim pravilima:

a) decu, mušku i žensku, to je podmladak od 6. do 14. godine;

b) naraštaj, muški i ženski, to je omladina od navršene 14. pa do navršene 18. godine;

c) članstvo, muško i žensko, to su svi oni, koji su dovršili 18. godinu i postali redovnim članovima sokolske organizacije.

Kao što spomenusmo, to je razdelenje, koje naređuju sadanja pravila. Hoće li to stalno tako da ostane, to je tek pitanje, jer zavisi od rešenja glavne skupštine; i to je pitanje, da li je to pravilno pa treba da to malo razgledamo.

Povod delanju leži u tome, što je čoveče telo u različnim životnim dobama različno raspoređeno za telesnu vežbu a i duševne sposobnosti jesu u različite dobe različne. Jer se naše vaspitanje vrši uvek po većim skupinama pitomaca, zato treba da se pitomce sabere u pojedina odeljenja tako, da ova sastavljaju koliko koliko jednaki i slični po telesnoj i duševnoj razvijenosti, po telesnom i duševnom raspoređenju. Velike su razlike između dece, na pola odraslih i odraslih ljudi. Dakle je potpuno opravdano deljenje u tri odeljenja: dečje, naraštajno i odraslo. No teže je odobravati deobu prema godinama starosti, jer nam je poznato i uvek to opažamo u praksi, da starost u stvari razvika pojedinaca nije merodavna. Mladi su često većma razvijeni nego po nekoji stariji; naročito među ženskima dosta često vidimo u naraštaju devojčice, koje su bolje razvijene od nekih članica. Čoveku bi se dakle činilo, da bi skoro bilo bolje, da se deljenje u odeljenja izvršuje individualno bez obzira na starost. Ipak moramo pomisliti na činjenicu, da imamo još jedno deljenje, naime deljenje na vrste i da pri deobi imamo

još pred očima načelo, koje je posve opravdano i umesno, naime: da se članovi odeljuju od onih, koji imaju tek da postanu članovima. Članom sokolske organizacije treba da bude onaj, koji je već samostalan, koji se u životu sam izdržava i koji sam svojom sudbinom ravna. Članstvo je prava momčad naše organizacije. Naraštaj, koji još stoji pod uplivom roditelja, koji se tek priprema za svoj poziv, neka se pripravlja tek i za sokolsko članstvo u zasebnim odeljenjima, u kojima vladaju i u vaspitnom pogledu druge prilike nego u članskim odeljenjima. Treba dakle razlikovati to dvoje bez obzira na telesnu ili duševnu naprednost. Pre bi bilo bolje, da bi se toj dobi još dodala jedna ili dve godine, nego da bi postavili granicu pri manjoj starosti. Što se tiče granice između dece i naraštaja, nju čini puberteta, što je posve na mestu.

To bi dakle deljenje bilo pravilno, jer, koliko bi glede individualne razvijenosti i bilo nedostataka, to nadoknađujemo, kako rekosmo, s konačnim razdeljenjem, onim u vrste.

Za svakog časa vežbe podeljena su deca, naraštaj, odnosno članstvo u pojedine vrste od po 6—8 pitomaca, koji su između sviju odabrani tako, da imamo u vrstama od prilike jednako napredne vežbače. Za sve vežbače iste vrste moraju biti pogodne jedne te iste vežbe. To je načelo. Udesimo lako različit broj vrsta, u čemu se vladamo i po tome, koliko imamo članova u onom odeljenju a i po tome, koliko imamo prednjaka. O tom ćemo docnije još govoriti i za sada utvrđujemo taj princip s primedbom, da se vrste imaju držati, u koliko je to samo moguće, broja 6—8 i da se vrste imaju određivati bar za svako četvrtgodište. Vrsta neka predstavlja uvek malu sokolsku porodicu, u kojoj su vežbači navikli jedan na drugog pa se najbolje poznavaju. Pri vrsti neka uvek ostaje po mogućnosti isti prednjak. Prelaženje članovo iz jedne vrste u drugu treba da je uvek valjano opravdano: bržim napredovanjem pojedinaca. Čuvajte se toga, da sastavljate vrste prema međusobnim simpatijama ili po pozivu ili sličnom. S tim bi grešili protiv načela bratstva i jednakosti a i protiv načela naše vaspitne metode te bi s time neoprostivo oštećivali našu stvar. Budite oprezni i pri ustanovi tako zvanih «vrsta starije braće». Takve vrste treba urediti samo onde, gde zaista imamo starije braće, to jest onih, koji su prekoračili svežu mušku dobu (što bi imalo biti tek oko 50 godina) pa da za njih odista nisu vrste mladih pogodne.

5. Temeljni zahtev vaspitnog upliva u Sokolstvu.

Hoćeš li da vaspitno uplivaš na pojedinca ili na veće društvo, mora pre svega biti tvoja namera čista i nesebična. Čistoća namere i nesebičnost pako moraš pitomcima dokazati, no ne s rečima nego s delom.

Ako hoćeš da deluješ na druge vaspitno, moraš uživati njihovo puno poverenje.

U tom pogledu treba rada: svaku tvoju reč mora delovanje potvrđivati.

U tom pogledu moramo upozoriti pre svega na dvoje: 1.) da su naša organizacija i vaspitanje dobrovoljni i 2.) da treba za svako delo, što ga izvršiš, uverenja, da je tako pravilno.

Svako prilazi našem vaspitanju od svoje volje i dođu li k nama deca po zapovedi roditelja, onda moramo nastojati, da dete ne dolazi silom k nama, nego da mu u najkraćem vremenu naše vaspitanje tako omili, da posle dolazi s veseljem. Na taj način dolaze za pravo i deca k nama dobrovoljno. Na tu dobrovoljnost ne smemo gledati samo s jedne strane, naime sa spoznaje, da «privatna» organizacija, kao što je sokolska, drugčije uopće ne može egzistovati nego sastavljena od dobrovoljaca; mi moramo držati pred očima i činjenicu, da baš radi dobrovoljnosti nije niko obavezan na kakvom prisilnom radu i da je svaka dobrovoljna žrtva plemenito delo.

U tome leži za pravo početak našeg sokolskog demokratizma. Taj pak demokratizam ne sme biti samo prividan, nego u praksi do kraja izveden. Lice koje upravlja vaspitanjem ili koje vaspitava, mora dakle biti šutke priznato od pojedinaca ne natureno. A to je samo onda moguće, kad je to lice zadobilo u očima pitomaca toliko poštovanja, da ga ovi zbog toga poštovanja priznavaju boljim Sokolom, vrednim za vaspitača.

To je potrebno ne samo, ako stvar prosuđujemo s gledišta demokratske teorije, nego isto tako i onda, kad prosuđujemo stvar s psihološkog stanovišta. Čovek se daje voditi samo od jednoga, koji ga nadmašuje. U našem slučaju treba dakle da vaspitač nadmašuje pitomca u svemu onom, u čemu vaspitava, dakle: u jačoj volji, u nesebičnosti, ustrajnosti, u disciplini, u gimnastičkoj usposobljenosti i t. d. U svemu treba da je vaspitač uzor pitomcu. Pre svega mora vaspitačem vladati čista namera. Nema li čistih namera, to ne može biti dosledan u ispunjavanju svojih teških dužnosti, ne može dakle da odlično nadmašuje svojih pitomaca, ujedno pak postrane, sebične namere nikad ne ostaju sakrivene. Pitomci, pa bili odrasli ili deca, opaze to ili odmah ili s vremenom. Tako n. pr. ne ostaje nezapaženo, kad prednjak vežba svoju vrstu u prvom redu s namerom, da se iskaže njome pred javnošću.

Vežbači ne mare takvog prednjaka, jer neće da budu samo sredstvo, kojim hoće prednjak da zadovolji svom neopravdanom častoljublju. Čim opaze vežbači nešto sličnoga, odmah izgube i poverenje u svoga prednjaka. Što pako opaze odrasli sa svojim razumom, to oseća dete po svom nagonu. Svako je varanje u tom pogledu isključeno.

Naprotiv pako pridobiva prednjak s nesebičnim žrtvama i trudom oko svojih pitomaca brzo potpuno poverenje. Pitomci ga vide pri neumornom radu, ustrajnog, brižnog u prvom redu oko poverenih mu pitomaca, iskrenog, doslednog u ispunjavanju svih dužnosti — poveravaju mu, slede mu i njegov upliv postaje s dobrim uzorom i dobrom reči uspešan.

Rekli smo, da treba za svako delo i uverenje, da je takvo delovanje i pravilno. U životu se doduše ne radi općeno tako, da

bi svako promislio pre svakog rada, da li radi pravilno ili ne. Ali tako bi trebalo da bude. Zbog toga ne smemo već unapred da vaspitavamo takve značajevе, koji slepo slede i slepo postupaju. Svako preduzeće neka bude dobro promišljeno. Bez obzira pako na to znademo, da je tek onda moguće posvetiti se zaista teškom poslu i taj vršiti, kad smo duboko uvereni, da je taj naš posao dobar, pravilan i umestan. Sokolsko je vaspitanje teško, nije zabavno i zbog toga baš je neophodno potrebno, da se pitomcu pruži uverenje, da je korisno, zdravo i dobro. To je uverenje teško uliti na drugi kakvi način nego sa živim primerom. Pored uzora treba još i razjašnjenje, koje uverava; no, ako ne pružaš dobar primer, pobijaš s time i istinite reči. Ko će te n. pr. slušati, ako pričaš o koristi telesnog vaspitanja, ako te nikad ne vidi da vežbaš i ko će ići za tobom, ako govoriš o disciplini a sam nisi disciplinovan i ako preporučuješ ustrajnost a niko te nije vidio, da ustrajno radiš i ako govoriš «ni koristi ni slave» a svi znadu, da je glavni motiv tvoga rada častoljublje i t. d.

Govoriš li inače nego što radiš, onda nije moguće, da stekneš poverenje. Pa ne samo to; hoće li da uživaš neograničeno poverenje, mora sav tvoj život biti s tim u skladu. Tvoj život mora biti uzoran u svakom pogledu, moraš biti apostolom sokolske ideje, žrtvovati moraš svo tvoje prosto vreme sokolskom radu — polovni ljudi nisu za uzor — Soko moraš biti čist, neokaljan u vežbaonici, u tvom pozivu, u tvojoj porodici, posvuda i uvek. Onda možeš računati na poverenje i na uspeh.

6. Šta moraš da znaš o tvojim pitomcima.

Sokolsko je vaspitanje podrobno individualno i to znači da se ono, da bude što uspešnije, prilagođuje pojedincu koliko više može i za pojedinca mora biti vaspitanje pogodno.

Da to uzmogne, mora vaspitač svakog svog pitomca što većma bolje poznavati i to u sledećim pogledima:

1. U stvari njegove telesne uspelosti. Vežbe moraju se ravnati prema telesnim sposobnostima. Pri učenju vežbi mora se postupak prilagoditi sposobnosti pitomčeve koordinacije. O tome ćemo raspravljati u zasebnom odeljku naše metodike, koji govori o uplivu vežaba, higijeni telesnog vežbanja i pogodnosti vežaba za pojedince;

2. prednjak mora poznati nadarenost pojedinca i njegovo obrazovanje, dalje

3. temperament;

4. značaj pitomčev;

5. zvanje pojedinca jer je o zvanju mnogo ovisan umor člana i to s obzirom na način i lokalizaciju umornosti;

6. privatne prilike u kojima pojedinac živi. O tome zavisi dosta često raspoloženje pitomčevo; mnogo puta možeš prema privatnim prilikama zaključivati i na prehranu njegovu.

U stvari upoznavanja privatnih prilika pako moram odmah upozoriti na to, da se vaspitač nikada ne sme poniziti do rado-

znalosti, indiskretnosti ili da se bestaktno meša u stvari, koje smatraju članovi ili dečji roditelji za intimnost.

Svaka radoznalost bila bi neumesna. Prednjaku je dosta, da zna ono, što i drugi znadu i tu dolaze u obzir slučajevi nesreća ili bolesti u porodici i ako član živi u teškim materijalnim prilikama i slične stvari. Po tome se lako zaključuje na raspoloženje pojedinca kao i na to, kakva je njegova prehrana.

Drugo što još treba da znaš u poslu upoznavanja pitomaca i što treba naročito naglasiti je to, da moraš upoznati osobine i sposobnosti pojedinca na taj način, da ga motriš i opažaš, a nikako da ga ispituješ. Ispitivanje je pre svega nepotrebno; sem toga ne možeš odgovorima slepo poverovati ili su nemogući. Prednjak bi se s pitanjima izvrgao opasnosti, da skrivi kakovu bestaktnost a ujedno se pred pitomcem učini smešnim. Telesnu sposobnost, brzinu koordinacije spoznaćeš po vežbačevom telu i izvođenju nekolicine vežaba i njegovu darovitost, obrazovanost, temperamenat i značaj moraš upoznati iz razgovora i vladanja što ga slušaš odnosno vidiš u vrsti ili u općenju s njime; temperamenat vidiš i pri izvođenju vežaba; poziv imaš napisan u imeniku vežbača; privatne prilike pak, u koliko ti je potrebno, saznaćeš iz razgovora i bratskog općenja s njim — u kome ali ne smeš izazivati poverljivost, nego ta mora pridoći sama od pitomca i ako je nema, onda je badava i tražiš.

Promatraj dalje i proučavaj pojedinca tako, da on to i ne opazi i da mu ne dosaduješ tvojim opažanjem. Vežbaj tvoju vrstu, zanimaj se za svakoga podjednako i misli mnogo, govori samo koliko je potrebno, prosuđuj i upoređuj za sebe, ako nemaš dara za spoznavanje, pitaj za naputak u sednici prednjačkoga zbora starije prednjake i načelnika.

Ako upознаš na taj način dobro pojedinca, onda ćeš lako moći u vrsti prilagoditi vaspitanje svakom pojedincu. No s time još nije rečeno, da smeješ praviti u vrsti među pojedincima znatne razlike ili takve razlike, koje pobuđuju zavist, prouzrokuju pobunu i oduzimlju, razume se, prednjaku poverenje. Čuvaj se dakle, da bi se opazila kakva razlika — ako pak je već zapažena, mora biti obrazložena, odnosno: utemeljene razlike se lako i opaze. A utemeljene su sve one razlike, koje ćemo navesti pri detaljnim napućima za vođenje vrsta.

(Nastavićese.)

ZDRAVSTVO

Primarij dr. L. Ješe:

Trahom ali egiptovska očesna bolest

Ime egiptovska očesna bolest ima svoje posebno zgodovinsko ozadje. Ko je bil namreč Napoleon koncem 18. stoletja s svojo armado v Egiptu, je večji del njegove vojske zbolel na neki posebni očesni bolezni. Armada je to bolest pozneje zanesla v Evropo. Dejali so ji

egiptovska bolezen, misleč, da je to neka nova bolezen, znana le v Egiptu. Poznejša raziskovanja pa so dognala, da je bila ta bolezen že prej v Evropi dobro znana. Omenjajo jo že stari grški zdravniki v svojih spisih in pišejo o njenem zdravljenju. Napoleonova armada jo je torej le zanesla v kraje, kjer je do takrat še niso poznali.

Nekaj podobnega je povzročila zadnja svetovna vojna. Pred vojno je bil trahom v večji množini omejen le na gotove pokrajine: Rusijo, vzhodno Prusko, Poljsko, Galicijo itd. Na teritoriju sedanje Slovenije je bil trahom epidemičen v Prekmurju in v občini Loški Potok na Kranjskem. Drugod je bilo le nekaj posameznih slučajev. V vojni oboleli vojaki pa so ga prinesli domov in ga raztrosili tudi v kraje, kjer ga do sedaj še niso imeli. Tako imamo danes pri nas to bolezen precej razširjeno.

Bolezen napade zunanje dele očesa, in sicer veznico, dostikrat pa tudi površne dele roženice. Oboliša obe očesi hkrati ali zaporedoma, redkokdaj se omeji bolezen le na eno oko. Pričetek ni vedno enak. Včasih nastopi bolezen bolj akutno, navadno pa prav polagoma in oboleli se zave svoje bolezní šele, ko je bolezen že precej napredovala. Trepalnice ponavadi zatečejo, postanejo debelejšje in težje. Zato ima tak bolnik zaspan pogled. Veznica takisto zateče, postane hrapava (*τραχύς* = hrapav, odtoč beseda trahom), in v njej se pojavijo karakteristične, zrnom podobne tvorbe. Iz oči se izceja vedno gnojna tekočina. Včasih pa so oči suhe, brez iztoka. V težjih primerih oboli tudi roženica. Čez njo preraste neka tenka kožica. Radi tega trpi roženica na prozornosti in vid pri takem bolniku več ali manj oslabi.

Bolezen traja eno ali več let, včasih tudi celo življenje. To je odvisno od tega, kako se bolnik zdravi. Je ozdravljiva. Pri vztrajnem zdravljenju ozdravi bolnik brez vsakih vidnih posledic in ponavadi brez škode za vid. Pri nezadostno ali nič zdravljenih pa pusti trahom posledice, ki so večkrat usodepolne za vid. Čimprej prične zdravljenje in čim vztrajneje se bolnik zdravi, tem več upanja ima na popoln uspeh.

Trahom je nalezljiv in se prenaša z gnojem, ki teče iz oči. Nalezljivost je v prvem štadiju večja, kakor v poznejšem. Količinski so v gnoju. Zbolíš le, če zaneseš nekaj takega gnoja v svoje oči, kar se lahko zgodi na najrazličnejše načine.

Karkoli rabi in karkoli prijemlje bolnik s svojimi z gnojem onesnaženimi rokami, vse to je okuženo, in od vseh teh predmetov si lahko nakoplješ bolezen, če se jih dotikaš in potem prideš s takimi rokami v dotiko s svojimi očmi.

Zelo nevarna je voda, v kateri si bolnik umiva obraz; nevarni sta brisača in robec, ki jih uporablja, nevarna je njegova posteljinina, zlasti blazina; nič manj njegovo jedilno orodje, toaletni predmeti, očala itd. Iz tega je razvidno, da se bolezen najlažje prenaša tam, kjer stanuje skupaj dosti ljudi in ki morebiti uporabljajo skupno iste predmete: v šolah, zavodih, vojašnicah, kaznilnicah itd. Samo ob sebi se razume, da ima bolezen ugodnejša tla pri ubožnejših slojih, ki živijo v slabih materialnih in higienskih razmerah, kakor pa pri imovitejših.

Glavno pravilo je torej: na trahomu oboleli bolnik imej navedene predmete samo za svojo uporabo. Drugo ravno tako važno: bolnik naj ima vedno čiste roke. Kadarkoli ima opravke s svojimi bolnimi očmi, vedno naj si takoj dobro umije svoje roke najprej v kaki razkuževalni tekočini (n. pr. v sublimatu), na to pa še z vročo vodo in milom. Bolnik z vedno čistimi rokami ni nikdar nevaren drugim.

Vse to velja tudi za vse tiste, ki imajo opravka s takimi bolniki (zdravniki, strežniki, svojci).

Če zbolíš, podaj se takoj k zdravniku in ravnaj se točno po njegovih navodilih. Zdravi se vztrajno, dokler nisi popolnoma ozdravel. Ne obupaj in ne naveličaj se prezgodaj zdravljenja. Vedi, da traja bolezen celo leto, če se prav dobro zdraviš. Če pa prenehaš z zdravljenjem prezgodaj, se ti bolezen povrne. Če si malomaren, se je ne iznebiš celo življenje.

Trahom je prava nadloga za pokrajino, kjer je epidemičen. Treba je zastaviti vse sile, da se škoda, ki nam jo je prinesla vojna, popravi. V Prekmurju, ki je najbolj okužen, je poveril naš zdravstveni odsek to nalogo posebnim zdravnikom in strežniškemu osebju.

Glavna načela za pobijanje trahoma bi bila:

1.) Perijodična preiskovanja šol, zavodov itd. po izkušenih zdravnikih in takojšnja izločitev obolelih ali sumljivih.

2.) Vsak primer se mora uradno naznaniti, ne samo radi statistike, temveč v prvi vrsti v ta namen, da uradni zdravnik takoj preišče svojce obolelega in jih kasneje še večkrat nadzoruje.

3.) Temeljito vztrajno zdravljenje obolelih, in sicer v okuženih krajih v posebnih ambulancah ali bolnicah. Zdravljenje bi moralo biti prisilno in na državne stroške. Privatno zdravljenje bi se smelo dovoliti le premožnejšim in inteligentnejšim slojem, o katerih se ima jamstvo, da se bodo zdravili do konca in se držali vseh predpisov, da ne okužijo svojcev.

Dr. Jernej Demšar:

Splošna spolna profilaksa

Poleg jetike in alkoholizma so spolne bolezni (kapavica, mehki čankar in sifilis) najbolj razširjene; največ jih je po mestih, kjer se koncentrira industrija in obrt, manj se jih dobi po deželi. Pred vojno ni bilo pri nas bogvekoliko spolno bolnih, ali z njo se je obrnilo v tem oziru mnogo na slabše. Radi splošne demoralizacije so se spolne bolezni razpasle po vseh naših pokrajinah in dobiš jih tudi že v zadnji gorski vasi. Ker je mnogo primerov spolnega obolenja ravno med narodom na deželi, odkoder črpajo mesta, črpa naša inteligenca svoj pomladek, so spolne bolezni postale važen socialen faktor, pa ne samo za posameznika, ampak tudi za rodbino, narod in državo. Za posameznika, ker mu odvzamejo delazmožnost in s tem zaslužek, in mu zapuste po dolgem trpljenju trajne posledice (jalovost, nezmožnost oplodbe, hiranje); za rodbino, ker jo

telesno, moralno in finančno upropastijo (stroški zdravljenja, delanemožnost, nenadna smrt reditelja). Mnogo škode napravijo spolne bolezni narodu, ker mu odpada toliko in toliko delovnih moči, približno 50 % porodov in ker mu degenerira zarod. Sifilis je kvarna bolezen par excellence. Tudi država ni malo prizadeta pri tem: Vzdržavati mora bolnice, spolne ambulatorije in umobolnice; odpade ji mnogo delazmožnih davkoplačevalcev, krepkega zaroda in razumnštva.

Iz navedenih dejstev je upravičena potreba, da se skuša spolne bolezni zatreti z vsemi mogočimi sredstvi. Kakor je pri vsaki bolezni profilaksa važnejša nego zdravljenje, tako je tudi s spolnimi boleznimi. Obvara je boljša nego nemara, pravi stari pregovor.

Ker izvirajo spolne bolezni po pretežni večini iz spolnega občevarja izven zakona, mora veljati naš boj predvsem izvenzakonskemu spolnemu občevarju. Spolna vzdržnost je najboljša profilaksa proti obolenju, najsigurnejše sredstvo, da se izognemo spolnim boleznim.

Poleg nam znanih organov, srca, pljuč, prebavil, ledvic itd. povsebuje naš organizem še druge navidezno neznatne in brezpomembne organe — žleze, ki pa, kar je dognala medicinska veda še nedolgo temu, obvladajo rast in harmoničen razvoj našega telesa. To so žleza ščitnica, hypophyza, trebušna slinavka, male ledvice in spolovila. Najbolj znana nam je vloga prvih dveh in zadnje žleze.

Ko človek dorašča in stopa v 14., v 15. leto, prihajajo zanj usodopolni časi v deželo. En organ stopa na površje, se vriva med do sedaj mirno se razvijajoče organe in jih naposled popolnoma obvladuje: to je naš spolni organ. Prej kolikor toliko spolno nevtralen organizem se začčenja pod njegovim vplivom razraščati v mladeniča, oziroma v dekle — organizem dorašča spolno. Ta velika izpremema na telesu se uveljavlja tudi v njegovem duševnem življenju. Nekaj nedoločnega, nejasnega preveva njegovo dušo. Ne ve, kam ga vodi ta nejasnost, ta megla in čim bolj se razvija, tem večja je njegova neorientiranost. V tej zanj težki dilemi bi rabil izkušene roke, ki bi ga vodila iz megle, potreboval bi besede, ki bi mu pojasnila in razodela človeško čudo: da mu je dala narava spolni organ v popolnoma prosto uporabo, dar, s katerim se lahko stori nesmrtnim in kar mu je dala narava, da je nekaj svetega, nedotakljivega, kar se ne vlačí v javnost, na ulico, se ne polaga na jezik. Ne najde pa nikogar, ki bi mu bil v tej krizi ob strani in zato tava sam na svojo srečo in nesrečo okoli in skozi nevarnosti, ki mu jih stavlja njegova okolica; on vidi, da se, kar mu je sveto, stepta v blato, zaničuje in smeši; na uho mu prihajajo pohotni pogovori in opolzke pesmi; v predstavah po kinih se uprizarjajo ljubavni prizori, ki mu dražijo živce, in slabe knjige, ki so še nevarnejše ko one predstave, zapeljujejo še bolj na opolzka pota. Povsod same lascivnosti. Na ta način se umetno draži organ, ki je šele na polu razvoja, in je torej še nesposoben za udeleževanje, se tira na površje, mesto da bi ostal in se razvijal v lepi harmoniji z ostalimi organi. Mesto, da bi težil po spolni, harmonični telesni

in duševni izobrazbi, ga spolni nagon popolnoma obvlada, in se obnaša kakor samo spolno bitje.

Krive so temu premnogokrat naše žalostne socialne razmere; koliko nedorasle mladine ostaja in pohajkuje danes brez nadzorstva staršev, zahaja na plesišča, in druge večerne zabave daleč stran od doma. Starši so čez dan preveč zaposleni, gredo za zaslužkom; njihova mati jih mora puščati same, ker ima polno posla z gospodinjstvom, z oskrbo mlajših.

Da se prepreči razuzdanost naše mladine, bi bil potreben pouk o spolnem vprašanju, pametna vzgoja otrok, strogo nadzorstvo nedoraslih in navajanje k delu in zaposlenosti.

Ko človek doraste, nastane važno vprašanje glede spolne vzdržnosti. Spolna vzdržnost je, kakor smo že zgoraj naglašali, najboljša garancija, da se obvarujemo spolnih bolezni. Pri tem moramo odgovoriti na dvoje vprašanj. Jeli spolna vzdržnost sploh mogoča, ali je spolni nagon premagljiv, in če ga moremo premagovati, ali ni ta večni boj proti njemu škodljiv za naše živčevje, za naše zdravje? Ali bi ne bilo bolje, da bi sledili njemu, kar je priporočal celo svetovno znani filozof Nietzsche?

Zdravniki so se opetovano pečali s tem vprašanjem in so prišli do zaključka, da spolna vzdržnost zdravju ni škodljiva. Znani psihiater Forel pravi: «Nisem še videl psihoze, ki bi nastala radi spolne vzdržnosti, pač pa mnogo nastalih po sifilidi in spolnih ekscesih». Zdravniški kolegij na univerzi v Kristijaniji je izrekel na tozadevno pismo vprašanje naslednje: «Na Vaše pismo ima medicinska fakulteta čast naslednje odgovoriti: Trditev raznih oseb po časopisih in na zborovanjih, da sta npravstveno življenje in spolna vzdržnost kvarni zdravju, je popolnoma napačna. Ne poznamo bolezni, ki bi izvirala iz čistega in moralnega življenja.»

Nemci so izdali letak zoper spolne bolezni; njegova 4. točka se glasi: ker se pri izvenzakonskem spolnem občevanju lahko okužite za vse življenje, se Vas ne more dovolj resno svariti pred njim. Popolnoma napačnega mnenja je mladina, če misli, da mora tu in tam v ohranitev zdravja spolno občeovati; ravno nasprotno je spolna vzdržnost v letih, ko mladenič(-ka) dorašča, koristna zdravju. Solidno življenje, utrjevanje zdravja in športno gibanje duši spolni nagon.

Da je spolni nagon premagljiv, o tem nam je podala svetovna vojna nebroj dokazov. Daleč od svojcev, razvrščeni po strelskih jarkih ali dodeljeni raznim oddelkom za fronto, so prestali močje in mladeniči mesece in mesece, celo leto brez spolnega občevanja. Večna skrb in večni strah za svoje življenje, naporna služba, slaba hrana, slabo življenje sploh niso pustili spolnega nagona do porvšja; manjkal jim je tudi direkten impulz — ženska družba.

Častniki so nam pripovedovali, ko so se vračali iz fronte, da so popolnoma spolno otopeli prišli domov, da jim je minilo vse veselje, vsa strast do ženske, in da je poteklo precej časa, da je bilo treba ženske družbe, da se jim je povrnila spolna strast. To pač dokazuje, da je spolni nagon dostikrat le umetno vržen v življenje, provociran

po bujni domišljiji in pod direktnimi vplivi in da se takoj umakne, če izgine vzrok razburjenosti. To dokazuje, da kdor naporno dela, bodisi duševno, bodisi telesno, da kdor ima težave in skrbi, ne občuti spolnosti v tej meri, kakor oni, ki živi v brezdelju, v razkošju in brezskrbju. Spolni nagon odvisi od življenja kakor ga živimo; in ako ga imamo torej popolnoma v svoji oblasti, je premagljiv.

Moči «se vinci», samega sebe premagovati, se pa ne prinese seboj na svet, ta moč ni prirojena, ampak se doseže šele z vzgojo. Te vrste šola je huda, stane mnogo zatajevanja in mnogo truda; njen začetek je kakor vsak najtežavnejši. Začeti se mora z malenkostmi, da se jih uči premagovati in pozneje pridejo na vrsto težavnejše naloge, trši orehi. Vsakemu nudi življenje po njegovih razmerah in dolžnostih dovolj prilik, da se vadi v trdni volji, da se uči ustvarjati si energijo, koliko koristi mu bo doprinesla taka šola. Njegova bodočnost odvisi od nje, od železne volje zavisi njegova prostost! In prost je samo oni, ki odloča vse sam s svojo voljo. Spolni nagon pa zahteva polnega moža, polne odločnosti, ker je bistven del našega organizma, podedovan, položen v naše telo. Narava ga nam je dala v oblast, da razpolagamo z njim po svoji volji in pameti, ni pa nam prepovedala, da ga ne smemo rabiti pred zakonom. Od nedoraslega organizma zahtevamo brezpogojno spolno vzdržnost, to zahteva ne samo morala, ampak tudi organizem. Organ, ki je še nerazvit, gnati v hitrejši razvoj, pomeni njegov hitrejši razpad. Nadalje vemo, da imajo izločki, mod (seme) velik vpliv na naš organizem. Če greše spomladi v cvetličnjak ali sadovnjak, vidite, kako striže in reže vrtnar grmiče. To dela radi tega, da zažene sok tem intenzivneje v ostale vejice in mladí, da na teh vzcvetó tem lepši in bogatejši cveti. Tako se javlja tudi pri mladenci neporabljena sila spolovil v drugih organih, v njegovih duševnih in telesnih zmožnosti. To dejstvo se krije s prastaro resnico, da se izvrše najtežja dela samo pri spolni zdržnosti. Zato se zdrže, kar je splošno znano, telovadci in športniki med treningom spolnega občevanja. Seme, ki pride v krvni obtok, vpliva ugodno na vztrajnost in jakost našega mišičevja.

Komur je resno na spolni vzdržnosti, najde v morali, v svojem ponosu in svoji močatosti, v resnem duševnem delu, v lepi literaturi in umetnosti, v telovadbi in v zmernosti v jedi in pijači najboljše prijetelje in zveste pomočnike. Med temi je zadnji najbolj važen — namreč zmernost v pijači. Kjer je Bacchus, tam je Venus, pri vinu sedi navadno strast, to je stara resnica, to nam pravi dan na dan izkušnja. Če bi alkohola ne bilo, bi ne bilo toliko spolnih obolenj. Skoro vsak, ki je spolno obolel, nam pove v ordinaciji, da ga je zapeljala vesela (alkoholizirana) družba, da ga je premotila preobilo zavžita pijača. Alkohol (zavžit v preobilni meri) omami človeka, mu vzame preudarnost, razsodnost, in vse ozire na njegovo čast in zdravje, na njegove dolžnosti; on postane podjeten in dostopen za razne avanture, spolno zdražljiv, pohoten in skrajno lakomisen. K temu mu pomaga še žensko osebje, ki je nastavljeno po nekaterih vinočohih. Alkohol je tudi še v drugem oziru nevaren; ne samo, da ga je spravil in zvalil v past, mu v bolezni moti zdrav-

ljenje, mu podaljša njegovo nalezljivost in s tem nevarnost za njegovo sosesčino; radi alkohola se mu čestokrat vrača bolezen, včasih celo onemogoča popolno ozdravljenje.

Zmernost v pijači, omejitev gostiln, naprava več športnih in telovadnih prostorov bi doprinesle mnogo k profilaksi spolnih bolezni.

Jako važen profilaktičen faktor je nadalje pouk o spolnih boleznih. Nevednost, neinformiranost se rada maščuje, ovira te pri napredku, spravlja te v neprilike in nevarnosti, in prinaša ti poleg škode še sramoto. Nevednost gre pri nekaterih tako daleč, da ne vedo, da eksistirajo spolne bolezni; drugi jih ne smatrajo za resne bolezni, saj kapavico imajo za popolnoma nedolžno. Če bi pa vedeli, koliko neprijetnosti prizadene kapavica, koliko potrpljenja potrebuje za ozdravljenje, koliko moralčne sile je treba, da pacient ne klecne in da povzroča posebno pri ženskah večletno hiranje, jalovost itd., če bi le slutili nevarnost sifilide, njeno dolgoletno zdravljenje, samozatajevanje, večni strah pred posledicami, degeneracijo rodu itd. itd., bi se pač petkrat premislili nalezti lahko-miselno kako spolno bolezen. Že sam strah pred spolnimi boleznimi bo vsakega, ki je še ohranil le malo razsodnosti, obvaroval pred izvenzakonskim spolnim občevanjem. Zato mora biti pouk o spolnih boleznih splošen, spoznanje nevarnosti spolnih bolezni mora prodreti v vse plasti našega naroda. Najprvi morajo priti do pouka abiturienti(-nje) naših srednjih šol in drugih učnih zavodov, potem obiskovalci višjih zavodov, ker ti-le šele stopajo v življenje in morajo vedeti, kaj se jim lahko vse pripeti, da se vedo obvarovati nevarnosti v življenju. Tako bi morale skrbeti za pouk tudi tovarne za svoje uslužbenke, posebno še bolniške blagajne za svoje člane, ker je to v njihovem lastnem interesu. Predavanja morajo biti separatna za vsak spol. Velikega pomena so tozadevne kinematografske predstave. Mlajša generacija naj posname iz predavanj, da je spolna vzdržnost njej koristna, in ne škodljiva, da je izvenzakonsko spolno občevanje skrajno nevarno, in izve naj splošne nevarnosti spolnih bolezni. Pri zreli generaciji bi se morale pa spolne bolezni že natančneje orisati, ker je bližja spolnemu obo-lenju, bližja zakonu in je razsodnejša. Natančneje mora poznati nevarnosti spolnih bolezni, zlasti pa mora biti informirana o tem, kdaj je kak pacient nevaren drugemu, kdaj je ozdravljen in kdaj sme stopiti v zakon. Če bi pacienti toliko časa ne občevali, dokler niso ozdravljeni; ne stopali v zakon, dokler nimajo zdravniškega potrdila, bi se število spolno obolelih znatno skrcilo. Koliko pacientov je, ki se sploh ne zdravijo, češ, da ne čutijo nobenih bolečin; pri njih odvisi obstoj kake bolezni od bolečin! Kaka zmota, in okužbe lahko nastanejo po eni sami osebi pri sifilidi, katera se pojavlja začetkoma z brezbolestnimi znaki. Ena sama oseba lahko okuži celo vas! Pri predavanjih bi se morala naglašati potreba zdravljenja toliko časa, kolikor določi zdravnik, če noče škodovati sebi in drugim. Mnogo pacientov se ne zdravi do konca ne samo iz malomarnosti, ampak radi slabih gmočnih razmer in radi oddaljenosti od zdravnika.

Razume se, da more in tudi mora vsaka država v svojem interesu prispevati k spolni profilaksi po zakonodaji, s svojim mnogostevilnim aparatom. V zakonodaji glede vlačugarstva, zdravljenja spolno bolnih na državne stroške in njihove kontrole, glede doijli, glede kazenskega postopanja radi okužbe itd. prednjačijo nordijske države Norveška, Švedska in Danska, katere so imele že koncem prejšnjega stoletja (Danska že 1880.) tozadevne stroge zakone, dočim jih je dobila Avstrija še le 1913., Nemčija in Češkoslovaška lani. Pri nas so že izdelani zakonski načrti in čakajo pozakonjenja po poslanski zbornici.

Šestdesetletnica Sokolstva na slovanskem jugu

Minulo je šestdeset let, odkar se je ustanovilo prvo sokolsko društvo na slovanskem jugu. To društvo je današnje sokolsko društvo Ljubljana (Narodni dom), ki se je v začetku imenovalo »Južni Sokol«, je bilo potem radi nekega incidenta z Nemci l. 1867. od nemške vlade razpuščeno ter se je takoj l. 1868. zopet ustanovilo pod imenom »Ljubljanski Sokol«.

Prvo jugoslovensko sokolsko društvo je bilo ustanovljeno prav za prav že 6. avgusta 1862. Takrat je sklical B. Jentl sestanek ljubljanskih narodnjakov, ki so izvolili pripravljalni odbor (Vidic, dr. Zerovec, Drašler, Globočnik, Železnik). Ta odbor je ukrenil takoj vse potrebno za pravno izvršitev ustanovitve »Južnega Sokola« ter predložil vladi v potrditev pravila, ki pa so bila potrjena šele čez 13 mesecev, dne 25. septembra 1863. Nato se je vršil ustanovni občni zbor dne 1. oktobra 1863.

Sokolsko društvo Ljubljana je šestdesetletnico dostojno proslavilo. Slavja so se udeležili zastopniki večine jugoslovenskih sokolskih žup, ki so bili takrat obiskali savezno odborovo sejo. Slavje je počastil zastopnik Nj. Vel. kralja Aleksandra, komandant dravske divizijske oblasti, gospod polkovnik Vučković, dalje zastopniki državnih in vojaških oblasti ter Sokolstvu naklonjene narodne organizacije, prisostvovala pa sta tudi dva šestdesetletnika in ustanovitelja »Južnega Sokola«, brata Fran Drenik in Peter Grasselli.

Slavje je pričelo dne 29. septembra 1923 s slavnostno telovadno akademijo v ljubljanskem opernem gledališču. Pri tej priliki je govoril savezni podstarosta, br. E. Gangl, svoj krasni prolog, ki ga prinašamo na prvem mestu, nato so nastopili vsi oddelki Sokola Ljubljana z dovršenimi telovadnimi točkami. Po akademiji se je vršil sokolski pozdravni večer v kazinski dvorani.

Drugi dan ob 10. uri dopoldne se je vršil slavnostni občni zbor najstarejšega jugoslovenskega Sokola, potem pa spreved po mestu, ki so se ga udeležila tudi bližnja sokolska društva.

Popoldne so ponovili telovadno akademijo, zvečer pa je sokolskim gostom priredila uprava narodnega gledališča opero »Gorenjski slavček«.

Iz prvih godina našeg sokolskog pokreta

Pre 60 godina ustanovljeno je u Ljubljani prvo sokolsko društvo na slavenskom jugu pod imenom »Južni Soko«. Docnije je ime promenjeno u »Ljubljanski Sokol« a danas se to društvo zove »Sokolsko društvo Ljubljana (Narodni dom)«. Teška je i naporna vremena to društvo proživelo do današnjeg dana; u teškim je vremenima i prilikama nastalo. Život mu je bio neprestana borba i rad. Uspesi su te borbe danas toliko, da društvo može s ponosom i tvrdom verom u budućnost gledati u svoju prošlost. Počelo je samo s malim sredstvima i malim brojem pripadnika no s velikom odvažnošću i s velikim srcem ljubavi i oduševljenja za slovensku misao. Danas pako stoji kao najstariji brat u velikoj jugoslavenskoj sokolskoj porodici, sećajući se sa zahvalnim srcem one braće, koja

su na tako junački način začela jugoslovensko Sokolstvo, uzdržali ga do današnjeg silnog razmaha.

A tu zahvalnost zaslužuju doista u punoj meri braća, koja su počela historiju jugoslovenskog Sokolstva. Soko su ustanovili u čistom narodnom oduševljenju. Ujedno su znali, šta hoće. A najveća njihova zasluga je jamačno bila u tome, što su znali steći i sačuvati narodnu naklonost u tolikoj meri, da se ona nije mogla izgubiti ni u kasnijem času zastoja i oslala je sačuvana u narodu sve do dana današnjeg. Sva druga narodna društva, koja su tada živela pa ona, koja su neposredno posle toga postala, preživela su se i nestala su ili tek životare danas. Jedino Soko je poslao silnijim i jačim, njemu je dosuđen žilavi život. Zdravu jezgru za taj život zadobio je Soko pri svom rođenju.

Sokoli nisu ustanovili svoje gimnastičko društvo pred 60 godina samo za to, jer su hteli imati društvo jednako nemačkom ali samo svoje sopstveno, narodno gimnastičko društvo, nego su imali za novoustanovljeni «Južni Soko» i svoj program, koji je bio i potpuno sokolski i ako nije bio tako tačno izražen kao Tyršev u Češkoj. Ono, što je Tyrš našoj severnoj braći podrobno i skupno razložio izložio, to su naša braća nasluhila i po toj slutnji radom sledila. Šteta je, što nisu znali češki pa da bi se bili poslužili spisima Tyršovim; s češkim su Sokolstvom općili francuski. Ipak nema nikakve sumnje, da su naši ustanovili Soko po češkom uzoru i prava je sreća da su u tom poslu bar malo poznavali Čehe; inače bi bili valjda dobili pre 60 godina kakvo gimnastičko društvo po Lingu ili Jahnu.

Tako je napisao god. 1864. dr. E. H. Costa, načelnik (funkcija sadaneg staroste) «Južnog Sokola» i bivši gradonačelnik ljubljanski, predavanje u maloj brošurici pod naslovom «Nekoliko reči o gimnastici ljubljanskim Sokolima u spomen nove godine 1864.» Rasprava je vrlo lepa; govori o povesti gimnastike i naglašuje odma u početku: «Telovežba je nastojala izvežbati telo u vezi s duhom. I to mora biti i danas njeno pravilo i njena svrha.» Dalje veli: «Narodi koji su vladali svetom u stara vremena bili su nadvladani, jer su postali mekoputni i telesno slabiji od svojih surovih protivnika.» A svršava s ovim: «Narod, koji bi se mogao meriti po telesnoj sili i lepoti s nekadašnjim prosvetljenim Greima...; narod koji se ne bi nikoga bojao, kada bi se iziskivalo rada i truda; omladina vaspitana u ljubavi prema otadžbini i prema svome narodu i obrazovana svim potrebnim pomagalicama s kojim se služi narodu i otadžbini — to je uzor ili ideal, za kojim teži telovežbena umetnost.»

To nam potpunoma dostaje pa da spoznamo, da su naši sokolski prešasnici bili na pravom putu — zbog toga su i imali tako lepe uspehe. Usprkos tome, što im je vlada stavljala sve moguće zapreke; usprkos tome, da su u samoj Ljubljani prevladavali Nemci, mlado se društvo čvrsto prihvatilo posla i dobro vršilo svoj zadatak. U radnom programu imali su: telesne vežbe, sastanke članova s različnim zabavama i izlete.

Vežbali su članovi (muški, ženskih nisu imali) i muški naraštaj. Imali su određene dane za vežbe, kad su vežbali one vežbe, koje su im bile poznate. Velikog izbora nije bilo, jer telesno vaspitanje nije tada uopšte stajalo na visokom stepenu razvića. Oni su marljivo mačevali, radili proste vežbe, mnogo su se bavili s atletikom a na spravama su se takmičili sa svima, koje su gdegod videli. No vrlo ozbiljno su se bavili mišlju, da izdadu vežbe u štampanoj knjizi sa slovenskom terminologijom. I to su i izvršili. Posla su se lahili vežbač prednjak Viktor Coloreto, Fran Levstik, Luka Svetec, i profesor godine 1869. drugi deo sa 164 slike i 4 obrasca. Drugi deo nije više izdao «Južni Vavru. Godine 1867. izašao je prvi deo «Nauke o telovežbi» sa 50 slika a Soko», nego «Mafica Slovenska». Prvi deo opsiže proste vežbe, drugi one na spravama i različne skokove.

Telovežbe je vodio učitelj gimnastike Matko Mandić. Naročitu važnost su polagali na članske sastanke, koje su priredivali vrlo redovito. Tamo su se «Sokolovci» sastajali, pevali rodoljubne pesme, čitali pisma, doskočice, šale, zbijali šale a tu i tamo su nastupali s kakvom gimnastičkom tačkom i svirali na harmonici. Kao što se razabire iz starih zapisnika, naša su se braća prešasnici baš rado bavljala, no njihove su zabave bile skromne a ipak pune narodnog oduševljenja i zauzetosti za sokolsku stvar. U tu granu propagandnog delovanja — a ta je grana bila tada od istinske važnosti — spadaju i maškarade, s kojima su počeli odmah prve godine. Za Slovence tadaneg vremena, koji

nisu imali društvenih priredb, kao što ih je danas sve puno, bile su Sokolove maškarade znameniti događaji i Soko je s pomoću ovih pridobivao mnogo privrženika.

Znameniti su događaji u našem narodnom životu bili i Sokolovi izleti («izgredi» zvanj). Pri ovima je redovno nastupalo po 60 Sokolova u odelu. Vrlo lep broj uz 200 članova. (Godine 1864. brojalo je društvo 200 članova, među njima 4 plemeniša, 20 posednika, 12 doktora, 30 trgovaca, 43 činovnika, 10 obrtnika, 43 trgovačkih i 38 obrtničkih pomoćnika. Pri vežbama je sudelovalo pored članova još i 70 đaka i 133 šegrt.) Izlete su uvek priređivali pod svojom zastavom. Put ih je vodio u bližu ljubljansku okolinu, u Kranj, Vipavu, Celje, Novo mesto, Maribor, dalje u Zagreb, Sisak itd. Svuda su Sokolovi bili primljeni s oduševljenjem. Gradski su ih oči pozivali na ručak a seljaci su ih gostili — u Sokolima su videli svoju narodnu predstražu, poštivali su ih i ljubili. Prvi barjaktar «Južnoga Sokola» bio je brat Fran Drenik, koji i sada još živi.

Prvo sokolsko društvo na slovenskom jugu bilo je izrazito narodno i demokratsko društvo. Povod ustanovljivanja nije bio samo u slučajnoj protimbi u skupnom gimnastičkom društvu s Nemcima, nego želja za samostalnim narodnim radom, koji je sačuvao naš slovenski živalj i vodio ga u oštar boj za prava našega naroda. U tom je pogledu bilo nastupanje Sokolova odlučno i samosvesno. Svojoj novoj zastavi dali su jugoslovenski grb — ali su ga na zapoved nemačke vlasti morali skiniti. Njihova ljubav prema svom narodu nije kroz to bila umanjena a to veći je bio otpor — i svo delovanje Sokolovo bilo je prožeto toplom ljubavlju prema svemu što je slavensko.

Tako su imali najiskrenije veze s bratskim Hrvatima; svoje zapovedi za redovne vežbe tražili su u Beogradu. I ako je onda bilo teško naći bliže dolice s Česima, nastojali su doći do njih i usčuvati ih. Značajno je već veliko veselje s kojim su primili od češke braće sokolske znakove, koje su nosili s pravim oduševljenjem i ponosom. Kad je zadesila braću u Bosni nesreća, sabirali su sredstva i priskočili su materijalno u pomoć. Pa i Jugoslaveni su bili: u Sokolu su ustanovili posebni odsek, koji je imao zadatak da sabire fond za osnivanje jugoslovenskog univerziteta.

Prilikom šesdesetgodišnjice najstarijeg jugoslovenskog sokolskog društva sa zahvalnošću se sećamo one braće, koja su prva zasejala seme na našem jugu. To je seme rodilo lepim plodovima, jer je bilo zasejano nesebičnim oduševljenjem i mladenačkom važom. Sejači su bili pravi Sokolovi i kao takvi neka nam budu svetlim uzorom.

Miroslav Ambrožič.

Odborova seja Jugoslovenskega sokolskega saveza

se je vršila v Ljubljani dne 29. septembra 1923. Bila je izredno dobro obiskana, zastopane so bile vse župe razen nekaaterih, ki pa so se opravičile. Poročevalci so dali zelo temeljita poročila, debata je bila živahna, stvarna in polna razumevanja položaja.

Važnejši sklepi odborove seje so naslednji:

I.

Neugodne naše notranje in zunanje politične razmere so povzročile, da so ustanovili v raznih delih naše države po mišljenju in udeleževanju različne nacionalistične organizacije.

Napram izvensokolskim nacionalističnim organizacijam, ki niso nasprotno principom Sokolstva, je jugoslovenski sokolski savez že ugotovil svoje stališče na svoji glavni skupščini dne 29. oktobra 1922. v Saborni dvorani v Zagrebu, poudarjajoč, da ne silimo v odbore ali k sodelovanju pri teh organizacijah nikogar naših članov, kakor tudi ne branimo nikomur vstopa v odbore ali sodelovanje, kakor je to v skladu s sokolskimi načeli.

V zadnjem času pa se je opetovano dogodilo, da so v nekaterih krajih člani izvensokolskih nacionalističnih organizacij, ki so obenem tudi člani sokolskih

društev, hoteli druge organizacije s sokolsko organizacijo identificirati ter da so politične prepire in prepire med svojimi izvensokolskimi organizacijami prenesli v naša društva. Na ta način so motili nepolitično in smotreno delovanje sokolskih društev.

Jugoslovenski sokolski savez z ozirom na ta dejstva odreja, da naj posamezna društva v takih neljubih primerih sporazumno z župnimi starešinstvi proti vsakomur, ki bi motil mirni potek sokolskega delovanja, najstrožje postopajo in naj škodljivce izločijo iz sokolskih vrst.

Vedno veljaj pravilo, da je dolžnost vsakega člana sokolske organizacije, da je njegovo vedenje vselej in povsod častno, nikdar sramotno in sokolskim načelom nasprotno. Tudi ne sme noben naš član in nobena naša članica nikdar podpirati podjetij, ki bi bila v škodo sokolski stvari.

Sokolstvo je tako visoka in važna narodna pridobitev, tako eminentna nacionalna organizacija, da pomeni vsako močenje in oviranje njegovega delovanja obćim narodnim interesom protivno dejanje. Sokolska društva naj svoje članstvo tozadevno poučijo ter naj z vzornim in neumornim sokolskim delovanjem privedejo k sokolski vzgoji čim več naše jugoslovenske mladine.

II.

Na temelju vidovdanske ustave sokolskega sabora v Novem Sadu l. 1919. se bo vršil prihodnji sokolski sabor v Zagrebu l. 1924. Čas sklicanja določita sporazumno starešinstvo saveza in župa Zagreb.

Navodila določajo nastopno:

1. Izda se takoj poziv na celokupno jugoslovensko Sokolstvo, v katerem se je opozarja na sokolski sabor. Poziv naj sestavi starešinstvo.

2. Vsa društva in župe se pozovejo, da izrečejo svoje želje glede sabora in stavijo predloge za predmete, o katerih naj se razpravlja na saboru. Vse to mora biti izvršeno do 1. decembra 1923.

3. Na podlagi teh predlogov in po lastni inicijativi izdela starešinstvo načrt za delo sabora v mesecu decembru 1923. Določijo naj se odseki, ki bodo pripravili material, in določijo naj se naslovi referatov.

4. Ves pripravljeni material se odpošlje župam, ki morajo v gotovem roku, ki ga določi starešinstvo, podati svoje mnenje ter določiti za vsak referat svojega župnega referenta.

Tako zbrani material morajo referenti jugoslovenskega sokolskega saveza urediti. Ves material se da v tisk ter se odpošlje župam in društvom, da se pripravijo za sabor. Za posamezne referate se določijo odseki, v katere pošlje vsaka župa po enega referenta. Ti odseki se morajo sestati pet dni pred saborom, da razpravljajo o referatih. Dva dni pred saborom se sestanejo vsi odseki v plenumu ter uredijo enotno vse referate, ki se predložijo v odobrenje sokolskemu saboru. Sabor sam naj bi bil zaključna manifestacija jugoslovenskega Sokolstva. Vsi delegati za sabor naj se skličejo šele zadnja dva dneva k zborovanju ter naj zlasti sodelujejo pri zborovanju plenuma vseh odsekov.

III.

Leta 1924. se bo vršil pokrajinski zlet na Vidov dan v Sarajevem ob priliki 10letnice sarajevskih dogodkov, ki so bili prva etapa jugoslovenskega uedinjenja.

IV.

Pri savezu naj se nastavi potrebno število potovalnih prednjakov, ki bodo poleg tehničnega nadzorstva in pouka imeli nalogo poučevati društva in župe tudi v administrativnih poslih. V društvih naj bi imeli tudi predavanja ter obenem opozarjali na redno in pravilno vplačevanje vseh saveznih in župnih prispevkov.

V.

V svrhu izboljšanja saveznega finančnega stanja naj priredijo vsa društva v mesecu decembru vsakega leta po eno prireditev, katere čisti dohodek pripada savezu. Prireditve naj se vrši pod imenom «Savezni dan».

VI.

Vsakemu članu in vsaki članici je zabranjeno nositi poleg sokolskega znaka kakršenkoli drugi znak.

Vsa sokolska društva se pozivljajo, da proti članom in članicam, ki bi se tudi izven društvenih prostorov in telovadnic vedli nesokolsko, postopa strogo po pravilih.

Правилник фонда за озледе Југословенског соколског савеза

Члан 1.

Фонд за озледе састоји се из годишњих доприноса чланства, које давају друштва преко жуна Југословенског Соколског Савезу. За год. 1922. и 1923. мора платити сваки члан без изузетка 50 пара.

Висину тога доприноса одређиће друштвима сваке године главна скупштина ЈСС. Друштва морају платити допринос за тај фонд жунама најкасније до 30. јануара, жупе Савезу до 31. децембра сваке године и то плаћају друштва према стању чланства 31. децембра сваке године. Број се чланства у друштвима разабире из чланског катастра. Право на одштету из фонда за озледе имају само они чланови, који су уписани у чланском катастру и који су у прописаном року платили годишњи допринос за фонд за озледе а јесу од друштва најављени жуни најмање три дана пре озлеђења.

Ново основана друштва морају исто тако плаћати допринос за фонд за озледе и морају 14 дана после пријема у жупу одаслати жуни тај допринос а ова га мора унутар 14 дана припослати ЈСС.

Друштва, која затаје своје чланство, т. ј. не пријаве у катастар чланства ЈСС., морају платити за сваког непријављеног члана глобу од Дин 20— која иде у корист фонда за озледе. Осим тога морају друштва платити сав износ, за који је био фонд за озледе прикраћен.

Члан 2.

Фондом за озледе управља старешинство ЈСС. путем нарочитог одсека.

Члан 3.

Фонд за озледе служи за потпору оних чланова, који су се озледили при соколском раду, т. ј. при вежби, било јавној, било у вежбаоници и то ваља потпора за време док су неспособни за рад, за случај трајне инвалидности и за случај смрти.

Озледе, које је члан задобио услед сопствене кривље, или због велике неопрезности (непажње) или непослушности или опет због лакоумности као ни озледе, које је члан задобио при вежбању без надзора или оне, које је члан сам себи хотимице нанео, не дају му права на потпору из тога фонда.

Члан 4.

За озледе, које су се догодиле од 1. јануара 1923. па даље, исплаћује фонд за озледе следеће одштете:

- а) потпору при лакој озледи члана у случају радне неспособности Дин 10— дневно, најдуже за доба 60 дана;
- б) једнократну потпору при трајној инвалидности Дин 5000—;
- в) једнократну потпору у случају смрти Дин 2500—.

Члан 5.

За потпору морају молити друштва, која су удружена у ЈСС. Друштва могу молити одштету за све чланове под з., који су уплатили чланарину и допринос фонду за озледе и који су пријављени у члански катастар.

Члан 6.

Потпоре се давају члановима односно чланицама, који су се озледили па су услед те озледе постали за најмање 3 дана неспособни за рад и ако се озледа догодила:

- а) при редовној чланској вежби;
- б) при јавној вежби или при утакмици, које приређују соколске организације.

Озледе при вежбањима и при јавним наступима односно утакмицама узео се само онда у обзир, ако се је та вежба односно јавни наступ или утакмица вршила допуштењем друштвеног односно жупног одбора. За случај смрти могу пре споменути одштету тражити само они најближи сродници оштећеникови, које предлаже друштво а препоручује их жупа и у колико је то лице овисно од зараде умрлога члана.

Члан 7.

Претрес пријављене озледе води одсек за озледе при ЈСС. било директно, било путем делегираног члана или повереника.

Оштећеник је дужан удовољити свим захтевима одсека за озледе при ЈСС., покорити се свим наредбама истог као и свим одредбама лекара (лечника), који га лечи.

Добива ли оштећеник потпору односно одштету од било ког другог завода, онда нема права на потпору из фонда за озледе при ЈСС. Само у изузетним случајевима, у случају велике неимаштине оштећеникове, сме одсек за озледе изузетно одобрити потпору.

Члан 8.

Свако лице, које се озледило у смислу чл. 6. дужно је одмах озледе пријавити друштву а друштво је дужно најкасније за 5 дана после настале озледе пријавити исту с препорученим (аманетним) дописом ЈСС. иначе сноси само последице. Дан кад се допис достави сматра се даном пријаве озледе. На ту пријаву послаће одсек за озледе при ЈСС. друштву табак (арак) с питањима о озледи а друштво га мора најкасније у року од 8 дана испунити и послати ЈСС.

Јави ли се озледа касније него за 5 дана после настале озледе, одмериће се припадајућа потпора тек од дана, на који је стигла правилна пријава. Не добије ли ЈСС. никакве пријаве за 14 дана од озлеђивања, онда се ЈСС. неће на такве озледе ни обазирати.

Члан 9.

Друштва морају послати ЈСС. поред правилно испуњеног табака с питањима о озледи, у којем мора бити и прва изјава лекара, још и коначни извештај лекара, који лечи озлеђеника.

Члан 10.

Исплаћивање потпора из фонда за озледе извршују само друштва. Одлучно је забрањено директно исплаћивање потпора појединим лицима.

У случају трајне инвалидности — нарочито кад има наде на побољшање — може ЈСС. током првих трију година после одмеривања потпоре озлеђенику исплаћивати само текуће камате. Ако пак не наступи у том року од 3 године никакво побољшање, онда се исплаћује пуна потпора.

Умре ли озлеђеник пре него што му је била потпора за трајну инвалидност исплаћена онда се исплаћује потпора одређена за случај смрти.

Члан 11.

Будући да се све потпоре по тим озледним правилима подељују добровољно, нема ни један члан право, да их истерује судбеним путем.

Члан 12.

Ако нису озлеђеници односно у случају смрти у чл. 6. именовани задовољни с одлуком озледног одсека, могу се притужити (жалити) на старешинство ЈСС. а против одлуке старешинства у року од 30 дана на одбор ЈСС., који коначно пресуђује.

ЈСС. исплаћује одштету у првој години само до висине уплаћених приноса.

Pravilnik fonda za ozlede Jugoslovenskog sokolskog saveza

Члан 1.

Fond za ozlede sastoji se iz godišnjih doprinosa članstva, koje davaju društva preko župa Jugoslovenskom Sokolskom Savezu. Za god. 1922. i 1923. mora platiti svaki član bez izuzetka 50 para.

Visinu toga doprinosa određiće društvima svake godine glavna skupština JSS. Društva moraju platiti doprinos za taj fond župama najkasnije do 30. januara, župe Savezu do 31. decembra svake godine i to plaćaju društva prema stanju članstva 31. decembra svake godine. Broj se članstva u društvima razabire iz članskog katastra. Pravo na odštetu iz fonda za ozlede imaju samo oni članovi, koji su upisani u članskom katastru i koji su u propisanom roku platili godišnji doprinos za fond za ozlede a jesu od društva najavljeni župi najmanje tri dana pre ozledjenja.

Novo osnovana društva moraju isto tako plaćati doprinos za fond za ozlede i moraju 14 dana posle prijema u župu odaslati župi taj doprinos a ova ga mora unutar 14 dana priposlati JSS.

Društva, koja zataje svoje članstvo, t. j. ne prijave u katastar članstva JSS., moraju platiti za svakog neprijavljenog člana globu od Din 20— koja ide u korist fonda za ozlede. Osim toga moraju društva platiti sav iznos, za koji je bio fond za ozlede prikraćen.

Član 2.

Fondom za ozlede upravlja starešinstvo JSS. putem naročitog odseka.

Član 3.

Fond za ozlede služi za potporu onih članova, koji su se ozledili pri sokolskom radu, t. j. pri vežbi, bilo javnoj, bilo u vežbaonici i to valja potpora za vreme dok su nesposobni za rad, za slučaj trajne invalidnosti i za slučaj smrti.

Ozlede, koje je član zadobio usled sopstvene krivnje, ili zbog velike nepreznosti (nepažnje) ili neposlušnosti ili opet zbog lakomislenosti kao ni ozlede, koje je član zadobio pri vežbanju bez nadzora ili one, koje je član sam sebi hoimice naneo, ne daju mu prava na potporu iz toga fonda.

Član 4.

Za ozlede, koje su se dogodile od 1. januara 1923. pa dalje, isplaćuje fond za ozlede sledeće odštete:

- a) potporu pri lakoj ozledi člana u slučaju radne nesposobnosti Din 10— dnevno, najduže za doba od 60 dana;
- b) jednokratnu potporu pri trajnoj invalidnosti Din 5000—;
- c) jednokratnu potporu u slučaju smrti Din 2500—.

Član 5.

Za potporu moraju moliti društva, koja su udružena u JSS. Društva mogu moliti odštetu za sve članove pod 3., koji su uplatili članarinu i doprinosu fondu za ozlede i koji su prijavljeni u članski katastar.

Član 6.

Potpore se davaju članovima odnosno članicama, koji su se ozledili pa su usled te ozlede postali za najmanje 3 dana nesposobni za rad i ako se ozleda dogodila:

- a) pri redovnoj članskoj vežbi;
- b) pri javnoj vežbi ili pri utakmici, koje priređuju sokolske organizacije.

Ozlede pri vežbanjima i pri javnim nastupima odnosno utakmicama uzeće se samo onda u obzir, ako se ta vežba odnosno javni nastup ili utakmica vršila dopuštenjem društvenog odnosno župnog odbora. Za slučaj smrti mogu pre spomenutu odštetu tražiti samo oni najbliži srodnici oštećenikovi, koje predlaže društvo a preporučuje ih župa i u koliko je to lice ovisno od zarade umrloga člana.

Član 7.

Pretres prijavljene ozlede vodi odsek za ozlede pri JSS. bilo direktno, bilo putem delegiranog člana ili poverenika.

Oštećenik je dužan udovoljiti svim zahtevima odseka za ozlede pri JSS., pokoriti se svim naredbama istoga kao i svim odredbama lekara (lečnika), koji ga leči.

Dobiva li oštećenik potporu odnosno odštetu od bilo kog drugog zavoda, onda nema prava na potporu iz fonda za ozlede pri JSS. Samo u izuzetnim slučajevima, u slučaju velike neimaštine oštećenikove, sme odsek za ozlede izuzetno odobriti potporu.

Član 8.

Svako lice, koje se ozledilo u smislu čl. 6. dužno je odmah ozledu prijaviti društvu a društvo je dužno najkasnije za 5 dana posle nastale ozlede prijaviti istu s preporučenim (amanetnim) dopisom JSS. inače snosi samo posledice. Dan kad se dopis dostavi smatra se danom prijave ozlede. Na tu prijavu poslaće odsek za ozlede pri JSS. društvu tabak (arak) s pitanjima o ozledi a društvo ga mora najkasnije u roku od 8 dana ispuniti i poslati JSS.

Javi li se ozleda kasnije nego za 5 dana posle nastale ozlede, odmeriče se pripadajuća potpora tek od dana, na koji je stigla pravilna prijava. Ne dobije li JSS. nikakve prijave za 14 dana od ozleđivanja, onda se JSS. neće na takve ozlede ni obazirati.

Član 9.

Društva moraju poslati JSS. pored pravilno ispunjenog tabaka s pitanjima o ozledi, u kojem mora biti i prva izjava lekara, još i konačni izveštaj lekara, koji leči ozleđenika.

Član 10.

Isplaćivanje potpora iz fonda za ozlede izvršuju samo društva. Odlučno je zabranjeno direktno isplaćivanje potpora pojedinim licima.

U slučaju trajne invalidnosti — naročito kad ima nade na poboljšanje — može JSS. tokom prvih triju godina posle odmerivanja potpore ozleđeniku isplaćivati samo tekuće kamate. Ako pak ne nastupi u tom roku od 3 godine nikakvo poboljšanje, onda se isplaćuje puna potpora.

Umrle li ozleđenik pre nego što mu je bila potpora za trajnu invalidnost isplaćena onda se isplaćuje potpora određena za slučaj smrti.

Član 11.

Budući da se sve potpore po tim ozlednim pravilima podeljuju dobrovoljno, nema ni jedan član pravo, da ih isteruje sudbenim putem.

Član 12.

Ako nisu ozleđenci odnosno u slučaju smrti u čl. 6. imenovani zadovoljni s odlukom ozlednog odseka, mogu se pritužiti (žaliti) na starešinstvo JSS. a protiv odluke starešinstva u roku od 30 dana na odbor JSS., koji konačno presuđuje.

JSS. isplaćuje odštetu u prvoj godini samo do visine uplaćenih prinosa.

Pravilnik za poškodbeni fond Jugoslovenskega sokolskega saveza

Člen 1.

Poškodbeni fond obstoji iz letnih prispevkov članstva, ki jih oddajajo društva po župah Jugoslovenskemu sokolskemu savezu. Za leti 1922. in 1923. mora plačati vsak član brez izjeme 50 par.

Višino tega prispevka predpiše društvom vsakoletna glavna skupščina JSS. Društva morajo plačati prispevek za ta fond župam najpozneje do 30. januarja, župe pa savezu do 15. februarja vsakega leta, in sicer plačajo društva po stanju članstva z dnem 31. decembra vsakega leta. Število članstva v društvih je razvidno iz članskega katastra. Pravico odškodnine iz poškodbenega fonda imajo samo oni člani, ki so vpisani v članskem katastru in ki so plačali v predpisanem roku letni prispevek za poškodbeni fond ter so najmanj 3 dni pred poškodbo priglašeni od društva župi.

Novoustanovljena društva morajo istočako plačati prispevek za poškodbeni fond in morajo 14 dni po sprejemu v župo odposlati župi dolični prispevek, ki ga mora župa v 14 dneh oddati JSS.

Društva, ki utajijo svoje članstvo, t. j. ga ne prijavijo v kataster članstva JSS, morajo plačati za vsakega nepriglašenega člana globo Din 20—, ki pride v korist poškodbenemu fondu. Razen tega morajo društva plačati vse, za kar je bil poškodbeni fond prikrajšan.

Člen 2.

Poškodbeni fond upravlja starešinstvo JSS. po posebnem odseku.

Člen 3.

Poškodbeni fond služi v podporo onim članom, ki so se poškodovali pri sokolskem delu, t. j. pri telovadbi, bodisi javni, bodisi v telovadnici, in sicer velja podpora za čas, dokler je dela nezmožen, za slučaj trajne invalidnosti in za slučaj smrti.

Poškodbe, ki jih je član zadobil po lastni krivdi, bodisi zaradi velike neopozornosti ali neposlušnosti ali pa zaradi lahkomišelnosti, in poškodbe, ki jih je dobil pri telovadbi brez nadzorstva ali ki jih je sam nalašč povzročil, ne opravičujejo člana do podpore iz tega fonda.

Člen 4.

Za poškodbe, ki so se dogodile od 1. januarja 1923. dalje, izplačuje poškodbeni fond naslednje odškodnine:

- a) podpora pri lahki poškodbi člana v slučaju delanezmožnosti Din 10.— dnevno, najdalje za dobo 60 dni;
- b) enkratna podpora pri trajni invalidnosti Din 5000.—;
- c) enkratna podpora v slučaju smrti Din 2500.—.

Člen 5.

Za podporo morejo prositi društva, ki so združena v JSS. Društva lahko prošijo za odškodnino za vse člane pod 3., ki so plačali članarino in prispevek za poškodbeni fond in ki so prijavljeni v članskem katastru.

Člen 6.

Podpore se dajejo članom, oziroma članicam, ki so se poškodovali ter so zaradi te poškodbe najmanj 3 dni dela nezmožni in ako se je dogodila poškodba ob sodelovanju:

- a) pri redni članski telovadbi;
- b) pri javni telovadbi ali pri tekmah, ki jih prirejajo sokolske organizacije.

Poškodbe pri telovadbah in pri javnih nastopih, oziroma tekmah, se bodo le tedaj upoštevale, ako se je določna telovadba, oziroma javni nastop in tekma vršila z dovoljenjem društvenega, oziroma župnega odbora. V slučaju smrti se smejo polegovati za prej omenjeno odškodnino samo oni najbližji sorodniki poškodovanega, ki jih predlaga društvo in jih župa priporoča in v kolikor je določna oseba bila odvisna od zaslužka umrlega.

Člen 7.

Preiskavo prijavljene poškodbe vodi poškodbeni odsek JSS. bodisi direktno, bodisi po delegiranem članu ali zaupniku.

Poškodovani je dolžan ugoditi vsem zahtevam poškodbenega odseka JSS., pokoriti se vsem njegovim naredbam in vsem naredbam zdravnika, ki ga zdravi.

Dobiva li poškodovanec podporo, oziroma odškodnino od kateregakoli drugega zavoda, nima pravice do podpore iz poškodbenega fonda JSS. Samo v izjemnih slučajih, v slučaju velikega uboštva poškodovanega sme poškodbeni odsek dovoliti izjemno podporo.

Člen 8.

Vsak, ki se je poškodoval v zmislu člana 6., je dolžan poškodbo takoj prijaviti društvu in društvu je dolžno najmanj 5 dni po nastali poškodbi javiti jo s priporočenim dopisom JSS., drugače nosi samo posledice. Dan dostavitve tega dopisa se smatra za dan prijave poškodbe. Na to prijavo pošlje poškodbeni odsek JSS. društvu vprašalno polo o poškodbi, ki jo mora društvo najmanj v 8 dneh izpolniti in odposlati JSS.

Če se javi poškodba pozneje kakor v 5 dneh po nastali poškodbi, se odmeri pripadajoča podpora šele od dne, ko je došla pravilna prijava. Če ne dobi JSS. nobene prijave tekom 14 dni od poškodbe, se JSS. na take poškodbe ne bo oziral.

Člen 9.

Društva morajo poleg pravilno izpolnjene vprašalne pole o poškodbi, kjer mora biti prva izjava od društvenega zdravnika, predložiti JSS. tudi končno poročilo zdravnika, ki poškodovanca zdravi.

Člen 10.

Izplačevanje podpor iz poškodbenega fonda vrše samo društva. Plačevanje podpor direktno na posameznike je odločno prepovedano.

V slučaju trajne invalidnosti — posebno ako se upa na izboljšanje — more JSS. tekom prvih treh let po odmeri podpore poškodovancu izplačevati samo tekoče obresti. Ako pa ne nastopi v dobi teh 3 let nobeno izboljšanje, se izplača podpora v celi izmeri.

Ako umrje poškodovani prej, kakor mu je bila izplačana podpora za trajno invalidnost, se izplača podpora za slučaj smrti.

Člen 11.

Ker se vse podpore po tem poškodbenem redu podeljujejo prostovoljno, nima noben član pravice, jih po sodnijski poti iztožiti.

Člen 12.

Ako niso poškodovanci, oziroma v slučaju smrti v členu 6. imenovani zadovoljni z odločitvijo poškodbenega odseka, se lahko pritožijo na starešinstvo JSS. in proti odločitvi starešinstva v teku 30 dni na odbor JSS., ki končno razsodi.

JSS. izplačuje odškodnino za prvo leto samo do višine vplačanih prispevkov.

IZ STAREŠINSTVA JSS

Jugoslovenski sokolski savez razpisuje

NATEČAJ

za osnutek znaka za sokolski naraščaj. Znak naj bo velik 15×15 ali 15×20 mm v kakršnikoli obliki, naj odgovarja sokolski ideji in naj bo primeren za sokolsko mladino.

Osnutke v mavcu (v povečani obliki) je vpslati do 30. novembra t. l. starešinstvu Jugoslovenskega sokolskega saveza v Ljubljani (Narodni dom).

Osnutek bo presodilo za to določeno razsodišče. Za sprejeti osnutek je določena nagrada Din 5000.—.

V Ljubljani, dne 12. oktobra 1923.

Starešinstvo JSS.

Pojasnilo. V zadnji številki Sokolskega Glasnika objavljeno »Izjavo« starešinstva JSS. pojasnjujemo v toliko, da so se imenovanega sestanka udeležili člani starešinstva sokolske župe v Zagrebu le kot gostje in za svojo osebo. —

Starešinstvo JSS.

XVI. redna seja starešinstva JSS., dne 13. avgusta 1923. Ruski Sokoli prirede v mesecu septembru veliko sokolsko zborovanje v Pragi. Ruski Sokoli v naši državi prirede še predposvečevanje v Beogradu, odkoder pošljejo v Prago. Sklene se ruskim Sokolom nuditi vse ugodnosti, da jim zborovanje popolnoma uspe. — Otvoritve sokolskega doma na lgu dne 15. avgusta se udeleži brat Kajzelj. — Rešijo se še razne tekoče zadeve.

XVII. redna seja starešinstva JSS., dne 27. avgusta 1923. Udruženje jugoslovenskih učiteljev Ljubljana se zahvaljuje za sodelovanje Sokolstva ob času njihovega kongresa v Ljubljani. — Proslave 60letnice Narodne čitalnice v Kranju se udeleži brat Kajzelj. — Sokolsko društvo Opuzen je začelo zopet delovati. — Sokolska župa v Mostaru pošilja poročilo o župnem zletu v Dubrovniku. — Novo sokolsko društvo je bilo ustanovljeno v Novski. — Sokolsko društvo Požarevac se pritoži z ozirom na prometne zveze župi Beograd. — Ustanovljeno je novo društvo Novo Sarajevo. — Statistika za leto 1922. je izgotovljena ter bo objavljena v Sokolskem Glasniku. — Vsa društva, ki kljub ponovnim urgencam

niso poslala statističnih pol, se črtajo iz seznama. — Seja odbora JSS. se vrši 29. septembra 1923, ob 9. uri dopoldne v saveznih prostorih.

XVIII. redna seja starešinstva JSS., dne 10. septembra 1923. Brat starosta poda poročilo o župnem zletu v Varaždinu, ki je v vsakem oziru dobro uspel. — Članu predsedstva ČOS., bratu Pragu v Kolinu se čestita k njegovemu 40letnemu sokolskemu delovanju. Sokolsko društvo Ljubljana praznuje 30. septembra 60letnico. Dovolj se, da vabi k tej proslavi vsa sokolska društva. — Ob priliki rojstva prestolonaslednika se pošlje Nj. Veličanstvu pismene čestitke. — V članski kataster se je do sedaj prijavilo 19.000 članov. Nova društva in župe ne dajo nobenega odgovora. — Nekatera društva prosijo, da smejo pobirati darove po vsej državi. Prošnje se odklonijo. — Rešijo se še nekatere tekoče zadeve.

XIX. redna seja starešinstva JSS., dne 17. septembra 1923. Brat starosta poroča o korakih, ki jih je storil glede prodaje zletnega zemljišča. Njegovo poročilo se vzame na znanje. — Dvorna kancelarija se zahvaljuje za poslane čestitke ob priliki rojstva prestolonaslednika. — Z ozirom na številne pritožbe različnih društev glede preganjanja mladine po šolah radi telovadbe pri sokolskih društvih se sklene poslati točno poročilo na ministrstvo prosvete. — TO. se predloži nasvet starešinstva, da priredi tečaj za naraščajske vaditelje. — Sprejme se na znanje poročilo brata tajnika glede priprav za sabor 1924. — Pravilnik poškodbenega fonda naj se objavi v «Sokolskem Glasniku» in ponatisne v 1000 izvodih. — Za rodbino ponesrečenega brata Bunoca se je nabralo 16.160 Din. Znesek je izplačan rodbini. — Naroči se 10.000 članskih znakov. — Župa Sarajevo je brisala iz svojega seznama sokolsko društvo Bugojno radi nedelavnosti. — Brat Švajgar poda obširno statistično poročilo, ki bo objavljeno v «Sokolskem Glasniku». — Rešijo se nekatere zadeve, ki povzročajo različne spore v društvih.

Iz vseh društev so izključeni: Jurij Čurpič, sokolsko društvo Drniš; Janez Gostič, sokolsko društvo Vršac (slednji je izstopil sicer sam že v mesecu juniju iz sokolskega društva v Vršču, opozarjajo se pa vsa društva, da ga ne sprejmejo več kot člana).

Splošna izključitev. Iz vseh sokolskih društev, včlanjenih v JSS., je izključen Bela Gregorič, bivši član sokolskega društva I v Beogradu.

Vsem sokolskim društvom! Opozarjamo vsa društva, da pravilno kolkujejo vse vloge, ki jih pošiljajo na različne oblasti, tudi one, ki jih pošiljajo potem starešinstva, ker jih bomo sicer vrnili društvom. — Nekatera društva se obračajo na savez, da intervenira radi različnih služb. Društva opozarjamo, da naj postopajo v teh zadevah zelo previdno in naj ne zahtevajo od starešinstva stvari, ki niso izvedljive ali pa bi bile krivične. Vsaka tozadevna prošnja naj bo temeljito podkrepjena, sicer je starešinstvo ne bo upoštevalo.

Sokolskemu društvu Ljubljana I na pomoč! Poziv starešinstva na jugoslovensko Sokolstvo: Sokolstvu naklonjeni bivši občinski svet v Ljubljani je pred širimi leti prodal Sokolu I v Ljubljani primeren prostor za letno telovadišče in za sokolsko zgradbo. Ako bi Sokol Ljubljana I do **februarja 1924.** svojega stavbišča ne zazidal sme mestna občina po obstoječi pogodbi odvzeti Sokolu I ves prostor za prvotno kupno ceno brez odškodnine za visoke investicije, ki jih je medtem imelo društvo na tem prostoru. Sokol je kupljeni prostor preuredil z izkopi in nasipi. Vpeljal je vodovod, električni kabel za razsvetljavo, ogradil ves prostor z železno ograjo na cementnem podstavku, zgradil večjo provizorično stavbo za društvene prostore, prhe in oblačilnice ter investiral visoke vsote. Medtem je prešla ljubljanska občina v roke drugih političnih strank. Čas z vsemi krutimi posledicami neizvršene pogodbe se bliža in Ljubljana I se nahaja danes v skrajno opasnem položaju, da izgubi vse in da je za vedno uničena vsa moralna in gmojna energija tega močnega sokolskega društva, ki ga po delu in uspehih smemo opravičeno prištevati med prva društva v področju jugoslovenskega sokolskega saveza. Predsedstvo jugoslovenskega sokolskega saveza je v seji 30. julija vsestransko uvaževalo usodni položaj Ljubljane I. Upoštevamo skrajno opasnost, da pri danih političnih razmerah Ljubljana I izgubi vse, kar ima. Z izgubo svoje parcele, kupljene z žulji in malimi prispevki članov v zadnjih 16 letih, so izpodrezane za nedogledno dobo vse korenine za nadaljnje uspevanje Sokolstva v vzhodni Ljubljani. Udarec, namerjen na Ljubljano I kot najmočnejše društvo, bo

občutila vsa župa in v posledicah tudi savez. Za to smatra JSS, za zadevo koristi, morale in časti celokupnega jugoslovenskega Sokolstva, da ne dopusti, da nasprotniki sokolske misli ugonobijo važno bratsko društvo. Zato dovoljujemo, da sme društvo Ljubljana I pobirati prispevke v naravi in denarju v vsem področju JSS. Vsako agitacijo v prid omenjenemu gradbenemu fondu toplo priporočamo vsem sokolskim društvom, župam in vsem javnim oblastem. V tem slučaju gre za važno vprašanje obstoja močne sokolske postojanke v vzhodni Ljubljani. Pomoč je nujna! — Jugoslovenski sokolski savez. Dr. Vl. Ravnihar, starosta; dr. R. Fu x, tajnik.

Naše stanoviste prema skautizmu. Sklep savezne skupštine u Zagrebu: U pogledu skautizma zaključuje se: 1. Program skautizma je tudi način vaspitanja bez posebnog obzira na naše prilike a telesno vaspitanje je u njemu samo manji dio programa. Naš program je vaspitanje u narodnom duhu a njegovo glavno sredstvo je tjelesni odgoj. 2. Ne preporučujemo, da se skautizam uvede u punom opsegu u Sokolstvo. Što se iz programa skautizma u prirodi može preuzeti, preuzeto je u program našeg naraštaja. Pri tome imamo u vidu, da su u našem naraštaju udruženi djaci i šegrti a osim toga gradska i seoska omladina. 3. Pored toga osnivamo Terijalne kolonije za gradsku omladinu. 4. Skautizam polaže glavnu važnost na moralno vaspitanje. To moralno vaspitanje je bilo u našem programu već mnogo prije nego što se je skautizam i pojavio i stalno ga sve jače negujemo, stalno u sokolskom duhu i sokolskim tradicijama, koje su se razvile na temelju Tyrševe filozofije, to jest filozofije malog i ugroženog naroda. Sredstva koja upotrebljavamo su pored tjelesnog vježbanja, predavanja, sokolska disciplina, lični primjeri starijih i strogo vodstvo iskusnih prednjaka. 5. Skautizam gaji također u slobodnoj prirodi, zanatlijske poslove i ishranu. Sistematsko gajenje bavljenja u prirodi u cijelom obsegu nije pristupačno obrtničkoj omladini, a omladini koja živi na selu u prirodi nije potrebno taborenje, niti bi se moglo pravilno izvoditi sa celokupnom omladinom i to obzirom na veliki broj sokolske omladine. — Zanatlijske radove ne možemo provoditi radi pomanjkanja prostora i sredstava, premda priznajući odgojni značaj tjelesnog rada naročito za školsku omladinu, ne odričemo se toga načina rada za budućnost. Za sada prikupljamo svu omladinu na zajednički rad u vježbarnicama, na vježbalištima, igralištima itd. Naraštaj navikavamo na to, da voli svaki rad, a naročito u svom pozivu, te da nastoji da se što više usavrši. — Ishrana nema takove odgojne vrijednosti, da bi to trebalo zvesti sistematski u sokolska društva. Na izletima bistrimo pojedine osjećaje omladine sa prikladnim sredstvima. 6. To su temeljna načela za odgoj celokupne naše omladine bez razlike starosti. 7. Mi smo pristupačni za svaki napredak, ali mi radimo napredujući postepeno, ali nikada nasilno i prevratno. 8. Molbi da se dozvoli ime «sokolski četnik», ne može se udovoljiti, jer je četnička organizacija za sebe, na koju mi nemamo nikakvog upliva. 9. Sokolstvo ipak stoji u prijateljskim odnošajima prema skautskoj organizaciji.

Savezni katastralni odbor in odbor za poškodbeni fond. V članski kataster saveza je prijavljeno do sedaj 18.967 članstva, kar znači, da je komaj dobra tretjina društev storila svojo dolžnost. Pozivljamo vsa niže navedena društva, da nemudoma sestavijo zaželjene članske sezname ter jih pošljijo žup pošljejo savezu, in sicer:

Župa Banja Luka: Bihać, Bos. Dubica, Bos. Novi, Dvor, Ključ, Korenica, Prnjavor, Teslić, Bos. Krupa in Bos. Kobaš.

Župa Beograd: Kovin, Lazarevac, Ruma, Ub, Arandjelovac.

Župa Belovar: Daruvar, Grubišnoplje, Kupinovac, Križevci, Virovitica,

Župa Celje: Gornji grad, Laško, Medija-Izlake, Mozirje, Radeče, Rogaška Slatina, Soštani.

Župa Kragujevac: Čačak, Čuprija, Gor. Milanovac, Jagodina, Kragujevac, Kraljevo, Krušar, Kruševac, Paraćin, Svilajnac, Vojska.

Župa Kranj: Boh. Bistrica, Bled, Gorenja vas, Jesenice, Kranj, Medvode, Mojstrana, Stražišče, Skofja Loka, Tržič, Železniki.

Župa Ljubljana: Brdo, Brezovica, Dob, Ljubljana, Preserje, Radomlje, Siška, Vrhnika.

Župa Ljubljana I: Dobrépolje, Ljubljana II, Vače, Unec-Rakek.

Župa Maribor: Čakovec, Dol. Lendava, Dravograd, Jarenina, Marenberk, Maribor, Mežica, Pragersko, Prevalje, Ptuj, Radgona, Ruše, Središče, Sv. Lenart, Smarjeta niže Ptuja, Varaždin, Varaždinske Toplice.

Župa Mostar: Avtovac, Bileča, Cetinje, Čapljina, Dubrovnik, Ercegovići, Gjenović, Janjina, Kotor, Ljubuški, Metković, Mostar, Podgorica, Počomije, Opuzen, Risan, Kolac, Vela Luka.

Župa Niš: Aleksinac, Leskovac, Niš, Piroć, Prokuplje, Vlasotinci, Vranje.

Župa Novi Sad: Bačko Petrovo selo, Bačko Gradište, Čurug, Irig, Kač, Kula, Novi Sad, Petrovac, Petrovaradin, Pirnice, Senta, Sombor, Sremski Karlovci, Srbobran, B. Palanka, Stari Bečej, Stari Futog, Vrbas, Subotica, Titelj, Tovarišovo, Zabali.

Župa Novo mesto: Adlešiči, Bojanci, Črnomelj, Dugaresa, Gor. Straža, Gradac, Karlovac, Mellika, Mirna, Mirna peč, Mokronog, Novo mesto, Ruperč vrh, Semič, St. Janž, St. Jernej, St. Rupert, St. Vid-Stičina, Trebnje, Toplice, Vinica, Žužemberk.

Župa Osijek: Darda, Draž, Kneževo, Požega, Osijek, Valpovo, Vinkovci, Županja.

Župa Rijeka: Bakar, Cernik, Čavle, Crikvenica, Draga, Dubašnica, Gračac, Krasica, Krk, Ogulin, Otočac, Plaški.

Župa Sarajevo: Bugojno, Foča, Novo Sarajevo, Pale, Sarajevo, Visoko, Višegrad, Zenica.

Župa Skoplje: Debar, Kočane, Kumanovo, Bitolj, Peć, Priština, Prizren, Skoplje, Štip, Tetovo, Uroševac, Veles.

Župa Split: Knin.

Župa Šabac: Budjanovci, Sr. Mitrovica, Šabac, Šid, Valjevo, Zvornik.

Župa Šibenik: Bibinje, Pag, Rab, Vodice, Biograd, Novigrad, Filipjakov.

Župa Tuzla: Boljanić, Bos. Šamac, Doboj, God. Slatina, Kakmuž, Lipac, Skugrić, Tešanj.

Župa Vel. Bečkerek: Banat, Sendjurdj, Bašahid, Bela Crkva, Crepaja, Centa, Novi Bečej, Oroslomao, Opava, Perlez, Srp. Elemir, Srb. Itebej, Srb. Krstur, Taraš, Turska Kanjiža, Veliki Bečkerek, Velika Kikinda, Vršac.

Župa Zagreb: Bizelsko, Boštanj, Bregana, Brežice, Čaglić, Glina, Globoko, Klanjec, Kostanjevica, Krško, Krška vas, Lipik, Nova Gradiška, Novska, Pakrac, Pešrinja, Rajhenburg, Raka, Sevnica, Sisak, Sv. Ivan Zelina, Sv. Križ, Seovice, Virgin most, Zagreb I, Zagreb II, Zaprešić.

Zaječar: Negotin, Požarevac, Zaječar.

Članski sezname naj vsebujejo vse podatke, osobito morajo biti vpisane rojstne letnice in leto vstopa v sokolsko društvo kot član. Skrajni čas je že, da se kataster uredi in omogoči s tem redno poslovanje poškodbenega fonda.

Katastralni odbor.

IZ TEHNIČNEGA ODBORA JSS

Savezni prednjački tečaj. Tehnički odbor JSS. proučavao je u svojoj redovnoj sednici od 11. oktobra 1923. među ostalim i pitanje ovogodišnjeg saveznog prednjačkog tečaja. Već pre mesec dana rasposlani su na sve župe tabaci za najavljanje ka tečaju. Do određenog roka stiglo je samo sedam prijava, a do današnje sednice samo deset. Od najavljenih imaju međutim tek dvojica dostatnu kvalifikaciju za savezni prednjački tečaj; svi ostali spadaju u župne prednjačke tečajeve. Priredba 30dnevnog tečaja spojena je s velikim žrtvama, pri kojima ne smemo smetnuti s uma činjenicu, da moraju predavači žrtvovati za sokolsku stvar i njihov poziv ili odsustvo. Članovi tehničkog odbora doprinose drage volje svaku

žrtvu, no samo u slučaju, ako vide, da ima otuda koristi čitavo Sokolstvo. O općoj koristi pako nije govora, ako sudeluju pri tečaju tek dvojica ili najviše trojica članova. Morale bi biti zastupane u tečaju barem sve župe. — Pri takvom stanju stvari ne smatra tehnički odbor ovogodišnju jesen zgodnim časom za priređivanje saveznog prednjačkog tečaja a ujedno stoji na gledištu, da je poslednji čas da jednom prestane to odgađanje tečaja. Tečaj se mora izvršiti što pre, ali u takvim prilikama, da zaisto donese opće koristi. U tu svrhu razglašuje tehnički odbor JSS. ovo svoje stajalište: 1.) Tečaj, koji ima da se vrši idućeg proleća mora biti obavezan za sve župe. Svaka župa mora poslati u savezni prednjački tečaj bar jednog člana i jednu članicu. 2.) Dužnost je svake župe, da tokom ove zime t. j. do kraja marta 1924. priskrbi bar po jednom članu i članici kvalifikaciju nužnu za savezni prednjački tečaj, a to je: župni prednjački tečaj s ispitom. U tu svrhu neka župe tokom zime održe župne prednjačke tečaje, one župe, koje ne mogu same toga izvršiti, neka pošalju svoje članove susednoj župi. Župski tehnički odbori neka o tome odmah zaključke stvaraju, stupe u doticaj sa susednim župama i preduzmu sve potrebno za župsko obrazovanje prednjaka. 3.) Najbolje absolvente župskih prednjačkih ispita neka najave saveznom TO. za savezni prednjački tečaj. Tehnički odbor JSS. poziva župske TO., da se prihvate te važne i hitne stvari sa svom energijom i požrtvovnošću i neka o svojim odlukama izveste savezni TO.

Savezni prednjački tečaj. Tehnički odbor JSS. je razmotrivao u svoji redni seji dne 11. oktobra 1923. med drugim tudi vprašanje letošnjega saveznega prednjačkoga tečaja. Že pred enim mesecem je bil razposlal na župe vprašalne pole glede priglasov za tečaj. Do določenega roka je prejel samo sedem priglasitev, do današnje seje pa deset. Toda od vseh prijavljenih imata samo dva za savezni prednjački tečaj zadostno kvalifikacijo, vsi ostali spadajo v župne prednjačke tečaje. — Prireditev tridesetdnevnega tečaja pa je združena z velikimi žrtvami, pri katerih ne smemo prezreti dejstva, da morajo predavatelji žrtvovati sokolski stvari tudi svoj poklicni dopust. Člani tehničnega odbora rade volje doprinesejo vsako žrtev, toda le v tem primeru, če vidijo, da ima celokupno Sokolstvo od tega kaj koristi. O občini koristi pa ni govora, če se udeležita tečaja samo dva, kvečjemu trije udeleženci. Morale bi biti v tečaju zastopane vsaj vse župe. — Tehnički odbor v očišled tega ne smatra letošnjo jesen za primeren čas za prireditev saveznega prednjačkoga tečaja, obenem pa stoji na stališču, da je zadnji čas, da to odlaganje tečaja neha. Tečaj se mora izvršiti čim prej, toda v takih okoliščinah, da bo res prinesel občine koristi. V to svrhu razglašuje tehnički odbor JSS. tole svoje stališče: 1.) Tečaj, ki naj se vrši v prihodnji spomladi, mora biti obavezan za vse župe. Vsaka župa mora poslati v savezni prednjački tečaj vsaj enega člana in eno članico. 2.) Dolžnost vsake župe je, da tekom letošnje zime, to je do konca marca 1924., preskrbi vsaj enemu članu in eni članici za savezni prednjački tečaj potrebno kvalifikacijo, to je župni prednjački tečaj z izpitom. V ta namen naj župe tekom zime izvršijo župne prednjačke tečaje; one župe, ki tega same ne morejo storiti, naj pošljejo svoje tečajnike k sosednji župi. Župni tehnični odbori naj v tem pogledu tako sklepajo, naj stopijo v stik s sosednjimi župami in ukrenejo vse potrebno za župno izobrazbo vadiateljstva. 3.) Najuspelejše absolvente župnih prednjačkih izpitov naj priglasijo saveznemu TO. za savezni prednjački tečaj. — Tehnički odbor JSS. pozivlja župne TO., naj se te važne in nujne zadeve lojijo z vso energijo in požrtvovanjem ter naj o svojih ukrepih poročajo saveznemu TO.

Друштвени предњачки испит у Новом Саду. Дана 29. јула 1923. г. одржани су код соколског друштва у Новом Саду друштвени предњачки испити под председништвом бр. Павла Даљевог, члана техничког одбора бачке соколске жупе. Ове испите положили су и проглашени су за друштвене предњачке ови и то: Милушка Мудрох и Јудмила Михалова, као одлично способне; а Марија Добшински, Руженка Мудрох, Љубица Розмир и бр. Ворђе Илић, као способни.

Нови предњачи. Дана 12. јуна 1923. г. одржани су код соколског друштва у Сомбору друштвени предњачки испити, под председништвом бр. Драгутина Јегера, члана техничког одбора бачке соколске жупе. Овим испитима пристали и исте са успехом положили су следећа браћа и сестре: Павле Миланков, Милан Пујин, Милан Стојаковић, Петар Стојић, Петар Вукчевић, Олга Рајић, Олга Ристић и Стојанка Шаранска, који су проглашени друштвеним предњачима.

SOKOLSKA MATICA

Jugoslovenska sokolska matica je zbrala do sedaj šele prav neznatno vsoto, dasi je za izdajanje knjig in publikacij potreben pri današnji draginji ogromen kapital. Toda društva in župe se ne odzivajo dovoljno na ponovne pozive k pristopanju k jugoslovenski sokolski matici. Kljub temu se je odločila, da prične z izdajanjem zbirke sokolskih predavanj v mali priročni obliki. Najprvo izda v srbsčini (cirilici), hrvaščini (latinici) in slovenščini prevod Tyrševega članka «Naša naloga, smer in cilj». Potem pride z drugimi predavanji. Naj bo ta poskus Matice nov opomin vsem prizadehim, da naberejo čim večje število zadružnikov, da Matica pride do denarja ter da ji bo na ta način omogočeno vršiti nalogo, ki jo je prevzela — toda brez krepkega sodelovanja vsega članstva je ne more vršiti. Obenem se obrača jugoslovenska sokolska matica na vse predavatelje, da ji pošljejo spisana svoja predavanja. Poseben redakcijski odsek bo ta predavanja pregledal ter presodil. Za fisk primerna predavanja izda Matica v zgoraj omenjeni zbirki.

IZ ODSEKA ZA NARAŠČAJ

Odnosaj prednjaka prema njegovom odelenju

(Prema «Knihovna cvičitelu dorostu I» saopštava odsek za naraštaj pri tehničkom odboru JSS.)

Znatna je broj braće «dobre volje», koji svaki dan dolaze dodeljenim im odelenjima i tačno vrše svoje sokolske dužnosti i pri tom ne očekuju nikakvu nagradu. A dosta je i takvih, koji samo iz dužnosti primaju ulogu prednjaka naraštaja. Na to bi se morali obazirati svi, koji odlučuju kod dodeljivanja odeljenja pojedinim prednjacima; naročito bi morali gledati na to, da naraštaj dobije prednjake, koji će se sa ljubavlju latiti svoje dužnosti, jer šta pomaže poznavanje vežbi ili posebna telesna izvežbanost onome, koji dolazi odeljenju bezbrižno i opet odlazi čim je u odeljenju obavio svoju najnužniju dužnost. Takav prednjak neće ostaviti nikakva traga u duši svojih pitomaca pa ni njihovom telesnom vaspitanju neće koristiti onoliko koliko se želi i koliko bi pri danim prilikama bilo moguće.

Ljubav za naraštaj i njegovo vođenje mora biti prednjaku zvezda vodilja. Zavolimo poverene nam dečake, obuhvatimo ih svom svojom dušom; svoje radosti združujemo s njihovom korišću i s njihovim radostima, jer to zaslužuje u punoj meri stvar, za koju radimo. Ljubav za naše delo neka prožme svako naše preduzeće, jer je pisano: «Kad bi bregove prenosio a ne bi imao ljubavi, nisam ništa».

Dakle na prvom mestu je ljubav za stvar. Ko voli svoje dečake taj ne gleda na njih kao na hrpu živih bića koja ga neprestano dovode u iskušenje, nego kao na skupinu ljudi, koju on doduše ima da vaspitava, ali koji su u suštini jednaki njemu; neka gleda na njih kao na skupinu mladih drugova. To je i najpravičnije. Ako hoćemo da imamo istinski uspeh, ako hoćemo da se naše delovanje utisne trajno u dušu naših pitomaca, moramo najpre očistiti sami svoje duše; moramo svoje duše približiti dušama naraštajaca. Istina je doduše da u tom pogledu pravi doba neizjednačive razlike, ali to je moguće premostiti upravo i jedino požrtvovnim radom prednjaka.

Potrudimo se dakle da razumemo duše svojih pitomaca; pokušajmo približiti svoju dušu njihovom još poludećijem i polumučevnom naziranju, veselimo se s njihovim radostima i osećajmo s njihovim čuvstvima. Potom ćemo razumeti mnogokoji neposlušnost ili razuzdanost, mnogokoji prestupak, koji nas je pre ljutio i policao na neposrednu kaznu; pokušaćemo odstraniti to na drug način a ne kaznom.

Ima svakako u dušama naših naraštaja toga nakupljeno. Mlada bića u kojima sve kriči za slobodom i slobodnim kretanjem, vezana su za posao u radionicama, gde se često svaki slobodni pokret kazni strogim ukorom, ili moraju da presede cele sate kod knjiga kod kuće i u školi. Ta bića sa svojom suzdržavanom, prirodnom živošću dolaze u Soko. Ne čudite se dakle da se u njima nakupljena energija javlja u delima, koja se često ne mogu odobriti. Dužnost prednjaka je upravo da ih odvraća od ekscentričnosti i da te pojave njihove energije svede u koristan tok.

Glavne osobine svakog prednjaka moraju dakle biti: ljubav za stvar i razumevanje duše naraštajaca; zato je prva zapoved za prednjaka koji preuzima odeljenje naraštaja: **budi prijatelj i drug svojim pitomcima!** Sad kad smo svesni tih načela, kad smo odredili pogodbe uspešnog delovanja, možemo pristupiti samoj stvari. Sve ostalo će se naravno, kao oko osi, kretati oko tih zahteva koje ćemo kod daljnjeg razmatranja smatrati kao same po sebi razumljive i nećemo ih dakle ponavljati.

Pri vaspitanju u odeljenjima mogu se razlikovati dva faktora i dva smera vaspitanja. Oba smera su međusobno jedan drugom uslov i ne može nijedan postojati sam za se i ako pokazuju na sebi bitne razlike. Za to ćemo uvažiti te razlike i u sledećem razlaganju. Kao faktora vaspitanja imamo prednjaka samog i njegove pitomce, odnosno odnošaje među njima a kao smerove: vaspitanje tela i vaspitanje duše (odnosno vaspitanje moralno).

Ličnost prednjaka. Još u početku je spomenuto da prednjak ima da očisti svoju dušu. To znači, mora se sam potpuno uživiti u suštinu Sokolstva, tako da to postane ne samo njegova duševna svojina nego da čini suštinu njegove osobe, temelj njegovog životnog nazora. To Sokolstvo mora da prosijava iz njegovih dela i iz celog njegovog bića. Prednjak mora biti utelovljeno Sokolstvo, mora biti uzor za svoje pitomce i to u svakom pogledu, u svakom smeru. Pre svega neka bude prednjak u privatnom životu uzoran Soko i čovek. Nije moguće propovedati i zahtevati od drugih ispunjevanje načela koja se izrično ne poklapaju s tvojim delima. I u društvenom životu neka prednjak bude na svom mestu. Kad stupa pred naraštaj a naročito pri redovnoj vežbi mora brižljivo da pazi na svoju spoljašnost. Čistoća tela i odelja, koju neminovno tražimo od naraštajaca mora se isticati kod prednjaka. Naša braća se često naročito pred odeljenjem rado pokazuju u mlakim "izmučenim" pozicijama s kojima hoće valjda da pokažu: "ja to sebi mogu dozvoliti" — ili "to je moja muka" — tako nešto je u direktnoj suprotnosti s našim osnovnim načelima. Od tela i pokreta vaspitača naše omladine mora upravo odsecati svest snage i prirodan ponos i težnja za lepotoj i plemenitošću što, razume se, nikako ne znači upetost u držanju i kretanju. Budi prirodan, otvoren, pošten i pravedan to je naša moralna dužnost, po kojoj se mora ravnati sav rad u vežbaonici. Prednjak nikad ne sme nastojati da imponira s pojavama, koje upadaju u oči (dernaža, bahato izvođenje teških prvina pred naraštajem, ekscentričnosti u odelu, povezane ruke i dr.) to su ispraznosti s kojima možda može steći za neko vreme popularnost koja će pre ili posle odpasti, kao slabo pričvršćena maska i pokazati svoga nosioca u njegovoj pravoj slici i nagoti. Budimo čovečni, ovladajmo sobom i prema sebi i prema drugima.

No način, kako da se vladamo, bolje se razabire iz onog što se da reći o dolacaju s naraštajcima i zašto pristupimo rađe drugom delu.

Dolacaji s naraštajcima. Pristupimo odeljenju. Uslov uspešnog vaspitanja je disciplina. Žalibože obično u tom, šta se razume pod tom reči, nema jedinstvenog postupka među prednjacima.

Jedni zahtevaju tvrdi vojničku disciplinu, po kojoj se kazni svaki prestupak najstrožije i ličnost svakoga u svakom pogledu se podređuje celini. Drugi opet tvrdokorno tvrde, da je umesna što je moguće veća sloboda i da moramo pružati priliku za razvoj posebnih vrlina. Teško je rešiti takav spor. Jedno je sigurno: da se u čovečijem životu smatra za opšte priznatu istinu, da pojedinac mora podržati svoj interes višim celinama; ali je istina i to da pretvrda disciplina zarobljuje duh. Zato treba tražiti rezultatu tih dveju istina. Mislim da je najpravičnije ovo načelo: Kad vežbamo s odeljenjem kao celinom (zbior, dolazak spravama i odlazak od sprava, skupne vežbe) treba svakako zahtevati najstrožiju disciplinu, a kad se pri vežbama na spravama bavimo sa svakim pojedincem

ponašao, onda neka se ostalim u granicama reda dozvoli u znatnoj meri sloboda. (Razume se, da se ne može trpiti vežbanje na drugoj spravi, trčanje od odeljenja do odeljenja i tome slično jer to već nije u granicama reda.)

Kako ćemo steći i zadržati disciplinu? To je zaista važno pitanje na koje je općenito teško odgovoriti. Ali može se sigurno konstatirati da vikanjem i kaznama na silu postignuta disciplina nema nikakve vaspitne vrednosti. Vežbače moramo naučiti da slušaju rado sami iz vlastite pobude. To će postići prednjak upravo svojim nastupom odmah u početku, naime, ako upravlja s dečacima prijateljski, ako se ponaša prema njima kao stariji drug i pri tom čim izda zapovest traži neminovno brzo i pravilno izvršenje njeno. Omladina brzo shvaća i dečaci će zato brzo razumeti da je u interesu reda potpuno na mestu izdavanje zapovesti i neumoljiva disciplina i da će posle disciplinovanog nastupa doći opet slobodno vreme kao nagrada za trenutke, u kojima smo svoju ličnost podredili celini.

Ako zahtevam disciplinu moram biti u prvom redu sam discipliniran i to isto tako prema samom sebi kao i prema drugima. Samim sobom moram potpuno vladati, ne smem dopustiti ni samo za trenufak da mojom dušom ovlada srdžba ili kakvo drugo čuvstvo; sam moram vršiti ono što zahtevam od drugih i ako zahtevam pokornost moram se sam uzorno pokoriti sličnim zapovestima drugih.

Reči pobuđuju — primeri vuku. Neprestano mislimo na to, da primer i jedino primer ima najvišu vaspitnu moć.

Sigurno je krivica prednjaka, ako mora da kazne. Ne zato što kazni, nego zato, što dopušta da prilike u odeljenju dođu dole, da se mora kazniti. Neophodnu potrebu za kaznu prouzrokuju dva faktora. Ili naraštajac kod koga svo naše nastojanje za poboljšanje ostaje bezuspešno, taj, razume se, ne spada u Soko, nego u druge zavode, ili prednjak koji svojim postupkom ne zna da ovlada vežbačima; tad, razume se, nije na mestu da kažnjavamo naraštajnike, nego se moramo potruditi da dobijemo boljeg prednjaka.

Katkad svakako treba kazniti; ali i ovde je bolje zapretili i počekati, nego odmah izreći osudu, jer je svakako ugodnije, ako se nečega još boji, nego ako je kazna već tvrdo odlučena. Kažnjavamo umereno: opomenom, postavljanjem u «pozor» ili na kraj, gdje ga imamo pred očima i slično; retko kada s isključivanjem od vežbe, a udarcem nikad. Ako je kazna zbilja izrečena pa možda i neprestrogo istrajmo na tom da se izvede i to za vreme jednog časa vežbanja; jer ako jednom pokažeš pred vrstom slabost, neodlučnost ili prenamaglost to znači za sigurno i potpuno izgubiti autoritet i poslušnost. Što si rekao to izvrši do zadnje tačke, ne popusti nikad i ni prema kome; ali pre nego što pristupiš delu, razmisli temeljito i trezno i traži krivicu u prvom redu kod sebe.

Ako ti dečaci trčkaju okolo, biće sigurno da im ne pričaju vežbe u teško probavljivom obliku ili ih ne znaš pritegnuti, onda ih pozovi sebi i eventualno ukori a tad probaj popraviti stvar i samoga sebe; tako postupaj u svakom slučaju. Isključenjem od vežbe posluži se samo u slučaju krajnje nužde i to nikad sam, nego pošto se posavetuješ s drugima. Nikad naime ne zaboravi, da je naša organizacija namenjena celom narodu i da se isključuju iz nje samo oni, koji se navlašt ne će da drže društvenih pravila i svojim primerom ili rečju odvrćaju druge od toga, da ih se drže.

Odnosaj prednjaka s naraštajcima neka bude što prijazniji, a nikad drugarski. Govori svima ti, al ne dozvoli, da naraštajnici tebi govore ti. Govori im što je moguće više, upozoruj na pogreške, prijazno savetuj i dozvoli da i dečaci međusobno razgovaraju, razume se, ako nije drugačija zapovest; pazi da među njima vlada iskreno i istinsko bratstvo bez koristoljubne sebičnosti i zavidnog natecanja za uspesima. Gledaj da u klici zatreš svaku razpuštenost i nepristojnost u govoru i radu, nastupaj tako, da se ni jedan od naraštajaca ne može u tvojoj prisutnosti ponašati drugačije, nego pristojno.

Više potiči nego što ukoravaš no ipak kori i osobito upozoruj na pogreške uvek, kad je to odista potrebno. Što se tiče ponašanja opominji rađe s pogledom nego s rečju, a opet pazi na to, da se svi ponašaju kako treba i onda kad ne gledaš na njih. Celom svom nastupu probaj da ulisneš znak istinskog Sokolstva i taj pečat prenesi i na duše i delovanje tvojih pitomaca, — tek kad ti to pođe za rukom, moći ćeš reći da nisi radio badava i bez smisla.

Telesno vaspitanje. Gimnastička smo organizacija. Vaspitavati telo je naša glavna zadaća i njoj se mora naravno posvećivati najveća pažnja. Ako hoćeš telo da vaspitavaš moraš ga pre svega dobro poznavati. Poznavanje tela je opet

dvostruko. Najpre opšte, teoretsko. Općenito poznavanje čovečijeg tela, njegovih funkcija i organa moralo bi biti uslov za poveravanje mesta naraštajskog prednjaka, jer je baš tu kod tela, koja su uprav u najjačem unutrašnjem razvoju velika opasnost da se mnogo, mnogo jako pokvari. Ako nije postarano bilo da stečeš to znanje, nastoj privatno da se izobraziš na tom polju.

To općenito poznavanje čovečijeg tela i njegovoga razvoja služi ti tek kao podloga za dalje prosuđivanje. Promatraj tela tvojih pilomaca za mirovanja i pri vežbi; promatraj i sledi napor, koji im zadaje zadata vežba. Na taj ćeš način doći do drugog poznanja — naime do praktičnog opažanja uspeha i pogrešaka tvog vaspitanja. Lečnički pregled i nadzor trebalo bi uvesti svuda, a gde ih nema, treba da prednjak bar delimično nadomesti s povećanom pažnjom taj nedostatak. Naročito treba propitivati za bolesti, koje ne dozvoljavaju izvajanje izvesnih vežbi (kila, srčana mana), i brižljivo valja izbegavati vežbe, koje su zabranjene u tim slučajevima. Ta upoznavanja, razume se, ne smiju nikad dovoditi do laičkog šarlatanstva nego moraju navoditi nato da snaga i sposobnost vežbača ne budu prenapregnute i da se brižljivo uklonimo od škodljivih vežbi.

Prednjakova dužnost je da unapređuje zdravlje svojih pitomaca a nikako da ih nauči raznovrsnim vežbama na spravama. Zašto pazi dobro na svrhu i važnost vežbe.

Zahtevaj da ti svaki vežbač vežba sve i ne dopusti da se u tvom odeljenju ugnezde izvesne obljubljene vežbe. Ako si pri izboru vežbi upućen sam na se, staraj se da se svaki čas temeljito provežba celo telo, da se zaposle svi mišići. Izabiraj samo prikladne vežbe, čuvaj se preteških vežbi i takvih, koje prenaprežu srce i pluća.

Pri vežbi zahtevaj uvek vedrinu i veselo raspoloženje. Ne trpi prisjedavanja, mlakih pozicija, zgrbljenih kičmi; zahtevaj da priroda upravo kipi u dečacima a živahnost i radost od života, neka budu «kao vatra». Rade zažmiri i pregledaj kakvu malo bujniju veselost, nego da od svog odeljenja napraviš hrpu žalosnih i kao oparenih figura bez veselja i života. Kretanje, čilost, neprestani rad treba stalno u odeljenju buditi i podupirati.

Vaspitanje duše (moralno vaspitanje). Naposljetku dakle i najteže pitanje. Jedno je sigurno, naime, da gimnastika sama po sebi a naročito sokolska deluje oplemenjujuće na dušu čovečiju. Taj uticaj je posredan i neposredan.

Neposredan uticaj gimnastike možemo lako pratiti u muzevnim vrlinama, na koje se navikavamo pri vežbanju i koje potom prenašamo na ceo život; bila to odvažnost, koju stičemo pri teškim vežbama i skokovima ili mirnoća, na koju se navikavamo pri mešanju na konju ili pripravnost i požrtvovnost, kojima nas uči čuvanje drugih ili na koncu istrajnost i vladanje samim sobom na koje se privikavamo pri natecanjima.

Posredni uticaj telovežbe možemo videti već u tom, što se njome u obilnoj meri zaposluje mišljenje i vreme onih koji se telesnom vežbom bave pa se znatno izcerpljuju njihove duševne i telesne sile, tako da im za druge misli ne preostaje mnogo vremena ni snage ni veselja. Vaspitni moralizujući uticaj je dakle opsežan već u samoj suštini predmeta i zato preostaje prednjaku u toj vrsti vaspitanja (čudoredno vaspitanje na gimnastičkoj podlozi) samo delotvorno pojačati pojedine komponente.

Isto se to može događati prednjakovim razgovorom s vežbačima za vreme vežbe. Poticanje na odvažnost i neprestani primer postiće pri marljivom posećivanju vežbe pobudu k miru i promišljenosti kod vežbi i slično. Takve vrlo kratke opomene i pobude od dve tri reči su tako prirodne da bi bilo suviše govoriti ovde o njima. Druga vaspitna komponenta su gesla osnovne sokolske misli, koje smo tako tesno vezali za telesno vaspitanje (bratstvo, disciplina, iskrenost i sl.) Također na ta gesla moramo upozoriti svoje pitomce svakom prilikom, u primerima stavljaći im ih pred oči i dosledno od njih to zahtevati.

Upozorenje, primer i zapovest nisu još jedina vaspitna sredstva. Važna komponenta je mišljenje i promišljenost, koje možemo pri vežbi naučiti. Zahtevajmo od naraštajaca da prate vežbe kod drugih i traže uzroke, zašto im ova ili ona vežba nije pošla za rukom; neka prosude uzroke uspeha i neuspeha kod vežbi, neka rasuđuju, kako treba urediti sve, da se osigura uspeh; neka istražuju, kako se moraju latiti koje vežbe i zašto baš tako. Svaku priliku upotrebimo, da ih naučimo terminologiju i da im ponovno razjasnimo, zašto se jedna ili druga

vežba zove tako a ne drugčije, da ih naučimo neka pokušaju da jednu vežbu, i ako je ne znaju izvesti, na osnovi toga imenuju i da je koliko je samo moguće tačnije opišu rečima.

U direktnoj vezi sa telesnom vežbom je staranje o lepoti tela i svih pokreta, jer oni oplemenjuju dušu. Zahtevamo razlikovanje, šta je lepo a šta nelepo; zašto nam više godi pružena noga i uvijeno telo nego na sve načine skvrčeno i iznakaženo. Kušajmo da postignemo to da dečaci sami osele šta je lepo i da teže samo za lepim. Od lepote izviđanja vežbi pređimo u slobodnom vremenu lepoti tela i njegovih položaja; dalje opet lepoti ponašanja i govora i završimo lepotom duše i osećanja. Čeb taj niz lepota možemo pitomcima predložiti tačku po tačku a također i na jedanput i brinimo se da nas razumeju i da nam slede.

Brižljivo pazimo na jednu stvar, naime, da se u odeljenju ne uvreži ulični govor i vulgarno dvosmiselne dosetke. Neka nam služe za opomenu oni sportski kružići i društvanca gde se telo koliko toliko sportom učvršćava ali duša se ubija. Setimo se gomila dečaka, čiji govor se upravo ništa ne razlikuje od govora skrajine pokvarenih ljudi; koji na najgori način zloupotrebljuju svoj čovečanski lik. Tako daleko bi došli i naši dečaci, ako bi im jednom popustili uzdu, samo jednom se pokazali slabići prema zaraznoj navici, koja se širi kao kuga, jer za nakaznim i dvosmiselnim rečima idu dela i ko se nauči na prljavštinu nikad se iz nje ne iskopa. Ljubomorno budimo na straži da se nemoral s ulice ne unese u vežbaonicu. Od vežbaonice napravimo u dušama naših dečaka posvećeno mesto, kakvo ona i jest.

Pokušavamo i inače u svakom pogledu uticati na dušu dečaka u vežbaonici. Starajmo se da nas zavole, da imaju u nas poverenja, da dolaze k nama i sa svojim privatnim brigama. To ćemo postići razume se samo onda, ako im budemo istinski drugovi i to svima bez razlike. U tu svrhu je potrebno poznavati svoje pitomce odmah iz početka po imenu i zanimanju; pokušati upoznati prilike u kojima žive — jer iz njih će nam postati jasnije tako mnoge stvari. Kušajmo im pomoći u njihovim neprilikama ili sami ili pomoću društva.

Nikad ne gojimo ljubimaca, svaka privilegija, svako odlikovanje, koje nije pošteno zaslužen, demoralizira i kvari dušu ne samo odlikovanih nego i onih, koji ga nisu dobili. Ne odlikujmo nikoga ali ne gojimo ni antipatije ni prema kome. U jezgri su karakteri dobri samo je lice, koje možda odbija, ne dajmo da nama ovladaju slični osećaji, svim svojim pitomcima se približujemo s ljubaznošću i osmehom. Svakom svome pokretu i reči izraženom pred naraštajcima a i prema drugim prednjacima posvećujemo pažnju, ponašajmo se među sobom prijateljski, vrlo prijateljski i poverljivo a čuvajmo se da nam pred naraštajcima ne izleti ni jedna rdava reč, ni jedna rdava kretnja — s tim bi mogla biti prozročena nepopravljiva šteta.

Ako hoćemo da budemo dobri prednjaci, ne smemo ograničiti svoje delovanje samo na čas vežbanja. Ne zaboravimo, da su u našem programu i izleti i da naš dolicaj sa naraštajcima mora biti neprekidan. Pođimo za njima u svlačionice i neprisliljeno prosto razgovarajmo se s njima o dnevnim događajima, o stvarima, koje kipe u njihovim dušama, pomažimo im sa savetima, pobuđujemo k ustrajnosti. Po mračnim ulicama pođimo s njima i kući i pripovedajmo im o vežbi, o Sokolstvu, o nameravanim priredbama i pripravama; starajmo se da ih vežemo za društvo vezama rodbinske ljubavi i dobrote. Katkad žrtvujmo i nedeljno popodne za poseban izlet ili sastanak sa svojim odeljenjem; u kratko rečeno živimo i osećajmo s onima, koji su povereni našoj brizi.

Da zaključim. Pred očima mi se uzdiže obrazac, ideal prednjaka naraštaja, kakav mi se javio pri pisanju ovog poglavlja. Čvrst čovek je to, iskren, energičan, Soko dušom i telom, muž, koji svakom svojom mišlju, svakim svojim delom, svim svojim životom pripada Sokolu i njegovu naraštaju. U redu vrši dužnost svog poziva, sve ostalo vreme posvećuje opštoj stvari. Vidim čoveka, brata, koji se odrekao svih ostalih radosti i lepota života, da mu ostanu u naknadu samo jedno, dosta teško zaslužen, ali zato potpuno dovoljno veselje sa svesti, da nije živio uzalud, da nije zakopao povereni mu talanac, veselje od tog što je bio drugima u korist.

Mnogo je to, ako zahtevamo celog čoveka, ako zahtevamo da se sam potpuno žrtvuje za vaspitanje naraštaja. No drugačije nije moguće, velika misao uvek treba apostola, a apostoli — ti su skoro sigurno žrtvovani. Braćo prednjaci — od vas zahtevamo ceo vaš život, zahtevamo sve vaše čovečanske radosti, sve

misli i dela. Hočete li se predomišljati, hočete li se bojati? Nečete da budete žrtvovani, hočete da živite za sebe? Odlučite se dakle — a onda pristupite svome odeljenju s čvrstom voljom. Obračunajte sa svojim životom, napravite zaključnu crtu pod svoja dosadajna dela. Očistite duše i srca svoja pa na posao. S osmehom na ustima i s ljubavlju u srcu — vaš naraštaj i svest o dobrom delu nadomestiće vam sve druge radosti. Dolje s polovičarstvom, hočemo cele ljude. Dakle — u dobri čas — vi žrtvovani.

Razmerje prednjaka do njegove vrste

(Po «Knjgovna cvičitelů dorostu I.» priobčuje odsek za naraščaj pri tehničnem odboru JSS.)

Znatno je število bratov «dobre volje», ki dnevno prihajajo k prideljenim vrstam in redno vršijo svoje sokolske dolžnosti, pri tem pa ne čakajo na nobene nagrade. Dosti je pa tudi takih, ki samo iz dolžnosti sprejemajo nalogo prednjaka naraščaja. Na to bi se morali ozirati vsi, ki odločajo o prideljevanju vrst; vedno bi morali gledati na to, da bo dobil naraščaj prednjake, ki se z ljubeznijo lotijo svoje naloge. Kaj namreč pomaga poznavanje vaj ali posebna telesna izvežbanost tistemu, ki hodi k vrsti samo brezbrizno in urno zopet odhaja, kakor hitro izvrši pri nji svoje najnujnejše dolžnosti. Tak prednjak ne zapusti prav nobenega sledu v dušah svojih gojencev, pa tudi njih telesnemu razvoju ne koristi toliko, kolikor se želi in bi bilo pri danih razmerah mogoče.

Ljubezen do naraščaja in za njega vodstvo mora biti prednjaku zvezda vodnica. Imejmo radi zaupane nam dečke, odklenimo se jih z vso svojo dušo; svoje radosti združujmo z njih koristjo in z njih radostmi, saj stvar, za katero delamo, to tudi zasluži v polni meri. Ljubezen do dela naj prepojuje vsa naša prizadevanja, kajti pisano je: «Četudi bi gore prenašal, pa bi ne imel ljubezni, nisem nič!»

Na prvem mestu je torej ljubezen do predmeta. Kdor ima svoje dečke rad, ta ne gleda nanje, kakor na kopico bitij, ki ga spravljajo neprestano v skušnjavo, ampak kakor na skupino ljudi, ki naj jih sicer vzgaja, ki pa so v bistvu enaki njemu, gleda naj na nje kot na skupino mlajših drugov. To je tudi najpriljubljenejša. Ako hočemo imeti v resnici uspeh, ako hočemo, da se naše delovanje vtične trajno v dušo naših gojencev, potem moramo najprej očistiti sami svoje duše, približati moramo svoje duše dušam naraščajnikov. Res je sicer, da dela v tem oziru starost neizenačljivo razlike, toda te je mogoče premostiti ravno in edino z vnetim prizadevanjem prednjaka.

Potrudimo se torej razumeti duše svojih gojencev, skušajmo približati svojo dušo njihovemu še polotročjemu in že polmoškemu naziranju, veselimo se z njihovimi radostmi in čuvstvujemo z njihovimi čuvstvi! Potem bomo razumeli marsikatero neposlušnost ali razbrzdanost, marsikateri prestopek, ki nas je prej razljutil in podžgal k neposredni kazni; poskusili ga bomo odstraniti na drugačen način nego s kaznijo.

Saj je vendar v dušah naših naraščajnikov mnogo nakopičenega. Mlada bitja, v katerih vse kriči po svobodi in prostem gibanju, so vezana pri delu v delavnicah, kjer se pogosto vsak prostejši gib kaznuje s štrgim ukorom; ali pa morajo presedeti po cele ure pri knjigah v šoli in doma; ta bitja s svojo zažrto, prirojeno živostjo pridejo v Sokola; ne čudite se torej, da se v njih nakopičena energija javlja v dejanjih, ki jih pogosto ni mogoče odobravati. Naloga prednjaka je ravno, odvrti jih od ekscentričnosti in speljati pojave njih energije v koristen tok.

Glavne lastnosti vsakega prednjaka morajo torej biti: ljubezen do predmeta in razumevanje duše naraščajnikov; zato je prva zapoved za prednjaka, ki prevzema vrsto naraščaja: **bodi prijatelj in drug svojim gojencem!** — Šele, ko smo se zavedli teh načel, ko smo določili te pogoje uspešnega delovanja, lahko pristopimo k tvarini sami. Vse ostalo se bo naravno, kakor okrog osi, sukalo okrog teh zahtev, ki pa jih bomo pri vsem naslednjem razmotrivanju smatrali kot že samo ob sebi umevne in jih torej ne bomo ponavljali vedno na novo.

Pri vzgoji v vrstah je vedno mogoče razlikovati dva činitelja in dve smeri vzgoje. Obe smeri sta sicer medsebojno druga drugi pogoj in ne more nobena obstojati sama zase, vendar pa kažeta na sebi bistvene razlike. Zato bomo te

razlike uvaževali tudi v naslednjem. Kot činitelja vzgoje imamo; prednjaka samega na sebi in pa njegove gojence, oziroma razmerje med njimi; kot smeri pa: vzgoja telesa in vzgoja duše (oziroma vzgoja k pravosti).

Oseba prednjaka. Že v začetku je bilo omenjeno, da mora prednjak očistiti svojo dušo. To se pravi, sam se mora popolnoma živeti v bistvo Sokolstva, tako da to ne postane samo njegova duševna last, ampak da tvori potem bistvo njegove osebe, da tvori temelj njegovega življenjskega nazora. In to Sokolstvo mora izžarevati iz njegovih del in iz cele njegove postave. Prednjak mora biti posebej Sokolstvo, biti mora vzor za svoje gojence in to v vsakem ožiru, v vsaki smeri. Predvsem naj bo prednjak v privatnem življenju vzoren Sokol in človek. Saj vendar ni mogoče oznanjati in zahtevati izpolnjevanje načel od drugih, o katerih je znano, da se ravno pri nas ne krijejo z dejanji. In v društvenem življenju bodi prednjak vedno na svojem mestu. Kadar nastopa pred naraščajem, čeprav le pri navadni telovadbi, mora vedno skrbno paziti na svojo zunanost. Čistoča telesa in obleke, ki jo zahtevamo neizprosno pri naraščajnikih, mora biti jasno vidna pri prednjaku. Naši bratje se pogosto zlasti pred vrsto radi pokažejo v medlih, »izmučenih« pozicijah, s katerimi naj bi se naznačilo »jaz si to lahko dovolim« — ali pa »to je muka« — nekaj takega pa je v direktnem nasprotju z našimi osnovnimi načeli. Iz teles in gibanja vzgojevalcev naše mladine mora vendar naravnost odsevali zaveš moči ter prirojeni ponos in težnja za lepoto in plemenitosljo, kar pa seveda nikakor ne pomenja napetosti v držanju in gibanju. Bodi vedno naraven, vedno odkrit, pošten in pravičen, to je naša npravnstvena dolžnost, po kateri se mora ravnati vse delovanje v telovadnici. Nikdar si ne sme prednjak prizadevati, da bi imponiral z v oči padajočimi pojavi (vpijje, bahavo izvajanje težkih prvin pred naraščajem, ekscentričnosti v obleki, obvezane roke in dr.), to so nečimurnosti, s katerimi se morda da pridobiti za nekaj časa popularnost, ki pa prej ali slej odpadejo, kakor slabo pritrjena maska, ter pokažejo svojega nositelja v njegovi pravi podobi in — nagoti. Bodimo vedno človeški, obvladujmo se vedno napram sebi in napram drugim.

Toda način, kako naj ravnamo, je bolje razviden iz tega, kar se da povedati o stikih z naraščajniki in zato pristopimo rajše k drugemu delu.

Sliki z naraščajniki. Pridemo k vrsti. Pogoj uspešne vzgoje je disciplina. Žalibog pa navadno v tem, kaj se razume pod tem imenom, ni enotnega postopka med prednjaki.

Eni zahtevajo trdo, vojaško disciplino, po kateri se kaznuje vsak prestopke čim najstrožje ter se osebnost vsakega v vsakem pogledu podreja celoti. Drugi zopet trdovratno trdijo, da je tukaj na mestu kolikor mogoče največja prostost in da moramo nuditi priliko za razvoj osebnih vrlin. Težko je rešiti tak spor. Eno pa je gotovo, da se lahko smatra v človeškem življenju za splošno veljavno resnico, da mora posameznik vedno podrediti svoj interes višjim celotam, je pa tudi to res, da pretrda disciplina zasušuje duh. Zato je treba iskati rezultanto teh dveh resnic. Mislim, da je najpravičnejše tole načelo: Kadar vadimo z vrsto kot celoto (zbior, pohod od orodja k orodju, skupne in hkratne vaje), je treba vedno zahtevati najstrožjo disciplino, kadar pa se pri vajah na orodju pečemo z vsakim posameznikom posebej, tedaj naj se ostalim v mejah reda dovoli v znatni meri prostost. (Seveda ni mogoče trpeti vežbanja na drugem orodju, tekanja od vrste do vrste in temu podobno, to gotovo že ni več v mejah reda.)

Kako pridobimo in vzdržimo disciplino? To je res važno vprašanje, na katero je na splošno težko odgovoriti. Vendar pa se lahko konstatira, da nima s kričanjem in kaznimi vsiljena disciplina niti najmanjše vzgojne vrednosti. Telovadce moramo naučiti, da bodo poslušali radi sami in iz lastnega nagiba. To pa doseže prednjak ravno s svojim postopanjem takoj v začetku, ako namreč ravna z dečki prijateljski, ako se obnaša napram njim kot starejši drug, pri tem pa, kakor hitro izda povelje, neizprosno zahteva hitro in pravilno izvedbo povelja. Mladina hitro spoznava in zato bodo dečki kmalu razumeli, da je v interesu reda popolnoma na mestu izdavanje povelj in neizprosnost disciplina in da pride po discipliniranem nastopu zopet prosti čas kot nagrada za trenutke, v katerih so bili svojo osebnost podredili celoti.

Ako pa zahtevam disciplino, moram biti v prvi vrsti sam discipliniran in to tako napram samemu sebi, kakor napram ostalim. Samega sebe moram popolnoma obvladovati, ne smem dopustiti, da bi tudi v samo enem trenutku jezila ali drugo podobno čustvo obvladovalo mojo dušo, sam moram vršiti to, kar zahtevam od drugih in, če zahtevam forej pokornost, se moram sam vzorno

pokoriti enakim poveljem drugih. Besede mičejo — vzgledi vlečejo. Nепrestano mislimo na to, da ima vzgled in edino vzgled najvišjo vzgojno moč.

Vedno je krivda prednjaka, če mora kaznovati. Ne za to, ker kaznuje, ampak za to, ker dopusti, da razmere v vrsti dozori tako daleč, da se mora kaznovati. Neobhodno potrebo za kazen povzročujeta dva činitelja. Bodisi naraščajnik, pri katerem je vse naše prizadevanje po poboljšanju brezuspešno — ta pa seveda ne spada v Sokola, ampak v druge zavode — bodisi prednjak, ki s svojim nastopanjem ne zna obvladovati telovadcev; potem pa seveda ni na mestu, da kaznujemo naraščajnike, temveč se moramo potruditi, da dobimo boljšega prednjaka.

Včasih je pa vendar potrebno posvariti, kaznovati; tu pa je vedno boljše zagroziti in počakati, nego takoj izreči sodbó, kajti vedno je ugodnejše, ako se nečesa še lahko boji, nego če je kazen že trdno odločena. Kaznujmo zmerno, z opominom, s postavitvijo v »pozor« ali na kraj, ki ga imamo vedno pred očmi in podobno. Redkokdaj z izključitvijo od telovadbe, z udarcem pa sploh nikdar. Ako pa je bila kazen že izrečena in čeprav morda prestopo, potem vztrajajmo na tem, da se tudi izvede, vsaj za kako telovadno uro; enkrat namreč si pred vrsto škodovali, enkrat pokazali slabost, neodločnost ali prenačenost, znači izgubo avtoritete in poslušnosti popolnoma in za vedno. Kar si rekel, to izpelji do zadnje črke, ne popusti nikdar in proti nikomur; preden pa pristopiš k dejanju, premisli temeljito in trezno vse ter išči vedno napako v prvi vrsti na sebi.

Ako ti begajo dečki naokrog — najbrže jim ne ugajajo vaje v težko prebavljivi obliki in jih ne znaš pritegniti — tedaj jih pokliči k sebi in eventualno posvari, toda skušaj tudi izboljšati stvar in samega sebe; tako postopaj v vseh primerih. Izključitve od telovadbe se posluži le v primeru skrajne potrebe in to nikdar sam, vedno po posvetoivanju z drugimi — nikdar namreč ne pozabi, da je namenjena naša organizacija za ves narod in da se izključujejo sami iz nje tisti, ki se nalašč nočejo držati društvenih predpisov ter s svojim vzgledom ali s svojo besedo druge odvrčajo od tega, da bi se jih držali.

Šlik prednjaka z naraščajniki sam naj bo kar najbolj priazen, nikdar pa ne kameradski. Ti likaj vse, ne dovoli pa, da bi naraščajniki tebe. Govori jim kolikor mogoče mnogo, opozarjaj na napake, prijazno svetuj, dovoli, da tudi dečki govorijo med seboj — če ni seveda drugačnega povelja — pazi, da vlada med njimi iskreno in resnično bratstvo, brez korističelnje sebičnosti in zavistnega tekmovalstva za uspehi. V kali pa zatri vsako razposajenost in nedostojnost v govoru ali dejanju, nastopaj tako, da se ne more nobeden od naraščajnikov v tvoji prisotnosti obnašati drugače, nego dostojno. Bolj izpodbujaj nego grajaj, toda karaj zopet in zlasti opozarjaj na napake vedno, kadar je to res treba. Glede vedenja opominjaj vedno rajši s pogledom, nego z besedo, pazi pa zopet na to, da se vsi obnašajo pravilno, tudi kadar ne gledaš na nje. Vsemu svojemu nastopanju skušaj vtiisniti znak resničnega Sokolstva in prenesi ta pečat tudi v duše in delovanje svojih gojencev — šele, kadar se ti bo to posrečilo, lahko porečeš, da nisi deloval zastoj in brez pomena.

Telesna vzgoja. Telovadna organizacija smo, gojiti telo je naša glavna naloga, in njej se mora naravno posvečati naša največja pozornost. Ako pa hočeš telo gojiti, je moraš predvsem dobro poznati. Poznavanje telesa je zopet dvojno. Najprej splošno, teoretično. Splošno poznavanje človeškega telesa, njegaja funkcij in organov bi moralo biti pogoj za zaupanje mesta naraščajskega prednjaka, saj je ravno tukaj, pri telesih, ki so do sedaj v najjačjem noštranju razvoju, velika nevarnost, da se mnogo, mnogo za vedno pokvari. Ako ni bilo poskrbljeno za to, da bi si bil pridobil to znanje, se skušaj vsaj privatno izobraziti na tem polju.

To splošno poznavanje človeškega telesa in njegaja razvoja pa ti je šele podlaga za nadaljnje presojevanje. Opazuj telesa svojih gojencev v mirovanju in pri vadbi, zlasti zasleduj napor, ki jim ga prizadeva naložena jim vaja, na ta način pridiš k drugemu poznavanju — namreč k praktičnemu opazovanju uspehov in napak svojega vzgojevanja. Zdravniški pregled in nadzorstvo bi morala biti vpeljana povsod, če ju pa ni, potem mora prednjak s povečano pazljivostjo vsaj deloma nadomestiti ta nedostatek. Posebno je treba povprašati po boleznih, ki ne dopuščajo izvajati nekatere vaje (kila, srčna hiba) ter se skrbno izogibati vaj, ki so zabranjene v takem primeru. Ta poznavanja pa seveda ne smejo nikogar zapeljati k lajškemu mazaštvu, ampak morajo navajati samo k temu, da bi moči in zmognosti telovadcev ne bile prenapenjane in da bi se lahko skrbno izognili škodljivih vaj.

Prednjakova naloga je pospeševati zdravje svojih gojencev, nikakor pa ne naučiti jih raznovrstnih vaj na orodju. Zato pazi vedno na pomen in namen vaje. Zahtevaj, da vsak tvoj telovadec vadi vse in ne dopusti, da bi se v tvoji vrsti vgnezdile gotove priljubljene vaje. Ako si pri izbiri vaj navezan sam nase, potem skrbi, da se v vsaki uri temeljito prevežba celo telo, da pridejo do dela vse mišice. Izbiraj samo primerne vaje, varuj se pretežkih, vrhunških vaj ali takih, ki preveč napenjajo srce in pljuča.

Pri telovadbi zahtevaj vedno bistrost in veselo razpoloženje, ne trpi posedanja, medlih pozicij, zgrbljenih hrbtov; zahtevaj vedno, naj naravnost kipi v dečkih živahnost in veselje do življenja, naj bodo «kakor ogenj». Rajši zašišni oko nad eno ali drugo nekoliko bujnejšo veselostjo, nego da narediš iz vrste kopico žalostno stoječih, poparjenih postav brez veselja in življenja. Gibanje, čilost, neprestano delo je vedno treba v vrsti buditi in podpirati.

Vzgoja duše (nравstvena vzgoja). Nazadnje torej najtežavnejše vprašanje. Eno je gotovo, da namreč učinkuje telovadba sama na sebi, zlasti pa sokolska telovadba, s plemenitjučim vplivom na dušo človeka. Ta vpliv je posreden in neposreden.

Neposredni vpliv telovadbe lahko zasledujemo v močatih vrlinah, ki se na nje navajamo pri telovadbi in ki jih potem prenašamo v celo življenje, naj bo že to pogumnost, pridobljena pri težkih vajah in skokih, ali mirnost, na katero se navajamo pri metanju na konju, ali pripravljenost in požrtvovalnost, katerih nas uči varovanje drugih, ali pa končno vztrajnost in obvladanie samega sebe, na katere se dovolj navajamo pri telovadnih tekmah.

Posredni vpliv telovadbe pa najdemo lahko že v tem, da se z njo v obilni meri zaposluje mišljenje in čas tistih, ki jo gojijo, ter da se znatno izčrpavajo njih duševne in telesne moči, tako da jim za druge misli ne preostane mnogo časa, ne moči in ne veselja. Vzgojni moralizirajoči vpliv je torej obsežen že v samem bistvu predmeta in zato preostaja prednjaku v tej panogi (nравstvena vzgoja na telovadni podlagi) samo učinkovito povzdigniti posamezne komponente.

Ravno to pa se godi s prednjakovim pogovorom s telovadci pri telovadbi sami. Podžiganje k pogumu in neprestani vzgled dosežeta po pridnem obisku spodbudo k miru in premišljenosti pri vajah in podobno. Take prav kratke, dvo-, tribesedne opozoritve in spodbude so tako naravne, da bi bilo odveč tu dalje govoriti o njih. Druga vzgojna komponenta so gesla osnovne sokolske misli, ki smo jih tako lesno navezali na telesno vzgojo (bratstvo, disciplina, odkritost in podobno). Tudi na ta gesla moramo opozoriti svoje gojence pri vsaki priliki, v primerih jim jih postavljati pred oči in jih tudi od njih zahtevati dosledno.

Opozoritev, vzgled in povelje pa še niso edina vzgojna sredstva. Važna komponenta je tudi mišljenje in razsodnost, ki jih lahko pri telovadbi primerno učimo. Zahtevajmo od naraščajnikov, naj zasledujejo vaje pri drugih in raziskujejo, čemu se jim ta ali ona vaja ni posrečila, naj iščejo vzroke uspehov in neuspehov pri vaji, naj presojajo, kako je treba urediti vse, da je uspeh zasiguran, naj preiščejo, kako se morajo lotiti katere vaje in čemu tako. Vsako priliko porabimo, da jih poučimo o nazivoslovju in jim zopet pokažemo, čemu se imenuje ena ali druga vaja tako in ne drugače, ter da jih učimo, naj skušajo vajo, tudi če je ne znajo izvesti, na podlagi tega poimenovati in jo kar najtočnejše popisati z besedami.

V direktni zvezi s telovadbo je dalje tudi prizadevanje po dušo plemenitjučih lepoti telesa in vseh gibov. Zahtevajmo razlikovanje, kaj je lepo, kaj nelepo, zakaj nam bolj ugaja napeta noga in ulekknjeno telo, nego na vse načine skršeno in zverženo. Skušajmo doseči, da bi dečki sami občutili, kaj je lepo, in da bi stremili samo za lepim. Od lepote v izvedbi prestopimo v prostem času dalje k lepoti telesa in njega pozicij, dalje zopet k lepoti obnašanja in govorjenja ter končajmo pri lepoti duše in čutenja. Celotno vrsto lepote lahko predočujemo svojim gojencem točko za točko ali tudi naenkrat ter si prizadevamo, da bi nas razumeli in našim navodilom sledili.

Skrbno pa pazimo na eno stvar, da se namreč v vrsti ne ugnezdi govornica z ulice in vulgarni, dvoumni dovtipi. V svarilo naj nam bodo tisti sportni krožki in društva, kjer se telo s športom kolikortoliko utrjuje, duša pa se ubija. Spomnimo se na gruče dečkov, katerih govorjenje se prav nič ne razlikuje od govornice skrajno pokvarjenih ljudi, ki na najslabši način zlorablajo svojo človeško podobo. Tako daleč bi prišli tudi naši dečki, ako bi jim enkrat popustili uzdo, samo enkrat se pokazali slabiče napram nalezljivi razvadi, ki se širi kakor kuga, kajti bahavim in dvoumnim besedam gredo za petami dejanja, in kdor se navadi

umazanosti, se nikdar več ne izkoplje iz nje. Ljubosumno čujmo na siraži, da se nemorala z ulice ne zaneše v telovadnico. Iz telovadnic napravimo v dušah naših dečkov posvečene prostore, kar tudi so.

Skušajmo tudi sicer v vsakem oziru vplivati na duše dečkov v telovadnici. Prizadevamo si, da bi nas imeli radi, da bi imeli v nas zaupanje, da bi prihajali k nam tudi s svojimi privatnimi skrbmi. To pa dosežemo seveda le tedaj, če jim bomo resnični drugovi in to vsem brez razlike. V ta namen je treba svoje gojence takoj v začetku spoznati po imenih in poklicih, skušati spoznati razmere, v katerih živijo — kajti iz njih nam postanejo jasne tako mnoge stvari. Skušajmo jim pomagati v njih težavah ali sami ali s pomočjo društva.

Nikdar ne gojimo dragecev in ljubljencev, vsako odlikovanje, ki ni pošteno zaslužen, demoralizira ter kvari dušo ne samo odlikovanih, ampak tudi tistih, ki ga niso bili deležni. Ne odlikujmo nikogar, toda tudi antipatije ne gojimo napram nikomur. V jedru so značajni dobri, le lice je, ki morda odbija, ne dajmo se obvladati od podobnih čuvstev, vsem svojim gojencem se bližajmo z ljubeznijo in nasmehom. Vsakemu svojemu gibu in besedi, izraženim pred naraščalniki, tudi napram drugim prednjakom, posvečujemo pozornost, obnašajmo se med seboj prijateljsko, zelo prijateljsko in zaupno, varujmo se pa, da nam pred naraščajem ne uide niti ena napačna beseda, niti ena napačna kretnja — s tem bi mogla biti povzročena nepopravljiva škoda.

Ako hočemo biti dobri prednjaki, ne smemo omejiti svojega delovanja samo na telovadno uro. Ne pozabljajmo, da so v našem programu tudi izleti in da mora biti naš stik z naraščalniki nepretrgan. Pojdimo za njimi v oblačilnice in se neprisiljeno, prosto razgovarjajmo z njimi o dnevnih dogodkih, o stvareh, ki kipijo v njih dušah, pomagajmo jim z nasveti, spodbujajmo k vztrajnosti. Po temnih ulicah pojdimo z njimi tudi domov in pripovedujmo o telovadbi, o Sokolstvu, o nameranih prireditvah in pripravah, prizadevamo si navezati jih na društvo z vezmi rodbinske, ljubezni in dobrote. Semterjla žrtvujemo tudi nedeljsko popoldne za zasebni izlet ali sestanek s svojo vrsto; kratko rečeno, živimo in čutimo s tistimi, ki so bili zaupani naši brigi.

Prihajam k zaključku. Pred očmi se mi dviga vzor, ideal prednjaka naraščaja, kakor se mi je pojavil pri pisanju tega poglavja. Trden človek je to, odkrit, energičen, Sokol z dušo in telesom, mož, ki z vsako svojo mislijo, z vsakim svojim dejanjem, z vsem svojim življenjem pripada Sokolu in njega naraščaju. V redu izvršuje dolžnosti svojega poklica, ves ostali čas pa posveti skupini stvari. Vidim človeka, brata, ki se je odrekel vsem oslalom radostim in krasotam življenja, da mu ostane v nadomestilo eno samo, ki je bilo dovolj trpko zaslužen, zato pa popolnoma zadostuje veselje nad zavestjo, da ni živel zastoni, da ni zakopal zaupnega mu talenta, veselje nad tem, da je bil drugim v korist.

Mnogo je to, ako zahtevamo vsega človeka, ako zahtevamo, da se sam popolnoma žrtvuje za vzgojo naraščaja. Toda drugače ni mogoče, velika misel vedno potrebuje apostolov in apostoli — ti so skoraj vedno — žrtvovani. Bratje prednjaki — od vas zahtevamo vse vaše življenje, zahtevamo vse vaše človeške radosti, vse misli in dejanja. Ali boste premišljali, ali se boste bali? Nočete biti žrtvovani, hočete živeti za sebe? Odločite se torej — potem pa pristopite k svoji vrsti z jekleno voljo. Obračunajte s svojim življenjem, napravite sklepno črto pod svoja dosedanja dela. Očistite duše in srca svoja — in na delo. Z nasmehom na ustih in z ljubeznijo v srcu — vaš naraščaj in zavest o dobrem delu vam nadomestila vse druge radosti. Proč s polovičarstvom, cele ljudi hočemo. Torej — sreča dobra, vi — žrtvovani. —

IZ ŽUP IN DRUŠTEV

Sokolska župa Kragujevac.

Извештај о I. слету Шумадиске соколске жупе, одржаном 27. и 28. маја 1923 у Крагујевцу. Као и увек после посредних и непосредних припрема за слет прва тачка — као увод у свечаности — је долазак гостију. Гости нишке, београдске и осиечке жупе дошли су 27. маја у јутро, док друштва шумадиске и гости скопљанске као и осталих жупа дошли су истог дана у 6 часова после подне засебним возом када је и приређена свечана поворка кроз варош од станице до

официрског дома (некадањег дворца кнеза Милоша). У поворци су учествовала и сва крагујевачка културна и хумана друштва, тако да се може рећи, да је ово била општенародна свечаност. На неколико места били су подигнути скромни, али укусни славољуди окићени цвећем и државним заставама са натписом: «Добро дошли» и «Здраво» а на кућама биле су извешене заставе. У поворци — колико сам могао запазити — по одељењима је био примеран ред, док се ово не може рећи за групу делегата. У опште скоро на свим нашим слетовима делегати — изгледа ми — сматрају, да за њих не важе иста правила као за остале! Ове као да је постало правило код нас. — У парку официрског дома поздравио је старешина бр.*С. Пешић све присутне госте, а затим се обратио и деци, да се угледају на своје старије нараштаје, који су им створили велику отаџбину и позвао их да у тој слободној отаџбини шире заставу сокољства; обратио се коначно родитељима, који треба да уписују децу у сокољске редове за добро и будућност њихову. На завршетку говора, отпевао је кор ватрогасаца: «Хајте браћо, Хајте сестре...!» — Пре поворке излио се јак плусак и небо је било суморно, што је бадало у бригу организаторе слета. Очи су биле упрте у мутне облаке, који су обећавали дугу јесењу кишу, која би могла пореметити редован ток слета. И срећом...! Нестало је оне неспосне врућине, и дивне вечери — само што се зажелити може — одржана је академија у парку официрског дома, који је био лепо осветљен и препун публике. И ако нешто доцније него што је била заказана, академија је била брзо изведена и то са овим распоредом: 1.) друштво Ђуприја: вежбе лоптом — женска деца; вежбало 15 деце уз пратњу клавира и вијолине. За ову се тачку може рећи с пуним правом: Лепа вежба изведена још од лепше деце! Састав по чешком. 2.) Друштво Крушевац: ритмичке вежбе — женски подмладак. Можда је то судбина, да кад се највише пажње и труда уложи за успех једне ствари искрене нешто неочекивано! Тамај девојчице почеле наступати ритмичким кораком, али — о судбини! — поломи се неколико даска на трибини; међутим наше Крушевчанке неустрашиво наставише вежбу, али са мало више «зорта», јер је лабилност трибине ометала прецизно извођење. Вежбало 36. Састав начелника истог друштва, бр. Вањека. 3.) Чачак: Вежбе буздованима — чланице. Добро изведено, али са мало ефекта уз бројање. Вежбале само 4 чланице. Састав бр. Сековановића. 4.) Јагодина: Вежба кругом — чланице. Добро изведено, али исто тако, само са 4 чланице. Састав по чешком. 5.) Ђуприја: Коњичи — женска деца. Састав (по чешком) сам по себи симпатичан, али у даном случају доста тешким кораком изведен. Вежбало 2 и 1 по пара. 6.) Крушевац: Борење сабљом — мушки подмладак. Доста складно и живо изведено, али су комбинације доста смеле на блиском размаку. Вежбало 12. Састав бр. Вањека. 7.) Јагодина: Шестнајстица — чланови. Осим неких тежих покрета који у били у неколико несложни, целина је добро изведена. Вредним вежбачима као и њиховом начелнику треба честитати, да су овако тешку ствар извежбали, само би требали више обратити пажњу на став «мирно» (позор). Састав по чешком. 8.) Чачак: Деветица — чланови. Састав бр. Сековановића за средње вежбаче, али на жалост уз бројање, што је пола вредности одузело вежби. 9.) Крагујевац: Вежбе по народним колима — женски подмладак. Састави бр. Прохаске по идеји су симпатични и популарни, али ако се ишло за симболиком, није се успело. Изгледа ми да је аутор имао више у виду материјал вежбачица него симболику и на тај начин тумачим овај делимични неуспех, те није успео да једним ударцем убије две муве. Иначе састави су врло добро изведени. 10.) Крагујевац: Ритмичке вежбе — чланице. Састави бр. Прохаске, добро изведени. Вежбало 12. 11.) Крагујевац: Вежбе на разбоју — чланови. Састави методички, наступање и одступање средње. Вежбало 9 вежбача, који да су редуцирани на 7, одељење би било узорно. Овим је распоред академије исцрпен. Све вежбе осим 3. и 8. тачке извођене су које уз пратњу клавира и вијолине које уз пратњу тамбурашког збора. Општи је утисак са академије врло добар. После академије парк је прекрасно осветљен бенгалском ватром у разним бојама, а над Лепеницом су бацане ракете. Тада је одржана и седница судија (за сутрашње утакмице) у официрском дому, а око поноћи разишли су се Соколи и гости на починак, како би прибрали снаге за сутрашњу главну свечаност: утакмице и јавну вежбу. — Утакмице су почеле 28. у 6 часова у јутро на Соколову. Чланова такмичило се свега 41. Одељења су била: Крагујевац, Јагодина, Ђуприја, Чачак и Крушевац. Такмичило се на вратилу и разбоју у вежбама ниже одељка са слета у Љубљани, простим вежбама (са VII. чешког слета),

бацању кугле, скакању у висину и дужину и у трчању на 100 јарди. Прво место заузео је Крагујевац са 375 тачака (више од 85 %) и добија велику диплому; друго место: Јагодина са 343½ тачака (више од 75 %) добија малу диплому; треће место: Ђуприја са 326 тачака (више него 75 %), добија малу диплому. Појединачно добило је 12 браће више од 85 % и 10 браће више од 75 %. — Чланица такмичило је свега 29 појединачно и то у бацању лопте, скоку у дужину, трчању и у простим вежбама (са VI. чешког слета). Велику диплому добиле су 3 сестре и то са 56 тач. (с. С. Петковић — Крушевац), са 55 тач. (с. Д. Лукић — Крагујевац) и са 54 тач. (с. С. Митровић — Јагодина). Малу диплому добило је 5 сестара од којих 3 са по 53 тач. и две са по 52 тач. — Мушки подмладак такмичило се по одељењима и појединачно. Заступана су друштва: Крагујевац са 2 одељења, Крушевац са 2, Јагодина са 2 и Чачак са 1 одељењем. Такмичило се свега 53 и то у простим вежбама, бацању кугле (од 5 kg), скоку у висину, у дужину и у трчању. Прво место заузео је Крагујевац, I. одељење, са 379½ тач., друго место: Крушевац, I. одељење, са 372 тач., и треће место Јагодина, I. одељење, са 349 тач. Што се тиче утакмица имао бих приметити то, да би се начелници друштава требали побринути, да у будуће доводе на утакмице бар приближно извежбана вежбаче и то у свим гранама које се траже за утакмицу, јер иначе доводе судију у врло незгодан положај. Судије би требале имати пред собом опис вежби, ако их незнају апсолутно сигурно на памет. Ово је добро имати и у том случају, да вежбач протестује против оцене, како би му могао доказати тачност своје оцене. Утакмице су се требале одржати у одређеном времену, а не остављати их после покушаја и јавне вежбе, јер се на тај начин не може добити жељени резултат, пошто се вежбачи заморе, јер морају учествовати и на покушају и на јавној вежби. Редитељи су се требали побринути, да публика не улази на просторе за утакмице, јер је ова директно сметала утакмице. — Покушаји су одржани у 10 часова на вашаршту, али на жалост само пола уз музику (јер је ова морала ићи на луковску славу), а уз то не на лепо изравњеном и ограђеном вежбалишту него поред истог, јер га је јучерашња бујница и превише накупила, те му се није смело прићи ради блата. Ово је руководитеље слета, а највише бр. начелника дало у бригу и цела судбина била је препуштена жаркој сунчаној светлости, која је срећом толико била јака, да је до после подне у 3-50 — када је почела јавна вежба — вежбастице потпуно исушила. У присуству краљевог изасланика генерала г. Хаџића и публике која је начичкала просторне и уздигуте трибине, отпочела је јавна вежба са овим распоредом: 1.) Вежбе женске деце. Састави бр. Прохаске складно и добро изведени. Вежбало 220 деце. 2.) Вежбе мушке деце заставицама. Састави бр. Прохаске. И ако је око нуно шаренила заставица и првених кошуља деџих, за огу се тачку може рећи да је најнеуспелија у целом распореду. Вежбе су несложно извођене, а уз то равнање и потиљак слабо. Вежбало 160. 3.) Вежбе женског подмлатка (љубљанске) добро изведене, наступање примерно. Вежбало 150. 4.) Игре — мушка и женска деца. Ово је једна од најнеуспелијих и најсимпатичнијих тачака. Избор игри одабран и разноврстан. Цело игралиште је било преплављено децом, која се надмећу и вежбају разне вежбе и око не успева да разабере лепшу ствар од лепше. 5.) Вежбе — ученици I. гимназије; састави бр. Прохаске. Најбројнија тачка: вежбало 450 вежбача у опанцима, сељачким чакширама, и белим кошуљама и са шајкачом на глави окићеном зеленилом. Врло добро изведено, али наступање није било најуспелије. 6.) Вежбе мушког подмлатка са љубљанског слета. Као и увек наши "голаћи" одлично су се показали, само дубина заузетог простора вежбастица несразмерна је према ширини. Вежбало 150. — За време одмора предао је старешина осјечке жупе леп знак пакље старешини шумадиске жупе: на троугаонику три веће и три мање значке са осјејчког слета измед којих је натпис: "Sokolska Zupa — Osijek prigodom I. Sleta šumadiske Zupe 27. i 28. V. 1923.". Браћа старешине пропратили су овај свечани моменат изражајима братског осећања, а затим је старешина бр. Нешић поздравео изасланика Њ. В. краља генерала г. Хаџића, замоливши га да однесе топле поздраве Њ. В. краљу, после чега је одсвирана химна. После ове кратке церемоније настављен је распоред: 7.) Скупине — ученици I. гимназије. Састави бр. Прохаске. Наступање као и саме вежбе добро изведено. Вежбало 270. 8.) Вежбе чланова са VII. чешког слета. Добро изведено, само је наступање за мали број вежбача и превише дуготрајно: простор захоћења био је превелик! Што се тиче броја вежбача, желети је да их буде више; вежбало 96.

9.) Вежбе чланица са VI. чешког слета. Иста примедба која је речена за чланове важи и за чланице. Вежбало 96. 10.) Рад на справама и различности. Ово је било у распореду, док различности нису изведене. Вежбало је једно оделење чланова на вратилу, чије комбинације нису баш највише одговарале систему и методици, јер се ишло више за спољним ефектом; једно оделење чланица на ниском разбоју и једно оделење мушког подмлатка на јарцу. Крушевачко друштво: женски подмладак извео је један леп састав њиховог начелника бр. Вањека: вежбе даирама са певањем, на опште задовољство публике и стручњака. — У целој овој тачки био је тај недостатак, што су оделења била неједнака, тако да су једни у велико завршили своје вежбе док су други били у јеку извођења. 11.) Вежбе пушкама — питомци арт. подофицирске школе. Састав бр. Прохаске. Војска као и увек односи рекорд у прецизном извођењу и свеопштем одобравању публике. Са овом тачком био је распоред јавне вежбе завршен у 6-30 час., да — како Соколи тако и грађанство — однесу најлепше мишљење не само о јавној вежби него и о целом слету. Све су вежбе извођене уз пратњу војне музике, а извођење распореда брзо је текло. Само је распоред јавне вежбе требао бити разноврснији и то на штету простих вежби, којих је било скоро превише. Приметило се и то, да су оделења нараштаја сразмерно јача и бројнија од оделења чланова и чланица, што је утешно (у неколико!), јер се жупа формира из темеља: од деце која ће данас — сутра бити челик — Соколи! — Резимирајући овако летимично I. слет шумадиске жупе, грех би био пропустити ову прилику, а не истаћи поред заслуга свију сарадника и учесника на овом слету још и посебне заслуге неуморног начелника жупе бр. Ј. Прохаске, затим начелника Крушевачког друштва бр. Вањека, те начелника друштва Чачак бр. Секо-вановића, који, поред труда у извођењу, уложише и моћ свога стручног знања у састављању вежби, те жупа с поносом може рећи, да је имала на свом слету и вежби пониклих у својој средини! Треба затим истаћи и заслуге целог слетског одбора, који се побринуо да се гости пријатно приме и угодно сместе! Напоследку треба одати свако признање Крагујевчанима, који су били збиља шумадиски гостољубиви и отимали се ко ће примити више гостију и боље их угостити! — Браћа Шумадинци могу се с поносом сећати свог првог слета и спремати се удвострученом снагом за други слет!

Соколска жупа Крагујевац. — Соколско друштво у Ђуприји, које је до најновијег времена постојало тако рећи само на хартији, почело је агилно радити и данас стоји на доброј и здравој основи, што је показало академијом, приређеном дне 17. маја о.г., код које су наступили мушка и женска деца, мушки подмладак, чланови и чланице са добро извођеним вежбама. Друштво ће скоро имати своју вежбаоницу, која се сада већ подиже. Број вежбача је код чланова и чланица доста мален, а и ти, који вежбају, су већином Чеси, док су тамошњи грађани само помажући чланови, а вежбача нема. Требало би у домаћем пучанству побудити веће занимање за соколски рад.

Sokolska župa Maribor.

I. župni zlet naraščaja mariborske sokolske župe se je vršil dne 24. junija v Ptuj. Združene so bile s tem zletom tudi tekme za naraščaj obojega spola. — Zleta se je udeležilo 106 moških naraščajnikov in 95 ženskih naraščajnic ter večje število moške in ženske dece. Večjo udeležbo je preprečilo slabo vreme. — Tekmovalo je 88 moških naraščajnikov in 69 ženskih naraščajnic. Obsegale so tekme a) za moški naraščaj po cno sestavo proslah vaj, idejno tekmo (8 vprašanj iz Sokolskega katekizma), skok v višino (115—135 cm), skok v daljino (3-40—3-80 m) ter tek na brzino 100 y = 91-45 m (14 sek.); b) za ženski naraščaj po cno sestavo proslah vaj, idejno tekmo (8 vprašanj iz Sokolskega katekizma), skok v višino (80—100 cm), skok v daljino (2-50—2-90 m) ter tek na brzino 100 y = 91-45 m (16 sek.). Število dosegljivih točk v obeh primerih 50. Uspeh tekme moškega naraščaja kaže prav zadovoljivo sliko: izmed 88 tekmovalcev je doseglo 85 in več odstotkov (največ 97 %) dosegljivih točk 38 tekmovalcev, 75 in več, pa manj nego 85 % 19 tekmovalcev, ostali pa manj nego 75 % (najmanj 38 %). Izmed posameznikov si delijo I. mesto Ferjan Milan (Maribor), Jurjašević (Ptuj) in Osterc Ivan (Maribor) za doseženih 48-5 točk ali 97 %; II. mesto Černelč Božo (Maribor) in Paušič M. (Ptuj) za doseženih 47-5 točk ali 95 %; III. mesto Krnoul Hubert (Čakovec), Monjac Smiljan (Maribor) in

Stopar Ivan (Maribor) za doseženih 47 točak ali 94 %. Bolje uspehe so dosegle ženske naraščajnice. Izmed 69 tekmovalk je doseglo 85 in več (med njimi štiri 100) odstotkov dosegljivih točak 56 tekmovalk, 76 in več, pa manj nego 85 % je doseglo 10 naraščajnic, ostale 3 pa so dosegle 66, 62 oziroma 50 % dosegljivih točak. Izmed posameznic so dosegle polno število točak (50) ali 100 %: Dvoršak Tilka, Kranjc Darinka (obe iz Maribora), Panjhart Elvira in Vrabelj Marica (obe iz Ljutomer), ki si delijo I. mesto; II. mesto z doseženimi 95,5 točkami (99 %) si delijo naraščajnice: Baebler Elida (Ptuj), Komac Dušica, Sever Zorica (obe iz Ljutomer) ter Koser Mira, Poš Draga in Zakrajšek Mileva (vse tri iz Maribora); III. mesto za doseženih 49 točak (98 %) si delijo: Komac Zdenka, Mohorič Katica, Prelog Cecilija in Potočnik Irma (vse iz Ljutomer); Monjac Slava, Svršak Marica in Schaup Milica (vse iz Maribora).

Sokolska župa Mostar.

IV. okružni sleh okruga mostarskog održao se je u Metkoviću na 20. maja o. g. Za pripremanje ovoga sleha pala je dužnost na jedno mlado sokolsko društvo u Metkoviću. Da je sleh uspeo kako u materijalnom tako i u moralnom pogledu, ide zasluga odboru pomenutog društva. I ako je Metković sa svojom okolinom u rukama političkih protivnika, ipak je ovaj sleh bio jedna velika manifestacija jugoslavenske sokolske misli i narodnog jedinstva. — Iz Mostara rano u jutro u 5 časova polazio je posebni voz iz Mostara, koji je bio već prepun. Sokolsko društvo iz Mostara je uložilo sve svoje sile, da bi što veći broj vežbača svih kategorija povelu na ovaj sleh. Sa Sokolima iz Mostara pošlo je također i 50 vojnika 7. artiljerijskog puka sa svojim vrednim popporučnikom braćom Petrom Bakotom, koji je vojnike izvežbao u vežbama sa puškom. Uz Sokole i vojnike krenulo je ovim vozom i mnoštvo građana iz Mostara. Na stanici u Čapljini priključili su se braća Sokoli iz Čapljine, Stoca i Ljubuškog. Kada je voz stigao na stanicu u Metkoviću, dočekao je braću Sokole starešina sokolskog društva iz Metkovića, brać dr. Mate Koščina, sa celim svojim članstvom i građanstvom, koji su prijatelji Sokolstva. U ime Sokola i građana iz Metkovića pozdravio je brać dr. Mate Koščina Sokole i vojnike, naglašujući zajedničke ciljeve vojske i Sokolstva za našu otadžbinu, a u ime Sokola i vojnika, koji su došli na sleh pozdravio je braću Metkovićane starešina sokolskog društva iz Mostara, brać dr. Pero Mandić. Sa stanice krenula je povorka u varoš do pred sokolanu sa vojnom glazbom iz Mostara i građanskom glazbom iz Metkovića. U 9 časova pre podne održale su se probe za javnu vežbu. U 11 časova krenula je povorka kroz varoš i zaustavila se pred gradskom opštinom. Ispred starešinstva župe pozdravio je braću i sestre izaslanik župski, brać Nikola Miletić, kapetan I. kl. vazduhoplovne komande. Njegov govor bio je više puta isprekidani silnim pozdravima i aplauzima. Njegove reči bile su počele ovako: «Braćo i sestre! Osećam se najsretnijim, da vas ja kao Srbijanac, nekadašnji srpski Soko i srpski oficir, a sada kao jugoslavenski Soko i jugoslavenski oficir mogu pozdraviti u blizini našeg mora ispred starešinstva naše župe...» Govor braća Miletića dirnuo je sve građane, pa i one građane, koji su protiv sokolske ideje. Kako je on kao Srbijanac govorio u čisto jugoslavenskom duhu i završio svoj govor sa rečima: «Da živi naša jedinstvena i nerazdijeljena otadžbina Jugoslavija». Ispred gradske opštine pozdravio je Sokole načelnik, a ispred gradskog poglavarstva upravitelj, naglašujući zasluge Sokolstva za zidanje ove naše velike domovine. Posle podne u 4 časa počela je javna vežba na vežbalištu. Vežbalište je bilo vrlo lepo uređeno i okićeno. Prvi su nastupila muška deca njih 65 na broju u vežbama sa zastavicama, za njima su nastupila ženska deca 30 u vežbama sa ukrašenim obručevima, za njima je nastupio muški naraštaj sokolskog društva iz Mostara njih 40 u vežbama sa dugim palicama a za njima ženski naraštaj sokolskog društva iz Mostara 40 u vežbama sa cvećnim lukovima. Zatim su nastupili Sokoli vojnici njih 50 u vežbama sa puškom. Pred ulazom u vežbalište bili su vojnici burnim pleskom pozdravljeni sa rečima: «Živila naša vojska!» Posle njih nastupaju članovi na broju 105 u prostim vežbama, za njima nastupaju članice njih 35 u vežbama sa čunjevima. Posle malog odmora nastupili su članovi svih kategorija na spravama, ali ljubimci publike bili su odel naraštaja na preči, koji je svom preciznošću izvodio lepe kombinirane vežbe. Posle toga nastupilo je sokolsko društvo iz Mostara sa skupinama zajedno sa svim svojim članstvom i vojnicima i s tim skupinama bila je zaključena javna vežba i sleh. —

U večē u 8 časova počela je vrlna zabava, koja je trajala dok su braća iz raznih mesta morala na voz svojim kućama. Mi braći Metkovićanima dajemo puno priznanja na radu i organizaciji, koja je protekla u punom redu i kličemo im, da i dalje ovako ustrajno rade za bolju budućnost Sokolstva i naše mile otađzbine. Zdravol

P. Colić.

Sokolska župa Novi Sad.

I. sleđ naraštaja sokolske župe v Novom Sadu od 27. do 28. maja 1923. Kao izaslanik saveznog T. O. prisustvovao je tom sleđu br. Dušan Bogunović iz Zagreba. Iz njegovog izveštaja priopćujemo: U oči sleđa 26. maja bio je doček i dolazak naraštaja i delegata. Već pre toga dana, t. j. 24. maja otvorena je sokolsko-školska izložba, koju je priredila građanska škola u Novom Sadu i sokolsko društvo Novi Sad. Izložbu je uredio br. J. Mešterović. Dolazak i doček naraštaja iz župe, kao i spremanje naraštaja na konak i hranu obavljen je bez žurbe i u redu, a sam dolazak naraštajaca pojedinih sokolskih društava bio je sokolski uzoran. — 27. maja u jutru u pet sati krenula su pojedina sokolska društva na utakmicu naraštaja bačke sokolske župe, koja je počela tačno u 5½ sati na znak načelnika župe, br. Milana Teodorovića, i načelnice sestre Zore Tučićeve. — Natjecanje se delilo posebno muški a posebno ženski naraštaj. Muško natjecanje sastajalo se iz nastupa, prosti župski naraštaj, razboj, jarac 135 cm, skok u daljinu, trčanje na 100 m. Primjetiti mi je za trčanje, da su se sekunde brojale, a da nisu imali posebna sata za natjecanje, što je davalo netačne podatke, za koliko je koji protčao. Za natjecanje nastupilo je 11 odjela po 6, ukupno 66 naraštajaca. Natjecanje je bilo društveno i pojedinačno. Društveno odnela su društva: I. Novi Sad (301 bodova), II. Subotica (294 boda), III. Srbobran (276 bodova). Pojedinci: I. Stevo Antić (Novi Sad), II. Đorđe Ruškuc (Novi Sad), III. Gligorije Rakić (Novi Sad). U župskom natjecanju sudjelovali su oni, koji su pobedili kod društvena natjecanja. Izvedba natjecanja, vežbanje, nušnoća rada i vežbe, pokazivalo je da je natjecanje rezultat vježbe a ne nečega slučajnoga. Žensko natjecanje sastojalo se iz: nastup, proste župske naraštajske vežbe na gredi, skok u daljinu iz zaleća sa odskočnom daskom, trčanje na 75 m dužine. — Za žensko natjecanje nastupilo je 7 odeljenja po 6, ukupno 42 naraštajki. Natjecanje je bilo društveno i pojedinačno. Društveno odnela su društva: I. Novi Sad 239, II. Srbobran 206, III. Sremski Karlovci 176 bodova. Pojedinci: Sofija Kelić 100 %, II. Mudroh Olga 99 % (Novi Sad), III. Julka Dušanović 89 % (Novi Sad). Tačno u 8 sati dovršena je utakmica. U 8 sati započela je proba i trajala do 10 sati. Posle čega se postrojalo: članstvo i naraštaj u svečanu povorku, koja je predvođena vojnom muzikom krenula kroz grad i bila pozdravljena od građanstva. I ovde se mora da spomene, da je organizacija povorke išla bez poteškoća, što je dokaz, da je svaki vođa svoje čete znao dužnost, a in jegovo članstvo spremilo se za izvršenje dužnosti. Na čelu povorke stupala je četa vojnika VII. pešad. puka u broju 82. Zatim vojna muzika 42, načelnik, zastavnici i starešinstvo sa izaslanicima u broju 27, članova u svečanoj odori 123, muškog naraštaja u svečanoj odori 84, muškog naraštaja u vežbačkom odjelu 480, sokolska fanfara 16, 3 sestre Slovačkinje u narodnoj nošnji, ženski naraštaj u vežbačkom odjelu 416, ženski naraštaj 104, mornara 76 — ukupno povorka 1447. Tako postrojani došli smo do „Trga Oslobođenja“, koji je bio poplavljen građanstvom i tu se održao: sokolski zbor. Zbor je otvorio zamenik starešine bačke sokolske župe, brat Kosta Petrović, i pozdravio gradonačelnika, grad Novi Sad, izaslanstva vlade i Sokolstva. Osim njega govorio je u ime ministarstva vojnoga general Mirko Miroslavljević, gradski načelnik dr. Žarko Stefanović i Dušan M. Bogunović u ime T. O. saveza i zagrebačke sokolske župe. Zbor po odsviranju državne himne razišao se. — Istoga dana posle podne tačno u 4½ počela je sleđsa javna vježba, i to: 1.) Muški naraštaj, proste župske (582). Vježbalo se dobro. Sve vježbe pratila je vojna muzika VII. pješ. puka. 2.) Deca novosadskoga sokolskoga društva (152) izvela su lepo i skladno: Gimnastičku scenu od brata D. Bogunovića. 3.) Ženski naraštaj izveo je proste župske vježbe od sestre Zore Tučić u broju 420. 4.) Muški naraštaj župe vježbao je na spravama i to: 10 odjela na spravama: stol, ruče (2), preča (2), konj, jarac, skok u daljinu, igre, različnosti i četiri odjela skupine. Jedan ženski odjel vježbao je na ručama. Celokupna slika davala je pregled vežbanja naraštaja na spravama i bio je odlično raspoređen na vježbalištu tako, da se moglo da prati svako odeljenje. 5.) Ženska preparandija

iz Novoga Sada u broju 90 nastupila je sa vježbama (lovorovim lukovima). 6.) 24 člana muškog naraštaja iz Subotice izvelo je: Simboličke proste od brata A. Očenaška uz muziku. 7.) Ženski naraštaj Novi Sad u broju 32 izveo je skladno i lepo vježbe vencima od brata M. Vojinovića. Sletska javna vježba završena je nastupom vojnika i mornara u broju 125 — predvođeni po Sokolima, izveli su vježbe puškom. Ova tačka naišla je na silno odobravanje građanstva, a vježba je davala lepu sliku: žuto odelo pešadije i belo odelo mornarice. Ukupan utisak vježbanja bio je vrlo dobar, disciplina i nastupi odlični, brz odlazak jednih i odmah nastup drugih kategorija, zapovedi načelnika i načelnice izvršivale su se tačno i odmah. Vježba je dovršena iza 7 sati. Gledalaca bilo je preko 7000. Kod vježbe delovalo je ukupno 1531 članova župe. U večje toga dana priredilo je sokolsko društvo Novi Sad uz sudelovanje muzike i ženske građanske škole, muzičkoga društva, članova narodnog pozorišta veliku sokolsku zabavu sa koncertom i klasičnim sokolskim vježbama. Ogroman vrt gradskog strelišta bio je prepun građanstva i Sokolstva, koje je u ime društva biranim i sokolskim rečima i u ime prosvetnoga odeljenja pozdravio brat Boško Mešterović. Tom prilikom izvelo je sokolsko društvo iz Novoga Sada: 1.) J. Fr. Švarcvald: «Večer na Savi», «Pad Tirana» i Erben: «Ženska devetka». Za vreme zleđa nije se upotrebljavao alkohol, već je bio udešen: Sokolski zdravljak. Ceo program izveo je na građanstvo odličan utisak, a novinstvo bez razlike stranaka, predstavnici vojnih i civilnih vlasti, društava izrazili su se, da je ovaj slet jedan od najvećih događaja u gradu, koji pokazuje pozitivan rad Sokolstva.

Sokolska župa Novo mesto.

Slavlje 35letnice novomeškega «Sokola». 10. junija je slavilo novomeško sokolsko društvo 35letnico svojega obstoja, spojeno s I. naraščajskim zletom novomeške sokolske župe. Ob tej priliki se je vršila v Novem mestu tudi tekma moškega in ženskega naraščaja, katere rezultat je priobčen v zadnji številki «Sokoliča». Ta dan je bila zbrana v Novem mestu vsa naša sokolska mladina, ponosna na dober izid svojega prvega nastopa. Moški in ženski tekmovalci karlovškega Sokola so se pripeljali že v soboto s popoldanskim vlakom s svojimi vadiitelji in vadiateljicami. Na kolodvoru so jih presrečno in bratsko pozdravili novomeški Sokoliči in Sokoličice. Drugo jutro je nastopilo pri tekmi devet vrst moškega naraščaja, in sicer: štiri vrste iz Karlovca, štiri iz Novega mesta in ena iz Metlike ter štiri vrste ženskega naraščaja, in sicer: ena iz Karlovca in tri iz Novega mesta. Po tekmi in dopoldanskih izkušnjah za popoldanski nastop se je razvil po mestu ob 3/4 13. uro veličasten spreved naraščaja in članstva novomeške župe ter vojaštva. Spreveda se je udeležilo nad 700 udeležencev v kroju s petimi prapori, vojaško godbo iz Karlovca in godbo novomeškega obrtnega društva. Sokolstvo in vojaštvo, ki se je udeležilo spreveda, je pozdravil pred mestno hišo župan, br. Rozman, eden izmed ustanoviteljev «Dolenjskega Sokola». S prisrčnimi in bratskimi besedami se mu je zahvalil br. dr. Fröhlich iz Karlovca. — S popoldanskim nastopom je pokazal naš vrli naraščaj, kaj premore strega sokolska disciplina, to pa najbolj pri izvajanju župnih prostih vaj, ki so bile skoro brezhibne. Pri prostih vajah je nastopilo 192 moške in ženske dece, 104 moškega in 64 ženskega naraščaja, 104 člani, 54 članice in 60 vojakov s puškami. Moški naraščaj je nastopil tudi še na drogu, bradlji, raznih igrah in s skokom; člani na visoki bradlji, drogu, vzorna vrsta na krogih, kjer so z dobrim uspehom izvajali zelo težke vaje. Po končani telovadbi je nastopilo še enkrat vojaštvo s simbolično sliko «Osvobojenje». — Po telovadnem sporedu je pozdravil zbrano Sokolstvo, deco, naraščaj, vojsko in ostalo občinstvo župni in društveni starosta br. dr. Ivan Vasič: «Možje, ki so pred 35. leti ustanavljali in priklicali v življenje novomeškega Sokola, niso slutili, da se bo ta nebogljencek v dobi krutih desetletij tako mogočno razvil, postal silen in jak, dajal smer našemu mišljenju in stremljenju ter vplival tako globoko in vsestransko na telesni in duševni razvoj poedince in naroda. Neutajljivo dejstvo je, da je danes Sokolstvo prepojilo zasebnost in javno življenje, zdemokratiziralo družbo, zrevolucioniralo duhove, a jih obenem podredilo oni ideji, za katero so zasnavili svojo čisto dlan in jasno glavo. Kdo onih, ki so pred 35. leti zasnovali našega Sokola, je mislil in verjel, da se bodo danes vsi stanovi brez razlike združili v skupnem delu in tekmovanju, da se 35letni obstoj novomeškega Sokola proslavi na tako dostojen način in v tako širokem okvirju? Kdo onih, ki so kumovali ob zibelki novomeškega Sokola,

je zasluhl, da bodo danes ob zeleni, lahko se vijoči Krki, izpričale sokolsko poslanstvo čete Sokolov iz malodane vse Dolenjske in da bodo z njimi družno nastopali sinovi in hčere jugoslovenskega plemena hrvatskega, pred kratkim še naši pobratimi, danes naši verni bratje in sestre? Kdo ustanoviteljev našega društva je zasanjal prelep sen, da bodo ob njega 35letnici poleg članstva prikorakale v našo areno prožnih korakov članice, da bomo zrlji na telovadišču na Loki našo v sokolskem duhu vzgojeno decu, naš nežni pomladek, in da bo vtilnil slavnostni naši prireditvi svoj odznak naš ponosni, strmeči, mišičasti naraščaj? Nihče vas, naši predniki, ni zasluhl bodočega razvoja, rasti in procvita Sokolstva. Vi še živete in oni, ki so se prej selili že v onostranske pokrajine, ste z ustanovitvijo Sokola započeli delo, kateremu sta bila delež pomilovanje in zasmeh. V dobi filapčevstva in nezmožnosti duševno jare gospode, v dobi zaslužjenih duhov in socialnih predsodkov, v časih, ko so vas trpinčili birokrati naše krvi, dušili fujevodni emisariji sleherni svobodni pokret in izkušali z nasiljem zatreti v vaših srcih plamen najvzvišenejše in najlepše ljubezni, ljubezni domovinske, ste se osmelili na teh z reakcijo in mračnjaštvom prepojenih tleh zastaviti prapor sokolske ideje, ideje lepote, napredka in svobode. Da v tem klavnem razdobju naši predniki niso razumevali sokolske ideje tako, kot jo pojmuje sedanja generacija, da so čestokrat zamenjali idejo z zunanjostjo in formo, in da niso iz te ideje izločili etičnega zrna, je naravno. Vendar pa bi jim delali nezasluženo in nepopravljivo krivico, ako bi se današnjega dne ne spominjali zaslužnih sokolskih delavcev. Vi vsi, ki ste navzlic zatiranju in zasramovanju vztrajali in se zgrinjali pod sokolskim praporom, ste bili orači in sejanci sokolske ideje, ste junačili mlada srca ter ste pripravljali pot bodočemu sokolskemu pokolenju. Danes je Sokolstvo zmagovalo, mirno gre svojo pot naprej in samozavestno zasleduje svoj smoter. Niti materialistični tok časa, ki preli preplavi vesoljno človeštvo, ubiti duha in pogaziti ideale, niti propagatorji destruktivnih tendenc, ki si neumorno prizadevajo razbiti s krvjo in solzami pridobljeno uedinjenje ter razdvojit komaj združene brate, razcepiti in razkrojiti si s krvjo kupljeno domovino, ne bodo triumfirali nad razvalinami z brezmejnimi žrtvami dograjene stavbe. Uverjen sem, da se bodo vsi njihovi napor razbili ob granitnih temeljih večne in neminljive sokolske ideje. In kar me v tej neomajeni veri še posebno utrjuje, je pogled na našo sokolsko decu in naš sokolski naraščaj. Ta naša bodočnost je z današnjo predpoldansko tekmo in s svojim popoldanskim nastopom posvedočila svojo zrelost. Pozdravljeni, vi bodoči glasniki in klicarji Sokolstva! Bodite njega budni in neutrudljivi čuvarji, širite sokolsko idejo v narodu, da bo potrkala na duri zadnjega seljaka. Zajemajte in črpajte iz neskaljenega in neusahljivega vira sokolskega evangelija v čast in srečo svojo ter v blagor in prospeh prihodnjih in konsolidirani Jugoslaviji uedinjenih sokolskih rodov.»

Sokolska župa Šibenik.

Sokolsko slavlje u Drnišu. Slavlje 20godišnjice drniškog Sokola i IV. sokolski slet šibeničke župe priredeni su istodobno u Drnišu 2. rujna o. g. Ovakove su svečanosti potrebite u današnjim prilikama osobito u dalmatinskom Zagorju, gde je seljak neprosvetljen i neupućen i zato podlozan demagozima agitatorima za plemenski i verski fanatizam. One doprinose boljem raspoloženju naroda prema Sokolstvu i promiču shvaćanje našeg narodnog i državnog jedinstva. Ovo vredi osobito u Drnišu, gde je Sokol vođen od svog osnivanja po prokušanom Sokolu i rodoljubu bratu J. Regneru, znao okupiti sve čestito i rodoljubno bez razlike vere, imena i staleža. Sokô je u Drnišu jasan primer, što jedno sokolsko društvo može, kad se postavi na pravo sokolsko i narodno stanovište i kako uzgojno i rodoljubno deluje na narod, koji gledajuć u Sokolu okupljene sve Jugoslavenne, uvida, da je i potrebit i moguć složan rad braće Srba, Hrvata i Slovenaca i van njega na području svakog rada. — Zagora, ta naša bedna Zagora, zapuštena i silno zaostala! Ona živi u mraku i predrasudama i na nju teško deluje i savet i uputa poštena i rodoljubna prosvetitelja, koji joj kao brać i apostol dolazi, da je pouči, podigne, uteši, da joj ulije vere i nade, da bi i u Zagorju moglo biti mnogo bolje, kad bi se odbacile zle navike, običaji i predrasude, a koraknulo putem svetla, istine, bratske ljubavi. Ali našfojanje pravih apostola ne nalazi ni odziva ni shvaćanja dok demagozi pomoću zloupotrebe vere i imena postižu uspehe i zavode neuku sirofiniu raznim obećanjima uvaljujuć je tako sve više i više u žalost, nevolju i nesreću. Sred ove

Zagore okupio se u Drnišu 2. rujna o. g. lep broj Sokolova splitske i šibeničke sokolske župe i jedna četa 11. pešadijskog puka iz Splita. Sokolovi su došli iz Splita, Sinja, Vranjica, Kaštela, Trogira, Kistanja i Šibenika s frima glazbama. Sinjani su došli s glazbom na automobilima 1. rujna, Kistanjani u kolima, a vojska i svi drugi Sokolovi željeznicom 2. rujna u 10 sati. Od kolodvora, koji je udaljen od Drniša oko 2 kilometra, koracali su veselo i ponosno po onoj, «Soko svoj ne žali trud» vojnici, Sokolovi i Sokolice sa svojim naraštajem i decom. Na ulazu u varoš dočekao ih je drniški Sokô i narod klicanjem. Kroz spalir naroda prošla je povorka Drnišem na vežbalište, gde se je razila. Sledio je obed po raznim gostionama i banket u sokolani. Preko banketa čuli smo lepih govora i nazdravica. Starešina drniškog Sokola, br. Regner, pozdravlja goste. Ističe rad Sokola kroz 20 godina i nove prilike u slobodnoj i ujedinjenoj domovini. Govorili su u ime šibenske župe i Sokolstva starešina Adum, za splitsku starešina sinjskog Sokola Grgić, sa strane vojske poručnik Celegin, pa profesor Marčić, dr. Marušić i poglavar kninski Karaman. Istakli su potrebu sokolskog rada oko potpunog provedenja uzgoja duše i tela, narodnog i državnog jedinstva Jugoslavena, sporazumnog rada Sokola i vojske, podizanja sokolskih društava među narodom po selima i priređivanja izleta i predavanja po selima, širenja štiva, koje će narod prosvetit i uzgojit, da bude moralan, napredan — svoj. Javna vežba započela je u 15 sati na ubavoj poljani pred općinom, ukusno okićenoj, s umetničkom tribunom za glazbu. Nastupili su Sokolovi splitske i šibenske sokolske župe. sviju vrsta. I vojnici puškama i Sokolovi, Sokolice, naraštaj i deca proste vežbe i vežbe sa spravama i na spravama izveli su dobro i ako je žurba, radi kratkoće vremena, smetala boljoj izvedbi. U ocenu se vežba ne upuštamo, ali treba neprestanog turpianja u dvoranama, da su vežbači sigurni svake krefnje i da ona neprisiljeno ali tačno i izrazito prelazi iz stava u stav. Pokrivanje, lakoća i otmenost izvedbe još hramlju kod nekih i tim kvare opću obliku. Posle vežbanja upuhili su se Sokolovi, s vojskom i narodom put kolodvora, gde je bio srdačan rastanak s gostoljubivim Drnišanima. Na Perkoviću rastadoše se Sokoli: oni iz splitske župe krenuše u Split, oni iz šibeničke u Šibenik. — Sa sleta poslat je brzojav Nj. V. kralju Aleksandru na Bled i Jugoslovenskom sokolskom savezu u Ljubljano.

Sokolska župa Split.

V. župski slet u Splitu. Jugoslovenski Split, širokogrudan, požrtvovan, oduševljen — spreman svaki čas da manifestira za narodne ideale, da se bori i da pobjeđuje — proslavio je u danima 20. do 22. jula tridesetogodišnju obstanka svog sokolskog društva. Tom je zgodom priredila splitska župa svoj V. slet, spojen sa natjecanjima — u opsegu, da je naličila cijela ova priredba, kraj brojnog sudjelovanja ostalog Sokolstva i vojske, lijepo uspjelom pokrajinskom sletu. Slet je započeo u petak 20. jula dolaskom prvih gostova parobrodom «Salona» iz Bakra, kojim dodjoše brojni izaslanici sjevernih naših župa, među njima zastupnik JSS. brat Ivan Bajželj; gostovi su pridolazili još u petak i subotu cijeli dan, te je bilo zastupano na sletu deset sokolskih župa (većim i manjim odaslanstvima kraj domaće i šibenske župe, koje nastupiše korporativno. Poslije podne istog dana započela su natjecanja o prvenstvo. Sudjelovala su samo trojica vježbača, sve iz jednog društva, te bi se mogao — poznavajući natjecatelje, rezultat ovog natjecanja odrediti već unaprijed. Za to ovo natjecanje nije imalo pravog značenja, pogotovo pako ne uzgojne svrhe ni za natjecatelja ni za gledaoca, jer nije bilo provedeno pravom sokolskom disciplinom. U subotu u 6 sati u jutro započela su ostala natjecanja; muškog članstva u sva tri razdjela, muškog naraštaja u višem i nižem razdjelu, a ženskog članstva i ženskog naraštaja u jednom razdjelu. Sve su ove kategorije natjecale istovremeno na lijepo uređenom i prostranom vježbalištu, vodene spretno i podržavane u strogom redu. Natjecatelji bili su općenito dobro školani, puni razumijevanja i vatrenosti. Svršetak natjecanja u deset sati. Uspjesi: članova se je natjecalo u višem razdjelu 5 pojedinaca, najbolji Dergane Stane, Split, sa 86 %; u srednjem razdjelu 2 odjela i 3 pojedinci, najbolji pojedinac Mikačić Ivo, Split, sa 88 %; u nižem razdjelu 4 odjela i 4 pojedinci, najbolji pojedinac Mišura Stipe, Split, sa 88-75 %. Članica natjecala se 4 odjela, najbolja je bila Pavičić Vesna, Split. Muškog je naraštaja natjecalo u višem 10 pojedinaca, u nižem razdjelu 6 odjela i 4 pojedinci, a ženskog naraštaja 8 odjela i 1 pojedinaka. Kraj toga natjecalo

je još 26 članova u slobodnim natjecanjima lahke atletike. Slijedili su pokusi, a istovremeno obdržavala su mjesna športska društva plivačke utakmice u korist sleta. U 17½ sati započela je prva javna vježba, koja je općenito dobro uspjela. Osim muškog članstva su sve kategorije jako slabo pokrivala. Ratna je mornarica (100) izvela slikovite skupine sa četiri krila, a vojska (400) vježbala je vježbe sa puškama, vrlo dotjerano i skladno, a još bi bolje, da je bio u skladu takt vježbe sa taktom glazbe. Vježbe članstva kao što i one naraštaja bile su silama vježbača i vježbačica vrlo prikladno odabrane i sa malo iznimaka dobro naučene, škole je jošte manjkalo članicama u vježbama lčeškim od lanjskog sleta) čunjevima. Na večer u 21 sat obdržavala se na Bošićevoj Poljani akademija domaćeg društva, kod koje sudjelovale također riječka i bačka župa svaka sa jednom tačkom. U nedjelju u jutro opetovani bijahu pokusi, nakon čega slijedila je u 9 sati povorka, kod koje nastupiše: župe Beograd, Bjelovar, Celje, Maribor, Mostar, Novo mesto, Novi Sad, Rijeka, Sarajevo i Zagreb ukupno sa oko 180 osoba, župa Šibenik sa 228, župa Split sa 1261, i 9 glazba sa 240 ljudi, nadalje 100 mornara i 400 vojnika. Sav je Split bio na ulici, a luka i zgrade bile su svečano iskičene zastavama i zelenjem. Od pozdrava učinio je osobito onaj saveznog delegata dubok utisak svojom temperamentnošću. U 17 sati obdržavala se druga i glavna javna vježba, koju je gledalo oko 9 hiljada naroda. Greške od prijašnjeg dana znatno su bile popravljene neumornim jutranjim pokusima. Ovo i pošto su bile brojke vježbajućih dvo- i trostruko veće od prvašnjeg dana učinilo je, da je druga javna vježba daleko nadmašila uspjehom prvu od prijašnjeg dana. Djece su ljupko i nježno savršeno izvele svoje vježbe, muška (300) zastavicama a ženska (180) sa ukrašenim krugovima. Članica nastupio je 58, pokrivanje jednako slabo. Brojno nastupio je naraštaj, muški (176) sa batinama, ženski koji je bio bolje dotjeran (170) sa prostim vježbama. Vojska je opetovala vježbe prijašnjeg dana, jednako burno pozdravljena, dočim je mornarica (88) izvela vrlo slikovite vježbe sa veslima, koje su bile određene za lanjski slet u Ljubljani. Junak dana bio je Murnikov «Naprej» izvođen časnicima i podčasnicima ratne mornarice tako eksaktno i čuvstveno, da je masa svijeta udarila svaki čas u buran pljesak, te nije mirovala, dok se vježba nije opetovala. Ista je vježba bila vježbana dan prije po četi vojnika, ali izdaleka ne tako dotjerano i točno, te se vidi po tome, od kakovog može da bude utjecaja na gledaoce način i dotjeranost izvedbe jedne vježbe. Na spravama je vježbalo 12 odjela, od ovih jedan gostova, a u prostim vježbama, koje su posve zadovoljivo uspjele, 240 vježbača. Brojke, kojima je nešto mala pridonijela šibenska župa, povoljne su za splitsku župu, koja je prema brojčanom stanju od godine 1921. treća po jakosti u Savezu. Izvježbanost i organizaciju rada u tehničkom koli u administrativnom pogledu treba pohvaliti, tim više, jer se nalazi župa daleko od saveznog centra te ima malo mogućnosti stajati sa istim u živom doticaju, te su pobude, što ih ona prima od naprednijeg sokolskog svijeta posve duhovne naravi. Sveopćem je uspjehu sleta mnogo doprinijelo vrsno uređivani «Sletski vijesnik» koji je izišao u šest broja bogatim sadržajem. Pokraj manjkavosti, kojih ima svagde, osjeća se najjače pomanjkanje prednjaka. Sveukupno uzeto je bila priredba vrsno zamišljena i dobro provedena, a značajka, koja vodi snažnom preokretu, bila je u tome, da se je osjećala inicijativa cijelom onom kretanju i gibanju sakupljene čovječje snage, kao da je bila ukovana na vježbalištu, koje je bilo središtem pažnje sviju učesnika. U strpljivosti i poslušnosti, u jačanju svijesti do zajednice i otpornosti prema paklenim sunčanim zrakama, proboravili su posve pravilno vježbači i vježbačice najveći dio sleta na vježbalištu, riješeni time suvišnih parada i nastupa po ulicama. U tome leži najveći uspjeh sleta, koji će bez sumnje voditi k napredku.

Janko Jazbec.

Sokolska župa Veliki Bečkerek.

III. slet sokolske župe Banatske,¹ održan na dan 27. i 28. maja u Beloj Crkvi. Kao izaslanik starješinstva i tehničkog odbora JCC. bio je potpisati. — Rasporod sleta: 27. maja u 10 časova bila je sednica sudija za utakmicu. — U 14 časova bila je utakmica, za koju je bilo prijavljeno članova: 4 odeleđa

¹ O tem zletu smo prinesli že v prošli številki «Glasnika» kratko poročilo. Toda, ker pričujoče obsega mnogo dobrih nasvetov, važnih tudi za druge župe, prinašamo i to strogo strokovno poročilo.

и 4 појединца из друштва Вел. Бечкерек, Вршац, Вел. Кикинда и Бела Црква. У последњем одељењу били су сами чланови Руси. Сви су учествовали у утакмици одељења и то: на вратицу, на разбоју, на коњу на шир, у простим вежбама, у скоку у даљину и у висину, у трчању на 100 јарди, у бацању кугле од $7\frac{1}{2}$ и бацању кошке (пуњене) лопте. — За сипаве одређене су биле три вежбе узете из вежби нижих одељења са љубљанске утакмице. — Осим утакмице одељења био је и шестобој појединаца, за коју су биле одређене: просте вежбе, скок у даљину и у висину, бацање кугле и лопте и трчање на 100 јарди. Учествовало је 8 чланова. — У утакмици одељења прва је била Вел. Кикинда, други Вршац, трећа Бела Црква а четврти Вел. Бечкерек. У шестобоју први је био бр. Папић из Вршца свуда веома лепог успеха. — Истовремено је била и први пут утакмица чланица, на коју се спремила два одељења и то из Вел. Бечкерек и Вршца. Та два одељења такмичила су у простим вежбама, на разбоју, на греди, у скоку у даљину, у трчању на 75 m и у бацању лопте. Прво је било одељење из Вел. Бечкерек. Чланицама, осим једине сестре из Београда, судили су чланови. — На сипавама и простим вежбама онажао се је извесан недостатак одлучности, утакмичарског поуздања у самог себе и она права, природна хармонија телесног вежбања. Најбољи успех постигнут је био у појединим грамама шестобоја — нарочито у бацању (бр. Папић бацао је куглу 12-05 m и лопту 55 m). Целокупан ток и успех саме утакмице како бројно тако и унутарњом вредношћу био је знатно бољи и већи од прошлогодишње утакмице у Вршцу. — 28. маја у 7 часова је био покушај заједничких вежби на вежбалишту. То је било практично и zgodно удешено на огромној ливади близу касарне. Околина нарочито према граници је била лепа. Покушаји су свршени на време. — У 10-30 часова је била заједничка поворка. У њој је било 64 члана у свечаном оделу, 72 члана у грађанском, 92 чланице у вежбачком, 16 мушког подмлатка у свечаном, 56 мушког подмлатка у грађанском, 72 женског подмлатка у вежбачком, 184 мушке деце у вежбачком и 144 женске деце у вежбачком оделу, 46 питомаца руске кадетске школе, 80 девојака руског завода, 85 коњеника IV. коњичког пука, 168 питомаца војне музичке школе из Вршца; свега 1079 душа. Осим тога војна музика из Вршца и музика руске кадетске школе. Поворка је кренула са вежбалишта кроз главније улице града до општинске зграде. Ту је са балкона у име општине Сокољство добродошлицом поздравио председник исте општине. Њему је захвалио и Сокољству, а особито сокољском нараштају о значају Сокољства и овога слета у Белој Цркви говорио је топло и чисто сокољски бр. М. Мољан, старешина банатске жупе. Поворка је била лепа а према месним приликама потпуно је одговарала својој сврси. (Уз значај поворке треба напоменути, да Бела Црква налази се до саме границе румунске — 2 km —, да од становништва има 8000 Немаца, 2000 Срба и 2000 било Мађара или Румуна.) — Приликом ове поворке нека сви (који још не знају) приме на знање, да на свечаном оделу не сме се носити никакве друге значке осим траке са именом друштва односно жупе и значке истога слета. А све остало нека се чува за збирку, коју треба да сваки сокољски учесник слетова има код своје куће. Даље сва дугмета код првене кошуље морају бити такођер црвена, бели овратник да вири само $\frac{1}{2}$ cm изнад црвеног, а ципеле су увек црне — дакле не жуте или црвене. То је за будуће. — Задодцњем 20 минута у 16-20 часова почело је јавно вежбање. Распоред је био следећи: 1.) просте вежбе (70 чланова, 40 војника, 30 чланова руског одељења; свега 250), 2.) сликовите вежбе марамицама у трредовима (93 женског подмлатка), 3.) «Соко у војци», вежбе палицом (44 питомаца војне музичке школе из Вршца), 4.) скупине у шестероредовима (144 мушког подмлатка), 5.) вежбе са ружама (160 женске деце), 6.) ритмичке вежбе (18 девојака руског завода) и вежбе на разбоју и на вратицу (2 одељења руских чланова), 7.) просте вежбе (192 мушке деце), 8.) вежбе на вратицу и на разбоју (2 одељења чланова), 9.) просте вежбе (84 чланица и 36 Рускиња, свега 120), 10.) вежбе сабљама (45 војника III. и IV. ескадрона IV. коњеничког пука), 11.) просте вежбе (19 женског подмлатка из Вел. Кикинде), 12.) вежбе (Силске) на гредама (18 чланица из Вел. Бечкерек), 13.) вежбе шеснаестнице, просте вежбе (8 чланова и 8 чланица из Вршца), 14.) просте вежбе (120 питомаца војне музичке школе из Вршца). — Поједине тачке ишле су брзо и глатко једна за другом и својом разноврсношћу будиле су општу пажњу гледалаца. Наступања су била истотако разноврсна и успешна. Само водници појединих колона (нарочито сестре) нису знали своју дужност и веома непријатно је било њихово дутање — и ако су

имали истакнуте zastavice пред собом. Корачење, захођење, размак (нарочито челни), равнање и потиљак за време наступања и вежбања све то требало је бити боље — јер све то да се лако постићи осим тога све то највише утиче на лепоту и на хармонију целине. Уз то рачуна се и појава вежбачким оделом, које мора бити узорно од главе до ноге. Првене или друге шарене чараше, сувише кратки панталони и њихова нескладност са ципелама код чланова — то никако не одговара естетским захтевима прописног вежбачког одела. Вежбачке кошуље увек морају бити потпуно чисте — јер сваки недостатак иде на штету целине. — Најлепше изведеном тачком је била шеснаестница чланова и чланица из Вршца (успела комбинација бр. Гостића), даље ритмичке вежбе чланица руског завода и скупине мушког подмлатка. Највећом пак прецизношћу, дисциплином и окретношћу одликовале су се све три тачке војника, а нарочито тачка «Соко у војсци» питомца војне музичке школе из Вршца. Изгледа, да Сокољство шириће се у народ најпре и најпоузданије кроз нашу војску. Тачка «игре» женске и мушке деце због дугачког програма је била изостављена. А то је била штета. Дечије тачке вежбања а нарочито игре су родитељима и свим осталим гледаоцима најомиљеније а деци најприродније. Место тога могла је бити изостављена нека од мање важности тачка вежбања. Остале заједничке тачке могуће је означити са оценом «добро»! На справама вежбали су увек само по два оделења, а то је мало. Ради разноврсности и оживљења вежбалишта треба узети све чланове за вежбе по оделењима и на коњу, јарцу. Ако нема довољно справа могу вежбати: Живе справе, на греди, различити, скокове, надвлачење ужем и т. д.. А вежбе треба њима дати према способности, лаке али корисне и публици пријатне. Осим тога оделења на справама нису била једнаких снага и способности. Видели су се основци и комбинације првокласне поред основца средњих и нижих и поред комбинација нескладних. Нарочито браћа Руси вежбали су само више пута понављане основке. Велеобртање и салто на врату, стој на разбоју — све то видело се често. Али се није видела ниједна лепа комбинација. А то је штета. Код таквог одличног материјала дало би се много постићи. Видело се је, да су вежбачи били одстављени сами себи, без система без методике и у кратко без школе којом се Тиршев естетски систем одликује. Водници пак оделења ни мало нису пазили на вежбаче својих оделења, те су многи пали са справе и доста незгодно. Водник оделења је душа и живот својих вежбача а не сме стајати равнодушно или незнањем дужности далеко од справе. Ради пак опште извежбаности и ради саме соколске наставе телесног вежбања увек је потребно, да једна вежба на свакој справи буде обавезна, а тад једна или две слободне. — Вежбање је трајало $2\frac{1}{2}$ часа. Али није замарало никога. Било је разноврсно, лепо и код неких тачака и оригинално. Уз то и време одлично је послужило. Музика за заједничке вежбе је била добра, самоју ветар мало заносио. — Односно приметби за вежбачко и свечано одело, као и за остале техничке приметбе, треба додати да је то све наведено ради тога, да се исто у будуће не понавља. За то се имају бринути браћа начелници, односно сестре начелнице појединих друштава. Смотра за све има да се изврши код куће и потребна обавештења — јер на самом слету је за то већ доцкан. Сестре начелнице нека приме на знање још и то, да вежбачко одело одређено је једино за соколану, за вежбалиште (а за поворку док не буде свечаног одела) али никако за путовање железницом или лађом и т. д. — Техничком организацијом, утакмицом и вежбањем на слету управљао је вредан и неуморан начелник Банатске жупе бр. А. Погачник. Његов поуздани помоћник је био брат М. Слобода из Беле Цркве као и остали чланови техничког одбора. За успешно пак вежбање и извођење слета побригула су се сва друштва, браћа Руси, сестре Гускиње и наша вредна војска. Старешинство жупе пак и друштво из Беле Цркве трудили су се, да свим потребама слета изађу на сусрет и да успех обезбеде колико год је то било могуће. — А такав заједнички рад није могао остати без успеха. Успешан био је и концерт, који је био у 20 часова у градском парку док друштва нису отпутовала. А то је било у 23 часа. — Према ланском слету у Вршцу, овогодишњи слет Банатске жупе целокупне узевши а нарочито у техничком правцу (утакмицом) показао је знатан напредак. А тај општи напредак имао је за Белу Цркву нарочити значај и признање. А то је главно. Јер то је и сврха Сокољства: увек напред бројно, радом, снагом, лепотом и просветом у све слободне и још неслободне кутове свога народа! А за његову бољу будућност!

М. Војиновић.

IZ SLOVANSKEGA SOKOLSTVA

Umrli je v Ljubljani dne 28. septembra br. Rajmund Ravnihar, višji revident državnih železnic v p., v visoki starosti 84 let. Pokojnik je bil med ustanovitelji »Južnega Sokola« v Ljubljani l. 1863. Bil je eden izmed treh še živečih ustanovnikov »Južnega Sokola«: br. Frana Drenika in br. Petra Grasellija. Ob vsesokolskem zletu v Ljubljani se je še svežega duha udeležil te prireditve ter s solzami v očeh izražal svoje zadoščenje, da mu je bilo dano, ki je bil sodoživljal skromne počette Sokolstva na slovanskem jugu, videti kaj tako lepega in veličastnega. Pripravljaj se je, da se udeleži 60letnega jubileja Ljubljanskega Sokola, pa mu je nemila usoda preprečila uresničenje njegove žive želje. Njegov brat Nikomed Ravnihar, sodni pristav v p., ki živi v enako visoki starosti v Mariboru — bila sta s pokojnikom dvojčka — je tudi zabeležen med člani »Južnega Sokola« v imeniku iz leta 1865. Pokojni br. Rajmund Ravnihar je bil vedno kremenit narodni značaj idealnega mišljenja, ki ga niso mogli upogniti nobeni pritiski in nobena preganjanja s strani njegovega službodajalca. Šele upokojenec se je mogel vrniti v svojo milo domovino. Bodi pokojniku najlepši spomin v srcih sokolskih!

† Dr. Vladimir Serbec. Baš se je bil petnajstič povrnil zlokobni 20. september, ko se je v Mariboru v prvih popoldanskih urah razširila tužna vest, da je zatisnil nekaj časa pred poldnem za vedno svoje sokolje oči starosta tukajšnjega sokolskega društva, br. dr. Vladimir Serbec. Kakor mora je leglo v prvih trenutkih članom osirotelega društva na duše, dokler se nismo zavedli, da tudi smrten slučaj ne dovoljuje Sokolom mirovanja, nego da zahteva i on dela. In spremili smo svojega starosta k večnemu počitku v veličastnem sprevodu, — »kakor malega kralja,« je dejal neki brat, — kot je pokojnik zaslužil. — Br. dr. Vladimir Serbec pohaja iz stare, ugledne slovensko-bistriške rodbine Serbecov, ene onih maloštevilnih naših rodbin, ki so se zavedale že v »pomladi narodov«, da polje po njih žilah slovanska kri, in ki so zato tudi postavile svoje najboljše sinove v službo narodu kot njegove odločne, neustrašene borce. Oče pokojnikov, dr. Janko Serbec, se je naselil kot odvetnik v Mariboru in je bil med voditelji narodnega gibanja ne le v mestu samem, nego na vsem ozemlju bivše slovenske Stajerske. Brat Vladimirjev, dr. Janko Serbec, je dokazal svoje slovansko srce, ko je bil v svetovni vojni ujet kot vojaški zdravnik ter je opravljal svojo samaritansko službo v kužni bolnici v Nišu, kjer se je sam okužil in podlegel bolezni. Dr. Vladimir Serbec je svetovno vojno preživel in nadaljeval narodno delo, početo že davno pred vojno, dokler ni legel v grobnico k očetu in svojemu v domačijo prepeljanemu bratu Janku. — Rojen je bil leta 1879. v Mariboru ter je obiskoval po osnovni šoli tamkajšnjo gimnazijo. Rad se je spominjal svojih srednješolskih let, s spoštovanjem je omenjal svoje učitelje in z veseljem je pripovedoval šaljive dijaške zgodbe. Po dovršeni maturi se je vpisal na juridični fakulteti v Gradcu ter vstopil v čestitljivo akademsko društvo »Triglav«. Po društveni paroli »Jugoslovenske biti krvi — Jugoslovenu bodi ponos« se je ravnal vse svoje življenje. Kot odvetniški koncipient si je izbiral izborne šefe — ne le, kar se tiče pravniške stroke, nego tudi take, da se je mogel od njih kaj naučiti za narodno delo: od dr. Rosine v Mariboru je odšel k dr. Slancu v Novo mesto, od dr. Majarona v Ljubljani se je povrnil k dr. Rosini in postal z njim soustanovitelj »Mariborskega Sokola«. Leta 1908. je odprl lastno odvetniško pisarno in si pridobil kot odvetnik ugled in sloves. Med vojno je bila njegova pisarna zaprta, ker je bil kot »p. v.« zelo pri srcu avstrijskim močtem in so radi tega tudi njega vtaknili v vojaško suknjo. Neposredni povod za to je bila pač udeležba na zletu Mariborske sokolske župe v Rušah, 29. junija 1914., ki je imel tudi za posledico, da je bil br. Serbec z mnogimi Rušani več ko poldrug mesec po raznih graških ječah zaprt. Po prevratu, ko je Sokolstvo zopet začelo s svojim delovanjem, se je pokojnik z največjo vnemo posvetil sokolovanju. Udeležoval se je sicer tudi na drugih poljih javnega življenja, tako kot predsednik »Slovanske čitalnice v Mariboru«, v politiki, kjer tudi že pred vojno ni bilo njegovo ime malo znano, in na narodno-gospodarskem polju. Vendar je bil prepričan, da more svojemu narodu največ koristiti v jugoslovanski smeri v Sokolstvu. Zato je radevolje prevzel na občnem zboru v januarju 1919. mesto staroste mariborskega Sokola, katero funkcijo je bil izvrševal enkrat že leta

1909. in ki jo je od leta 1919. dalje obdržal nepretrgoma do smrti. Zelo dobro ga je kot Sokola in starosta karakteriziral oni časnikar, ki je pisal o njem: «Sam je vedno sodeloval pri vseh nastopih, ne samo kot član v kroju, ampak kot telovadec. Sokol je izgubil z njim enega svojih najboljših, najdelavnejših in najpožrtivovalnejših članov. Vrzel, ki jo je zadala njegova smrt sokolskim vrstam, bo težko izpolniti.» («Tabor» 22. septembra 1923.) — Ugled, ki ga je užival brat dr. Vl. Serbec, je dokazal tudi sijajni njegov pogreb. Več tisoč oseb ga je spremlilo na zadnji poti. Njegova smrt je našla odmev v odličnih izrazih sožalja, tako izza meje naše zaslužnjene Koroške kakor v visokih jugoslovensko čutečih oficirskih krogih. Kaj pa smo izgubili z njim mi, ki nam je bil starosta, bi se dalo težko izraziti. V veliki sokolski družini, ki ji je pripadal pokojnik z vsem svojim srcem in vso svojo dušo, skušamo najti uteha... M. Kovačič,

Znani sokolski delavec brat A. V. Prágr, starosta kolinskega društva in župe Tyrševe, je praznoval letos 40letnico svojega sokolskega delovanja. Tiho naj bi šla mimo Sokolstva njegova štiridesetletnica, tako si je želel v svoji skromnosti. Toda češkoslovaško Sokolstvo vendar ni moglo dopustiti, da bi mu ne čestitalo in se mu zahvalilo za ogromno delo, ki je je v kolinskem okrožju izvršil. — V nedeljo 19. avgusta se je napolnila telovadnica kolinskega Sokola do poslednjega prostorčka. Ves župni naraščaj mu čestita iz vseh štirih okrožij potom štafet, ki mu prinašajo vdanostna pisma. Razni govorniki so v vzneseh ali pa samo v skromnih besedah izrekli bratu Prágru svoje zaupanje in čestitke. Starosta COS. pa mu je v imenu vse sokolske organizacije izročil v marmor vstavljeno naraščajsko plaketo «Na straž». On sam je v svojem zahvalnem govoru poudarjal, da je tega vsega preveč — vsaj je vendar vršil le svojo trdo sokolsko dolžnost — ampak burja protestov je odnesla njegove proteste — članstvo in naraščaj so izjavili, da oni za to ne morejo, da ga imajo nadvse radi.

Sv.

Rešimo sokolski Tabor! Po kupni pogodbi med mestno občino in Sokolom I v Ljubljani, s katero smo postali lastniki 6600 kvadratnih metrov velike parcele na Taboru, moramo vzhodni del te parcele do 21. februarja 1924. zazidati s telovadnim poslopjem. V omenjeni pogodbi si je mestna občina pridržala pravico prodano zemljišče nazaj kupiti, ako bi se zazidava za zgradbo namenjenega zemljišča ne izvršila tekom 4 let, od podpisa pogodbe računeno (pogodba je bila podpisana 21. februarja 1920.). Ako se mestna občina te pravice posluži, je določena kupnina na isto ceno, po kateri je društvu svet prodala. V tem slučaju nima društvo nobene pravice zahtevati kako odškodnino za zgradbo in naprave, ki so bile napravljene na prodanem svetu. Dosedanje društvene prihranke smo porabili za ureditev letnega telovadišča (planiranje, železno ograjo, vodovod, električno razsvetljavo, začasno stavbo za društvene prostore, oblačilnice, prhe itd.). Investicije so bile potrebne. Brez teh bi sploh ne mogli prostora uporabljati. Kdo je mogel slutiti pred širimi leti ogromen porast stavbenega materiala in sedanjo politično situacijo mestne občine! Že preteklo leto smo se zavedali, da se nam bližajo težki dnevi velikih skrbi, kako izpolniti kupno pogodbo, ko so nam dosednji stroški izčrpali vsa društvena denarna sredstva. Vložili smo prošnjo za odložitev stavbene dolžnosti do leta 1930. Prošnjo je tedanje gerentstvo odklonilo z utemeljitvijo, naj o tem odloča bodoči občinski svet. Vložili smo ponovno prošnjo pred dvema mesecema za odložitev gradbe za dve leti. Prošnjo je ostala doslej nerešena. Naše osebne intervencije pri zastopnikih večinskih klubov v mestnem občinskem svetu so bile odločno odklonjene. — **Rešimo sokolski Tabor!** Odločiti se moramo v zadnjih trenutkih za delo in borbo na življenje in smrt. Bratje in sestre, kličemo Vas, stare in mlade, na sodelovanje. Mnogo priprav imamo že za seboj. Načrti se dovršujejo. Čaka pa nas še mnogo velikega in drobnega dela v odborih in vseh odsekih. Primite zanj brez odlašanja. Izvršitev stavbenega programa ne sme biti samo briga bratov in sester v odborih in odsekih. Smo prešibki, premalo nas je. Naloge, ki nas čakajo, so preobširne, moralno s preveliko odgovornostjo združene za malo peščico ljudi. Stavba v srednjih izmerah za naše namene bo stala najmanj 4 milijone dinarjev. Pomoč v denarnih prispevkih in v stavbenem materialu je nujna. Sokolski dom na Taboru bodi prav posebno srčna zadeva vseh sokolskih prijateljev iz vzhodne Ljubljane. Naše delo bodi vztrajno in požrtvovalno, ki ima pred seboj smoter skupnosti in idejo nujno potrebnih žrtv za bodoče življenje in razmah teženj, ki živijo danes v nas. Naše delo in gmojne žrtve so posvečene idealom telesnega in duševnega

zdravja v vsem narodu, so posvečene idealom človeštva, napredka, ohranitve državne svobode in poglobitve osebne svobode v zmislu gesla »s pomočjo prosvete k svobodi«. Vznešeni in plemeniti so naši cilji. Vredni so našega življenja in napora. Rešimo sokolski Tabor! Kličemo v težkih urah na pomoč vse Sokolstvo. Uvidevamo, da so vsa društva potrebna podpor, toda nobeno bratsko društvo se ne nahaja v takim izjemnem položaju kot Ljubljana I. Temu se — odzvam e vse. — Ali naj bo vse to živahno delo z enim usodnim udarom ukinjeno? Ali dopustimo, da nasprotniki Sokolstva prerežejo važno žilo v organizmu celokupnega Sokolstva? Ali bo narod in naša napredna javnost s hladno brezbriznostjo gledala, da odteka iz prerezane žile življenja kipeča sila, ki je v delu dokazala svoje nesebično požrtvovanje za ideale svobode, naprednosti, naroda in države? Tu ne gre za navadno društveno vprašanje. Tabor v sokolskih rokah je edina vidna in trdna točka v službah ideje, v kateri so bili vzgojeni v naših vrstah številni sokolski delavci, ki danes plodonosno delujejo na različnih poljih po slovenskih in drugih jugoslovanskih krajih. Pade li Tabor, se je s tem zrušila gradba idejnih prizadevanj naših ljudi, starih in mladih, vseh, pa če se tudi v malih stvareh ločijo po strankarski politični pripadnosti. Vabimo vsakogar, ki želi Sokolstvu dobro, da pomaga reševati sokolski Tabor. Na naše naloge treba gledati skozi steklo večnosti. Naš sokolski dom bo hram pravne in telesne vzgoje za stoletja. Pokolenje naj sledi pokolenju, vsako bolj popolno od drugega. Vsako naj položi k gradbi v razvoju izpopolnjevanja, v človeških vrlinah in v načelih sokolske misli svoj kamen — tja do skrajne meje človeške dovršenosti. — Iz teh splošnih vidikov opravičeno pozivljamo k živahnemu sodelovanju vso napredno javnost. Klic »Rešimo sokolski Tabor v Ljubljani« naj najde prijeten odmev po širni naši domovini. Trajna in živahna bodi misel v Vas vseh, da se odigrava pri vprašanju borbe za Tabor v malem to, kar imenujemo v velikem borbo za reševanje velevažnih vprašanj morale, napredka, ljudskega zdravja v narodu in državi. V načelnih vprašanjih napredna javnost ne sme poznati popustljivosti. Veliki Tyrš nam je zapustil globoko misel moralne borbenosti v izreku »ne popuščaj, zlomi odpor«. Pogum, kvišku srca, z vztrajnim delom, zvestim sokolskim načelom, zmagamo tudi velika denarna bremena! Zmaga naša je zmaga Vas vseh, zmaga sokolske misli in pričakovani, ki jih goji narod in država od Sokola. Težka bremena moralne odgovornosti in denarnih skrbi ne moremo deliti z bodočimi sokolskimi generacijami. Verujemo, da bodo te vredne našega nasebičnega idealizma. Mi gradimo sokolski dom, da bodo naši potomci mogli v njem brezskrbno in neovirano graditi krepke značaje v sokolskih dušah, sposobnost jasnega gledanja in razumevanja, v srihi pa toplo čuvstvo za vse lepo in plemenito. Ta vera vam bodi najlepša nagrada in zadoščenje! — Dr. P. Pestofnik, starosta. J. Gabrijelčič, tajnik. — Ljubljana, 6. septembra 1923.

Darila za Bunozovo obitelj. Sokolska društva: Banjaluka Din 150, Kranj 100, Skaručina 31:20, Ljubljana I 200, Komenda 19:50, Litija-Smarno 200, Sodražica 25, Krška vas 57:50, Brod na Savi 250, Brežice 162, Slatina »Slavonija« 873, Velike Lašče 122, Ljubljana II 119:75, Štepanja vas 25, P. Cepuder 20, Bled 209:50, Gračanica 311, Bielina 216, Bos. Samac 128, Maglaj 49:50, Tešanj 40, Vrhnika 121:25, Moravče 5, Domžale 25, St. Vid nad Ljubljano 63, Ig 11:50, Brezovica 4, Žiri 145, Mokronog 20, Požega 50, Tuzla 560, Derventa 50, Šiška 328:25, Šabac 100, Novi Sad 294:50, Subotica 200, Žabelj 200, Petrovaradin 120, Bačko Petrovosclo 105, Stari Futog 100, Irig 100, Čurug 100, Stari Bečej 75, Sremski Karlovci 50, župa Novi Sad 100, župa Maribor 2083:25, Prijedor 305, Užice 100, Ljubljana II 30, Šibenik 150, Ribnica 200, Draga »Sušak« 250, Mengeš 13, Sušak 200, Ljubljana 471, Veliki Bečkerek 250, Sarajevo 525, Šošanj 33:25, Zagorje 220, Vojnik 15, Konjice 30, Muzirje 65, Hraštnik 18:75, Laško 256:50, Celje 158, Bjelovar 309:25, Kragujevac 152, Virovitica 185, Vel. Gradjevac 125, Derventa 290, Brčko 839, župa Split 500, Macih Praha 7, Zalec 100, Daruvar 110, Sokolovac 139, Novo mesto 355:20, Straža 142, Žužemberk 25, Rupčevrh 10, Semič 35, Vinica 18:50, Trebnje 23, St. Rupert 17:50, St. Vid pri Stični 55, St. Jernej 30, Gradac 5, Bojanci 10, Srbobran 100, Cerknica 2011:75, Nošanje gorice 5:75, Srb. Krstur 100, Dvor 100, Bos. Dubica 410, Koprivnica 100, župa Maribor 50; skupaj Din 16.160:15.

Spomin starega Sokola v Ameriki na osvobojeno domovino. Brat Epih, črnomeljski rojak, je preprosto delavec, ki je že pred več kakor dvajsetimi leti moral v Ameriko »s trebuhom za kruhom«. Toda Sokol je, bivši telovadec črnomelj-

skega društva, in na Sokolstvo ni pozabil. Tako piše pred kratkim iz Clevelanda naslednje pismo svojemu prijatelju: Dolžan sem, da Ti pišem nekaj vrstic, da srčno pozdravim Tebe in vse brate Sokole. Moje misli so mnogokrat pri Vas in moja želja je še vedno le ta, da se vrnem in ostanem v Vaših vrstah, kakor sem bil nekdaj. Na to so moji najljubši in najbližji spomini. Rad bi Vam pokazal, da sem še vedno isti, neizpremenjeni Slovan, kakor bi Vam rad pomagal doma pri splošnem delu za narodni in delavski napredek. Zakaj moram biti tu, ko nisem porojen za to zemljo. Odkar vem, da smo postali Jugoslovani svobodni in združeni v eno, novo, mlado in lepo državo, kakor smo si to vedno želeli, si želim še bolj, da se povrnem, da delam z Vami. Prilagam dva dolarja za društvo «Sokol». Prosim, da me sprejmete za sedaj za podpornega člana, ker izvršujoči ne morem biti. V bodoče Vam redno pošljem članarino za naprej. Bodite pa prepričani, da čutim z Vami. Srčen pozdrav Tebi in vsem bratom Sokolom.

Predsedstvo ČOS. je ustanovilo posebna zaupniška mesta za prosvetno delo. Vsaka župa ima svojega zaupnika, ki nadzoruje, v oni župi prosvetno delovanje, vzdržuje pravilne in redne slike med župo in ČOS. v prosvetnih vprašanjih in ki sploh pazijo na vse pojave v župi ter varujejo strogo, da se vse delo vrši točno v smeri in po načelih ČOS. V to svrhu je samo ob sebi razumljivo, da imajo ti zaupniki prost pristop k vsem sejam raznih društvenih, župnih ali okrožnih institucij, da dobivajo župni vestnik, statistične izkaze in podobna poročila, da lahko na teh podlagah zgrade svoja poročila na prosvetni odsek ČOS.

Prvemu načelniku ČOS., br. dr. Františku Čižku je odkrilo Sokolstvo v njegovi rojstni vasi Křelina pri Jičinu spominsko ploščo na rojstni hiši.

Manjšinsko delo v československem Sokolstvu je bilo že pred veliko vojno zelo močno razvito. Povsod med Nemci so bile močne češke kolonije, kjer je vzdrževalo tamkajšnje češko prebivalstvo tudi svoje sokolsko društvo. Kdor ve, kakim šikanam, oviram raznih bivših c. kr. uradov in Volksratov in bilo izpostavljeno Sokolstvo vobče in posebno v sredi ponemčenega ozemlja, ve tudi, da je smatralo celokupno Sokolstvo za svojo veliko dolžnost, da z vsemi silami podpre take pionirje narodnega snovanja. ČOS. je imela pred vojno že organizirano krasno svoje manjšinsko delo potom svojega manjšinskega odseka. Vsako močnejše društvo v popolnoma češkem ozemlju, razna druga narodna društva in klubi so bili pokrovitelji teh malih drobnih sokolskih gnezd med Nemci. Prispevali so na stavbo telovadnic, narodnih domov, za nabavo raznega orodja, drugih pripomočkov — brigali so se skratka za vse. Zato je češka narodna misel tudi med češkimi kolonisti ostala živa in nadvse vztrajna. — Po vojni ČOS. tega dela ni zanemarila. Ravno tako kot prej vrši zvezni manjšinski odsek s pomočjo žup in društev ogromno delo naprej. «Věstník Sokolský» prinaša v tozadevni rubriki mnogo poročil, ki vsa kažejo vztrajno in žilavo skrb, da se Sokolstvo v ponemčenih krajih mogočno utrdi in napreduje. Cele župe tekmujejo medsebojno v delu — razna društva in klubi prirejajo zbirke za orodje, za stavbo telovadnic, napravljajo izlete k poverjenim edinicam, vzdržujejo vaditelje in to vse še sedaj, v svobodni domovini. Kako potrebno je vse to, vedo ceniti Čehoslovaki prav dobro. Bivši mogočni gospodarski vpliv nemštva in madžarstva še ni prestal vkljub osvobojenju in češka misel potrbuje v takih krajih še vedno podpore in sredstev za končni svobodni polet.

Sv.

Kakšni so češki Sokoli! Br. Josip Vitek, član sokolskega društva v Lounech, je pred kratkim slavil štiridesetletnico svojega delovanja kot železniški uradnik. Pri tej priložnosti je napisal društvu sledeče vrstice: «Bratje! Dokončal sem 40letno službovanje okriljenemu kolesu, doživel sem osvobodjenje slovanskih plemen od dunajskega jarma in sem prepričan, da najlepše oslavim ta dan s tem, da darujem za milo mi sokolsko društvo...» Ta brat je pravilno razumel sokolsko misel. Mesto dragih oslav z raznimi govori in neizogibnimi zdravicami daruje jubilar-uradnik večjo vsoto svojega naštedenega denarja za stavbo sokolskega doma.

Sv.

Nov «Stadion». Sokolsko društvo v Moravski Ostravi je zgradilo modern, z vsemi potrebnimi prostori in raznimi drugimi napravami opremljen stadion. Severna tribuna nosi načelnikov mostič ter ima 2545 sedežev. Pod njo so slačilnice za vežbajoče in za njo zbirališče. Nasprotna južna tribuna ima nad 2000 sedežev. Na zapadni strani je v sredi vhod na telovadišče in na vsaki

strani tribuna s skupno 2640 stojišči. Ravno tako je razdeljena vzhodna tribuna s 3168 stojišči. Med tribunami in ograjenim vežbališčem je prehodišče, 10 m široko, kjer ima prostora nad 20.000 gledalcev. Celotni stadion ima prostora za okroglo 30.000 ljudi. Telovadni prostor 70×90 m daje prostor za 2000 telovadcev, na severnem in južnem koncu je prostor za orodje in tekališče v širini 7,5 metrov. — Kdaj bomo dobili v Jugoslaviji prvi sokolski stadion. Seveda tak, kot mora biti. Sv.

Stališče ČOS. k občinskim volitvam na Češkem. Ker so se vršile sredi septembra na Češkem občinske volitve, je smatralo tudi Sokolstvo kot svojo nalogo, da pojasni svojemu članstvu, kako naj se obnaša v tej volilni kampanji. In ČOS. je zavzela pravilno stališče, ki slove, da je dolžnost vsakega Sokola, da se udeležuje pri volitvah, ker gre za boj proti reakciji, ki je nobeden napredni in narodno misleči Čeh ne sme podpirati. ČOS. pravi: In naše stališče? Ono je trdno in edino tole: ne pripuščamo, da bi se sokolska društva kot taka na katerikoli način zavlekla v volilni boj, ne pripuščamo, da bi katerikoli sokolski činovnik izkoristil svoj vpliv v sokolskih krogih v prid svoji stranki, in ne dopuščamo, da bi volilni boj segel v naše telovadnice in društva. — Držimo se gesla: «Naša stvar ni za stranke, ampak za celi narod in je večno resnična, vzvišena nad začasnimi spori.» — Toda tudi pozitivno se moramo udeležiti volitev. Kot odgojenci sokolske misli moramo tudi na zunaj pokazati in manifestirati praktične rezultate naše sokolske vzgoje. V boju za napredek proti reakciji ne smemo stati na strani. Tudi mi kot občani in Sokoli pojdemo z ostalimi naprednimi občani v boj za resnico, nočemo pasivno gledati, kako se drugi bojujejo. Toda bojevati se hočemo sokolski, brez laži, nasilja, temveč z orožjem našega duha, s stvarno izmeno nazorov in s poukom. Od moža do moža, od žene k ženi, v rodbini, družbi, vsepovsod. — Temu stališču proti Rimu in Moskvi se mora pridružiti vsak pravi naš pripadnik — in tudi mi. Sv.

Zlet dolnjeavstrijske sokolske župe v Brnu koncem junija in začetkom julija je izpadel v vseh ozirih sijajno. Moralično in gmočno okrepljeno se je vrnilo dunajsko Sokolstvo iz svobodne domovine, da v tujini, ki mu ni baš prijazna, nadaljuje Tyrševo vzgojno delo med dunajskimi Slovani. Toda tudi češko Sokolstvo v republiki lahko zaznamuje nov uspeh — zlet je bil velikanska in splošna manifestacija vsega naroda. — Cela župa Dolnorakouska pa tudi zasluži kolikor mogoče velike podpore — saj vrši na Dunaju ne le običajno vzgojni program sokolski, temveč tako rekoč iz lastnih sredstev dopolnjuje splošno naobrazbo svojega naraščaja in dece v češkonarodnem pravcu — ker mu tega dunajske šole ne nudijo, ker so nemške. — Nad 1140 udeležencev telovadcev je došlo 30. junija z Dunaja v Brno. Sprejem je bil velikanski, obe brnski župi, občina in prebivalstvo so naravnost tekmovali, da odnesejo Dunajčani s seboj v domovino čim najlepše in najboljše vtiske. Istega dne zvečer se je vršila na brnskem sokolskem stadionu velika telovadna akademija, ki je zelo dobro uspela in strokovno popolnoma zadovoljila, kar je tem pomembnejše, če pomislimo, da vežba dunajsko Sokolstvo po raznih kletih in podzemeljskih prostorih — mnogokrat na popolnoma neustrezajočem orodju. — Drugi dan popoldne se je vršil po brnskih ulicah na stadion veličasten sprevod, ki se ga je udeležila ČOS. po odposlanstvu, na čelu z dr. Scheinerjem, dalje 518 naraščajnic in 478 naraščajnikov s 5 prapori in 3 zastavami, 780 telovadk, dalje 42 praporov, predsedstvo ČOS. in 2000 članov v kroju. Stadion je bil gosto zaseden od občinstva, ki je hotelo na ta način pokazati svoje simpatije zamejnemu Sokolstvu. Javna telovadba se je znamenito posrečila. Nastopilo je 108 naraščajnic s kiji, 548 naraščajnikov z vajami v šestoricah, 588 žen je izvajalo proste vaje in končno 544 članov ravnotako v ta namen sestavljene proste vaje. Nato je nastopila gornjeavstrijska župa sama s krasno skupino, ki so pri nji sodelovali vsi člani in članice ter ves naraščaj. Sv.

Tajno podjetje plzenske župe. V prejšnji številki smo opozorili brate in sestre na letošnje delovanje plzenske župe, na njeno tajnost. Danes nadaljujemo in končujemo. «Tajný podnik» se je krasno in nad vsa pričakovanja posrečil. Namen župnega vodstva je bil, da se ravna točno po vzgojevalnem načrtu, ki ga je leta 1923. predpisala ČOS. in ki zasleduje namen, da bodi kolikor mogoče vse članstvo, ves naraščaj in deca prifegnjena k sokolskemu delu. — Medtem ko so

druge župe načrt razvile in vršile po običaju, se je predsedstvo Plzenske župe odločilo, da napravi letos izjemo — enostavno, smotreno, ampak tajno. Štirje bratje so dobili nalogo, da izdelajo celotni načrt. «Silna četvorica» se je posvetovala brez vednosti predsedstva o dani nalogi ter do najmanjše podrobnosti — pa saj so tvorili to četvorico župni načelnik, podnačelnik, izobraževalec in blagajnik. Sestavili so predpisane lahke proste vaje za vse kategorije in društva opozorili, da izidejo vaje šele nekaj tednov pred nastopno dobo. Obenem se je polagalo največjo pažnjo na sistematično delovanje po društvi. Župni in okrožni nadzorniki so nadzirali s polno silo — nihče ni vedel, kaj bo. Izšle so vaje — društva so se pripravljala za javne nastope — došla je prepoved za javne nastope za ves julij. Čemu, ni vedel nihče. Toda 20. julija je poslalo zvečer živahno po društvi. Od «silne četvorice» so došli prvi ukazi za 21. julij. Drugi dan je zavladalo veselo sokolovanje v plzenski župi. Skoraj skozi vse vasi so korakale sokolske čete, ena sem, druga v nasprotno smer. Društva so nastopala javno, vsako v drugem kraju, nobeno doma — nastalo je gibanje in nikdo ni vedel — kje bo zvečer, kaj ga čaka jutri. Toda bratje in sestre so vztrajali — zvečer so bila vsa okrožja zbrana, eno v Nyřanyh, drugo v Chrásti, tretje v Plzenci, v Blovicah, Horní Břizy in Plasyh. Točno ob 8. zvečer. Drugi dan je bila javna okrožna telovadba, pri kateri so nastopile članice v narodnih nošah, člani v kroju brez surke. Po telovadbi — kaj sedaj? Zopet povelje «silne četvorice» na okrožnega načelnika, ki odredi samo čas jutrišnjega pohoda — ne ve pa sam kam in kako! — Bilo je v Plznu; tam se je 22. julija na glavnem trgu nahajalo župno starešinstvo v krojih nekako ob tričetrt na devet zjutraj. Trg sam je bil prazen. Članstvo plzenskega društva je stalo zbrano v svojem «Sokolskem domu» — vsi oddelki ostalih plzenskih društev pa so se že ob treh zjutraj odpeljali s tovornimi avtomobili, naloženimi z zlojživimi majhnimi tribunami neznano kam. — Toda čuj! Točno ob deveti uri in deset minut silno trobentanje fanfar in godb — iz vseh šestero na glavni trg vodečih ulic stopajo posamezna okrožja, ne vedoča ena za drugo. Po prisrčnem pozdravu po bratu župnem starosti in županu občine se je napolnil veličastni sprevod skozi Plzeň v telovadnico plzenskega Sokola I. in tam je cela župa čestitala zbranemu društvu k njegovi šestdesetletnici. Na letnem telovadišču so se vršile izkušnje za popoldanski župni zlet; kje in kdaj se vrši ta zlet, ni vedel razen «silne četvorice» — nihče. Eno uro in pol hoda od Plzna se je ustavila karavana vseh oddelkov plzenskih ostalih društev, ki so odšla že ob treh z doma, ter začela z vso vnemo, naglico in natančnostjo ustvarjati telovadišče na vojaškem vežbališču za popoldanski javni nastop župe. Do popoldne se je postavilo nekaj tisoč sedežev, tribuna za godbo in načelnika, štiri šotori za pivo, avtomobili so se spremenili v poljske pisarne in eden večji celo v stojnico za jestvine... Medtem si je župa v Plznu odpočila, občinstvo pa je radovedno pričakovalo, kaj bo. Po pripravljenem obedu se je članstvo zbralo in točno ob dveh nastopilo pohod — neznano kam. Šele sedaj je smatrala «silna četvorica» za ugodno ter je hipno razglasila župi, občinstvu in vsemu Plznu — kaj in kako. — Župni zlet je sijajno izpadel po veličini in kakovosti telovadbe in ko je članstvo zaznalo, kdo je prav za prav bil član «silne četvorice», je v navdušenju in v zahvalo dvignilo načelnika Emila Štrnuca, podnačelnika Táboreka, izobraževalca Konaša in blagajnika Trnko na rame in jih je nosilo po telovadišču. — Naloga «silne četvorice» je bila dovršena, župa pa je res sijajno in v polni meri izpolnila svojo dolžnost, je pokazala vrlo disciplino, pripravljenost, požrtvovalnost in umevanje. — Ali je pri nas to izvedljivo? Danes sigurno ne, ker manjka našemu članstvu še zelo mnogo na disciplini, pripravljenosti, požrtvovalnosti in razumevanju sokolske misli. Saj še na pešizlete nočejo! In vendar se bo moralo tudi pri nas nehati marsikatero paradiranje, komodnost in nedisciplina. Sv.

Kako deluje največja češka župa? Pippichova vzhodnočeška župa ima 154 društev, t. j. več kot tretjino našega saveza; šteje pa 11.355 članov in 4389 članic ali skupno 15.707, kar je ravnotako tretjina saveza, ki šteje 44.500 članstva. Od teh je bilo 2355 telovadcev, dalje pa 1935 moškega naraščaja in 4016 moške dece. Prednjakov je štela župa 309 in 366 pripravnikov. Vežbalo je pa 135.582 članov v 10.647 urah, 121.940 moškega naraščaja v 9892 urah in 188.544 moške dece v 8576 urah. Župa poudarja, da ima še vedno premalo voditeljev — 1 : 12 telovadcev. Skoraj vsa društva goje vse kategorije telovadcev, prednjaški zbori imajo v 52 društvi posebne telovadne ure. Žene vodijo svoje oddelke popol-

noma samostojno in štejejo 164 prednjakinj, 1368 telovadk, 1464 ženskega naraščaja in 4533 dece. Tudi telovadni obisk pri ženskih oddelkih je zelo visok in priča o vestnosti prednjakinj in načelnic. Ena prednjakinja pride na 16 telovadk. Tudi ženski oddelki so vežbali skoraj v vseh družtvih. V župi ima 15 društev lastni «Sokolski dom», v šolah vežba 17 enot, 117 po goslinah, 1 v cukrarni, 1 v sadjarskem društvu. Župa ima deset okrožij, kar je z ozirom na veliko število društev skoraj premalo — saj štejejo nekatera okrožja več članstva in društev kot naše župe. (Primerjaj največjo župo po družtvih: Mariborsko, ki ima 32 društev, in Ljubljano I., ki ima komaj 4950 članstva!) Župa Pippichova izdaja svoj lastni vestnik, ki je zelo dobro urejevan in izpolnjuje pravilno svojo nalogo. Prosvedno delo izkazuje za leto 1922. skupno 1926 nagovorov v telovadnicah o Sokolstvu in 797 drugih, 579 sokolskih, 100 zdravstvenih in 566 drugih predavanj, 509 sokolskih in 66 drugih «besed» (sestankov) naraščaja, 138 sokolskih in 34 drugih debatnih večerov, 330 poučnih izletov, 324 gledaliških predstav, 41 koncertov, 73 zabav, 87 plesov, 43 predstav lučkovega gledališča, 4 razstave, 79 telovadnih akademij, 153 prosvednih šol in 484 drugih prosvednih podjetij. Knjižnice štejejo 21.046 knjig. Župni vestnik je imel 6590 naročnikov. Skupno je tedaj prosvedni odsek župe priredil, oziroma nadziral 6323 prosvednih podjetij. Sv.

RAZNO

Zveza francoskih gimnastov (Union des Sociétés de Gymnastique) praznuje v dnevi od 1. do 5. novembra 1923. 50letnico svojega obstoja. Prireditve se udeležita od Jugoslovenskega sokolskega saveza brata starosta dr. Ravnihar in načelnik dr. Murnik.

Tekme češkoslovenske vojske so se vršile od 28. julija do 5. avgusta prvokrat. Kakor pravi poročilo iz Prage, je bila vsa prireditve zelo pazljivo in vestno pripravljena in se je tudi v splošno zadovoljstvo dovršila. Tekma sama na sebi je bila seveda v prvi vrsti vojaška, vendar je imela tudi telovadbo po Tyrševem sokolskem sestavu odlično mesto pri tekmi. Skupno je obsegala tekma sedem panog z orožjem in šest telovadnih in sportnih skupin. V prvo skupino spada tekma v streljanju, spojena s pohodom 10 km, z vožnjo na kolesih 15 km, na konjih 30 km ter v mešanju ročnih granat, streljanju z mitraljezi itd. Doseženi uspehi prekašajo lanske. Tekmovalo je tudi topništvo v merjenju, šesterovprežni vožnji, razno rajalno vozarenje topov in baterij, prevoz manjših in večjih prekopov in nasipov. Dalje se je dirkalo z dvokolesi in motocikli. Tekma iz lahke atletike je obsegala vojaški peterboj (meljanje ročne granate v tarčo, oddaljeno 30 m, skok v daljino, tek na 50 m, plezanje na 5 m visok stožer in pohod na 10 km), dalje prosti tek na 100 m, z ovirami na 200 m in pohod v polni bojni opremi na 30 km. — Tekmovalo je pri telovadnem delu 13 vrst in 83 posameznikov. Skoraj vse vrste in večina posameznikov so bile izborno pripravljene in so dosegle vse zelo krasne uspehe. To je gotovo zasluga vojaške telovadne šole, ki jo vodi br. Erben. Mnogi od tekmovalcev so začeli šele pri vojaštvu vežbati, ampak poznalo se je, da je vsaki bil za vsako ceno odločen, da mora zmagati. Celotno tekmo je pripravil oddelek za telesno vzgojo pri vojnem ministrstvu pod vodstvom br. Havla. Tekmo je vodil br. Jindra Vaníček, načelnik COS. in vodja vzgojne sekcije vojnega ministrstva.

Slovenski Orli so nastopili na katoliškem shodu v Ljubljani na tako zvanem Stadionu, ki predstavlja prav za prav slabo regulirano večjo peskovo jamo z zelo primitivnimi stojišči in še bolj primitivnim telovadiščem. Stadion, ki se nahaja tik ceste in je radi cestnega prahu nemogoče telovadišče, še ni dokončan. — Nastop sam, ki je imel namen pokazati moč in veličino ter navežbanost Orlov in Orlic v Sloveniji, je imel tudi paralizirati vlske veličastnega sokolskega zleta v Ljubljani l. 1922. Toda prave strokovne kritike skoraj ne moremo pisati — ker take javne telovadbe še ne pozna telovadna zgodovina hkrati in enakih prostih vaj. Osobito Orlice so popolnoma odrekale, da o kakem kritju ali ravnanju ali pa vsaj poskusu, napraviti red v telovadnih vrstah Orlov ali pa Orlic, sploh ni govora. Nastopilo je 1600 Orlov in 750 Orlic pri prostih vajah in 14 vrst na orodju. Sv.

Federazione ginnastica nazionale italiana priredi v Firenzi konec maja in začetkom junija 1924. svojo XII. mednarodno tekmo, na katero vabi tudi drugorodne organizacije. Prireditve bo obsegala tekmo skautov, vojaštva,

milice, gasilcev; šolska deca nad 15 in pod 15 let bo imela svoje tekmovalje, ravnotako dijaštvo in akademiki. 31. maja se vrši nato zvezna tekma gimnazistov v obligatornem telovadnem sistemu, dalje pa tudi po švedskem načinu. Kot telovadišče je izbran krasen dirkalni prostor, obdan na vseh straneh od divnih gozdov in vendar zelo blizu mesta. Telovadišče meri v dolžini 900 m ter je 300 m široko. Protektorat prireditve je prevzel kralj, ki se tudi udeleži prireditve s celo rodino. Železnice so dovolile 75 % popusta za vse udeležence. Sv.

STROKOVNA LITERATURA

Jugoslovenski sokolski koledar 1924. izide začetkom novembra. Urednik je razposlal vsem društvom in župam statistične pole, ki naj jih posamezne edince pošljejo točno izpolnjene zanesljivo do 20. oktobra na naslov brata urednika. Obenem naproša vsa društva, da preskrbijo plačane oglase od Sokolstvu na klonjenih tverdk, da bo mogoče na ta način preskrbeti Sokolom čim cenejši koledar. Društva in župe naj se odzovejo prošnji brata urednika ter naj obenem saveznemu starešinstvu javijo, koliko koledarjev bodo naročila. Cena koledariju bo določena 20. oktobra.

Milena Gruborova: Ritmičke vežbe za žensku decu po Il. Mokranjčevoj rukoveti «Maro Resavkinjo...» so izšle z Muhvičevio godbo. Naroča se pri sestri Mileni Gruborovi, Dvor (Hrvatska), ter stane 30 Din.

Sokolsko društvo I Beograd (Saborna crkva) je izdalo v cirilici: **Milada Mala: Vežbanje na gredi.** S češkokg Đorđe Ilić, načelnik sokolskog društva I u Beogradu. Knjižica je jako dobrodošel pripomoček posebno za vaditeljice. Prevod je dober. Vsem društvom jo najbolj priporočamo. Cena izvodu 5 Din. Naročila sprejema sokolsko društvo I Beograd, poštini predal 222. Denar je treba poslati naprej.

Kulturno-prosvetno odeljenje Bačke sokolske župe v Novem Sadu je izdalo tiskan **«Izveštaj tajnika Bačke sokolske župe dr. Vladimira Velajčića i načelnika brata Milana Teodorovića na glavnoj skupštini župe od 25. februaria 1923.»**

Kulturno-prosvetni odbor sokolskog društva u Novom Sadu je pričel izdajati predavanja, in sicer je izšel sedaj prvi zvezek 1. letnika **«O Sokolstvu»**, predavanje br. dr. Nikole Mrvoša.

Bibliografija za tjelesni odgoj na hrvatskom jeziku do godine 1922. Sastavio prof. dr. Franjo Bučar, Zagreb. Stane 4 Din. Dobiva se v vseh knjigarnah in pri avtorju, Zagreb, Josipovac 19.

Češkoslovačka Obec Sokolska je izdala **«Cvičební hodiny pro dorost»**. (Telovadne ure za naraščaj.) Po navodilih naraščajskega odbora ČOS. sestavil V. Pergl. Dobiva se pri ČOS. Cena 16 Kč.

KNJIŽEVNOST

Uredništvo je prejelo:

Iz založništva Učiteljske tiskarne v Ljubljani: **Fran Erjavec: Kitajske narodne pripovedke.** V Ljubljani 1923. Izdala, natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Str. 151. Cena vezani knjigi 26 Din. — Učiteljska tiskarna je začela zadnje čase posvečati vse večjo pažnjo narodnim pravljicam in pripovedkam različnih ljudstev, kar je pri pomanjkanju tovrstnega čtiva pri nas še posebno hvalevredno, saj so ravno pravljice in pripovedke nedvomno najlepše in najzdravejše čtivo za mlajši svet. Doslej je izdala že češke in srbske, sedaj so pa izšle tudi zgoraj navedene kitajske v spretnem Erjavčevem prevodu in prikupni zunanji obliki.

Manica Komanova: Narodne pravljice in legende. Ljubljana 1923. Tisk in založba Učiteljske tiskarne. Str. 105. Cena vezani knjigi 18 Din.